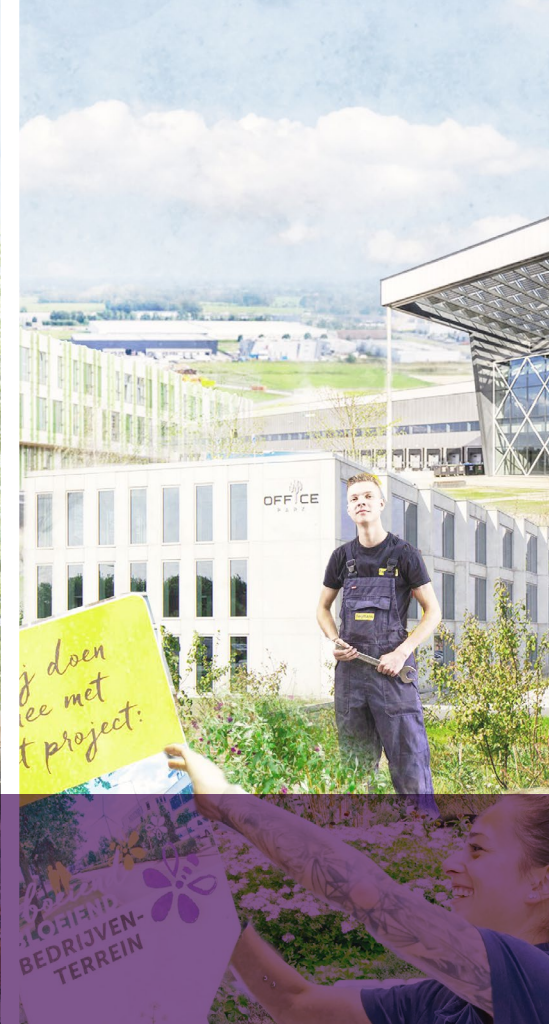

Omgevingsvisie Oost Gelre

Groen en verbonden Oost Gelre 2040

Versie september 2023

COLOFON

Dit document is opgesteld door RUIMTEVOLK in samenwerking met de gemeente Oost Gelre. Het copyright van de beelden, kaarten en foto's berust bij RUIMTEVOLK tenzij anders aangegeven. Hoewel aan de inhoud en samenstelling van dit rapport de grootst mogelijke zorg is besteed, is het mogelijk dat informatie onjuist of onvolledig is. RUIMTEVOLK en de gemeente Oost Gelre aanvaarden geen enkele aansprakelijkheid voor de volledigheid en juistheid van de gegeven informatie.

september 2023

RUIMTEVOLK

Groen en verbonden Oost Gelre 2040

Omgevingsvisie gemeente Oost Gelre

Versie september 2023

SAMENVATTING

Voor u ligt de samenvatting van de omgevingsvisie Oost Gelre. Maar wat is dat eigenlijk? In de omgevingsvisie gaat het om de vraag: hoe ziet Oost Gelre eruit in 2040? In deze omgevingsvisie beschrijft de gemeente hoe ze kijkt naar de ontwikkeling van de gemeente, en welke kansen én uitdagingen er zijn. En hoe we daarmee om willen gaan. Verkeer, werken, openbare ruimte, wonen, natuur en milieu, gezondheid, landelijk gebied: alles wat te maken heeft met de fysieke leefomgeving komt voorbij.

Het wordt voor elke gemeente in Nederland verplicht om een omgevingsvisie te hebben. Dit is handig als u wilt weten wat het beleid is in een bepaald gebied. Of wanneer u wilt bepalen of uw plan past in de doelen die Oost Gelre de komende jaren heeft. In de omgevingsvisie kijken we jaren vooruit, maar houden we ook ruimte voor nieuwe inzichten. Stap voor stap werken we de visie uit. Op deze manier kunnen we goed en snel reageren op nieuwe kansen en uitdagingen.

Deze omgevingsvisie maakte de gemeente samen met inwoners, ondernemers, mede-overheden en maatschappelijke instellingen. Zij hebben intensief meegepraat en input gegeven. Samen hebben we gekeken naar alle aspecten van de fysieke leefomgeving. Met als resultaat deze integrale visie.

Uitdagingen voor de toekomst

Oost Gelre staat erom bekend dat wonen, werken en recreëren verbonden is met ruimte, groen, lokale betrokkenheid, samenleven, evenementen en samen zelf zaken organiseren. We zijn hier erg trots op en willen dit in de toekomst graag zo houden. Dat betekent dat we in de toekomst te maken krijgen met een aantal grote uitdagingen.

Denk hierbij aan vragen als: hoe zorgen we voor voldoende woningen voor iedereen? Waar en hoe kunnen we bestaande woningen verduurzamen? Hoe zorgen we ervoor dat we goed kunnen blijven leven in onze grote en kleine kernen? Waar willen we onze voorzieningen?

Ook zijn er veel vragen over de toekomst van ons landelijk gebied. Hoe bieden we ruimte aan boeren, natuur en recreatie? Waar gaan we energie opwekken? En op welke manier kunnen we overlast van extreme droogte of water voorkomen?

En voor wat betreft de economie: waar werken we in de toekomst? En op welke manier verplaatsen we ons daar naar toe? Hebben we voldoende woningen voor arbeidskrachten in Oost Gelre? En waar maken we ruimte voor onze succesvolle evenementen?

Dit zijn allemaal uitdagingen die invloed hebben op onze leefomgeving. Daarop proberen we in deze omgevingsvisie zo goed mogelijk antwoord te geven.

Visie voor Oost Gelre 2040 in vijf doelen

In 2040 zijn we als Oost Gelre meer dan ooit een groene gemeente. We wonen, werken en brengen onze vrije tijd door in verbinding met het landschap en elkaar. Op weg naar 2040 doen we moeite voor een sterk netwerk van kernen met een rijk en sociaal verenigingsleven. En dat binnen een afwisselend en duurzaam landschap. Wat dit betekent staat beschreven in de vijf doelen.

Oost Gelre in 2040...

.. heeft hechte en leefbare kernen

In 2040 ontwikkelt Oost Gelre zich verder tot een afwisselende gemeente met acht unieke en sterke kernen: Groenlo, Harreveld, Lichtenvoorde, Lievelede, Mariënveld, Vragender, Zieuwent en Zwolle. De omgeving waarin we wonen houden we in onze kernen prettig. Hoe we dat doen met elkaar, leest u hieronder.

- In elke kern houden we minimale voorzieningen in stand: een basisschool, een plek om elkaar te ontmoeten en een zorglocatie. Wanneer dit niet kan, zorgen we voor de best mogelijke bereikbaarheid van de voorzieningen in andere kernen.
- Minimaal één toekomstbestendige fysieke plek om elkaar te ontmoeten per kern.
- Compleet en verschillend aanbod aan huur- en koopwoningen. Met aandacht voor de betaalbaarheid en het aanbod voor starters en ouderen op de woningmarkt.
- Nieuwbouw die levensloopgeschikt, klimaatadaptief, zoveel mogelijk energieneutraal en met herbruikbare materialen wordt gebouwd.
- Inbreiding én uitbreiding van de kernen. We kiezen voor inbreiding als de (her)ontwikkeling van een plaats het belangrijke groene en dorps karakter niet aantast, en tegelijkertijd bijdraagt aan klimaatadaptatie.
- Hulp voor inwoners in de energietransitie en hulp bij het isoleren van woningen om deze 'aardgasvrijgereked' te maken.

[Hoe beleeft Gerrit \(73\) Oost Gelre in 2040? Lees het op p. 33.](#)

... geeft ruimte aan ondernemen

Gemeente Oost Gelre is bij uitstek een ondernemersgemeente. Dat willen we ook in de toekomst zo houden. Daarom moedigen we ondernemerschap aan en willen we koploper worden in toekomstbestendige werklocaties. Dit geldt voor de bestaande en nieuwe bedrijventerreinen. Op weg naar 2040:

- Worden we sterker als echte ondernemersgemeente met aantrekkelijke voorwaarden voor ondernemers. Dat betekent dat we werken aan duurzame, groene en klimaatadaptieve bedrijventerreinen. Daarbij zoeken we naar slimme verbindingen met de opwekking en inzet van hernieuwbare energie.
- Maken we ruimte voor uitbreiding van de Laarberg waarbij we rekening houden met de geldende milieuwetgeving.
- Zijn we terughoudend met het vestigen van bedrijven in de opslag- en distributie sector.
- Zorgen we voor goede woningen en bereikbaarheid om jong talent en arbeidsmigranten aan te trekken.
- Versterken we cultuurhistorische monumenten en landschappen in onze gemeente. Bij nieuwe invulling van gebouwen kiezen we een geschikte functie die recht doet aan de cultuurhistorische kwaliteiten.
- Hebben we volop ruimte voor kleine en grote evenementen onder voorwaarden die we nog verder uitwerken. Deze voorwaarden passen binnen de geldende milieu- en (water) veiligheidsgrenzen.

[Hoe beleeft Esther \(53\) Oost Gelre in 2040? Lees het op p. 37.](#)

... blijft dichtbij en bereikbaar

Een goede verbondenheid is een voorwaarde voor kernen waar we goed kunnen leven en een goed ondernemersklimaat. Hoe zorgen we voor een goede bereikbaarheid?

- We willen de N18 blijven doorontwikkelen tot een slimme, schone en stille regionale doorstroomweg met een goede ontsluiting van en naar (economische) kerngebieden binnen de gemeente. We willen verbeteringen aanbrengen die bijdragen aan doorstroming, verkeersveiligheid en tijdswinst, mede om daarmee op kortere termijn bestaande knelpunten op te lossen. De ambitie daarbij is een N18 met 2x2 rijstroken, een geldende snelheid van maximaal 100 km/u en ongelijkvloerse kruisingen of een aanvaardbaar alternatief.
- We verbeteren de fietsinfrastructuur. Langzaam verkeer krijgt voorrang in de buurt van voorzieningen. We geven extra aandacht aan verkeersveiligheid in het buitengebied. En we ontwikkelen verder aan doorfietsroutes in aansluiting op de fietsverbindingen in de regio.
- Duurzaam verkeer: we helpen om elektrificatie van autoverkeer mogelijk te maken.
- Mobiliteitsknooppunten Groenlo, Lichtenvoorde en Lievelede: voor zo goed mogelijke overstapmogelijkheden van trein, bus, fiets en auto.
- We helpen het mogelijk maken dat het vervoer van deur tot deur verbetert. Zodat iedereen hier gebruik van kan maken.

[Hoe beleeft Els \(59\) Oost Gelre in 2040? Lees het op p. 41.](#)

... is een gezonde en veilige leefomgeving

Wie zich in 2040 door Oost Gelre beweegt ziet een groene, veilige en gezonde leefomgeving. Dit is belangrijk om prettig te kunnen wonen, werken en vrije tijd door te brengen. Dit geldt voor onze kernen, maar ook voor ons buitengebied. Hoe kunnen we hiervoor zorgen?

- We verbinden ruimtelijke ontwikkelingen altijd met het natuurlijke bodem- en watersysteem. Dat doen we op een manier die goed past bij de situatie en het gebied. Zo zijn we klimaatadaptief bezig.
- Door de biodiversiteit te versterken. Dit is een vast aandachtspunt bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en beheertaken.
- We kiezen voor een gezonde en klimaatadaptieve omgeving. Waarin we leven, bewegen, ontmoeten en waarin iedereen mee kan doen. Een gezonde manier van leven is de regel bij het inrichten van onze openbare ruimte.
- Al onze (nieuwe) ontwikkelingen en onderhoudswerkzaamheden hebben maatregelen die (mee)helpen aan een gezonde en veilige leefomgeving.
- Alle ontwikkelingen in Oost Gelre passen binnen de bestaande wet- en regelgeving. Denk aan regels voor brandveiligheid, externe veiligheid (de risico's voor mens en milieu bij gebruik, opslag en vervoer van gevaarlijke stoffen), geur, geluid, water en luchtkwaliteit.

[Hoe beleeft Zoë \(24\) Oost Gelre in 2040? Lees het op p. 46.](#)

... heeft een aantrekkelijk landelijk gebied vol leven

In 2040 zien we in Oost Gelre dat het landschap in het buitengebied op een aantal plekken beter is geworden. Tegelijkertijd vormt het agrarische karakter van de gemeente nog steeds een belangrijke basis in ons landelijk gebied. We willen dit doel halen door:

- Toekomstbestendige landbouw een blijvende positie te geven in ons landelijk gebied. Wij gaan voor een vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied waar agrariërs werken binnen de draagkracht van natuur, klimaat, water en bodem.
- Ervoor te zorgen dat landbouw, natuur, duurzame energieopwekking en ontspanning en vermaak met elkaar in evenwicht zijn.
- Het beschermen van de natuurgebieden van nu (Natura 2000, Gelders Natuurnetwerk).
- Ruimte te creëren voor actief landschapsherstel en -versterking, bevordering van biodiversiteit en een perspectiefrijke agrarische bedrijfsvoering.
- Een geschikte en duurzame invulling te zoeken voor vrijkomende agrarische bebouwing (VAB).
- Duurzame energieopwekking goed in te passen in ons landschap met oog voor realisme.
- Ervoor te zorgen dat onze eigen inwoners en bedrijven als eerste financieel kunnen meedoen aan duurzame energieopwekking.
- Ervoor te zorgen dat we zonne-energie volgens de zonneladder inpassen in het landschap.

[Hoe beleeft Michiel \(42\) Oost Gelre in 2040? Lees het op p. 51.](#)

Resultaat in vier gebiedstypen: grote kernen, kleine kernen, plekken waar u werkt en het buitengebied

Oost Gelre is een gemeente met veel afwisseling. Niet op elke plek gaan we hetzelfde om met de omgeving. In het ene gebied vinden we iets anders belangrijk dan in het andere gebied. Daarom kiezen we ervoor om onze omgevingsvisie uit te werken in vier deelgebieden. Elk deelgebied heeft een eigen aanpak met eigen ontwikkelrichtingen. Dat zijn de grote kernen, de kleine kernen, de plekken waar u werkt en het buitengebied.

Samen werken we aan Oost Gelre 2040!

De omgevingsvisie geeft ons een overzicht en begrip van de uitdagingen en opdrachten voor de toekomst. Voor alle nieuwe ideeën geldt dat deze visie het afwegingskader vormt. We nodigen iedere inwoner en ondernemer uit om hierover mee te denken. En de doelen samen te brengen met eigen acties en keuzes. Om de vier jaar zullen we de omgevingsvisie bijstellen aan nieuwe ontwikkelingen en ambities. De visie blijft op deze manier altijd een actueel afwegingskader. Zo maken we Oost Gelre in 2040 samen.

VOORWOORD

© Arjan Almekinders voor gemeente Oost Gelre

Oost Gelre is een mooie, groene gemeente waar we trots op zijn. Het is hier goed wonen, werken en recreëren. Dit doen we al decennialang in verbondenheid met elkaar. En dat willen we graag zo houden. Tegelijk zien we dat we de komende jaren te maken krijgen met stevige opgaven. Denk aan het behouden van een aantrekkelijke, leefbare en gezonde woonomgeving voor onze veranderende bevolking. Aan vraagstukken rondom duurzaamheid en energie. Aan het blijven bieden van ruimte aan een gezonde economie, aan het versterken van goede bereikbaarheid en een succesvolle transitie in ons buitengebied.

Oost Gelre is een gemeente waar mensen er samen het beste van maken. Een werkgemeente, met veel ondernemerschap. Waar volop wordt geïnnoveerd binnen en tussen bedrijven. Een gemeente met een sterke actieve leefgemeenschap. Met vrijwillige inzet en organiseren we samen veel met en voor elkaar. In verenigingen, sport, cultuur en evenementen. In het onderhoud van ons landschap, in zichtbare cultuurhistorie, in het netwerk van wandel- en fietspaden. De gemeenschap maken we samen, de uitdagingen van de komende tijd zullen we dus ook samen aan gaan.

Op weg naar de omgevingsvisie hebben we samen met de inwoners, ondernemers en organisaties opgetrokken. Samen benoemd wat we het meest waardevol vinden, wat we willen houden. Samen gesproken over de veranderingen en uitdagingen. Samen de keuzes verkend. Dank daarvoor! Het heeft nog duidelijker gemaakt wat Oost Gelre te doen staat en welke keuzes er moeten worden

gemaakt om uitdagingen met een grote ruimtelijke impact tot een succes te maken.

Het resultaat ligt voor u. De omgevingsvisie Oost Gelre: Groen en Verbonden, is de komende jaren onze gids voor ruimtelijke maatschappelijke vraagstukken. We zullen dit gebruiken als referentiekader voor toekomstige veranderingen en ontwikkel-projecten in de gemeente. Welwillendheid en oog houden voor de menselijke maat zijn voor ons hierbij sleutelbegrippen. Het is ook een uitnodiging aan alle inwoners, ondernemers en andere partners om samen de komende jaren verder te bouwen aan onze mooie gemeente. Deze ontwerp-omgevingsvisie biedt richting, tegelijk zijn er ook nog onduidelijkheden over ontwikkelingen. Zo bevinden we ons nu midden in het gesprek over een toekomstbestendig landelijk gebied. De visie is daarom ook een dynamisch, levendig document. We monitoren en evalueren de ontwikkelingen en passen aan als het nodig is.

Namens het college van B&W nodig ik u van harte uit om kennis te nemen van de Omgevingsvisie en samen de verdere uitwerking van de Omgevingsvisie op te pakken.

Jos Hoenderboom

INHOUD

1	Inleiding	08
2	Kenschets Oost Gelre	16
2.1	Het DNA van Oost Gelre	17
2.2	Oost Gelre in de regio	21
3	Onze visie voor Oost Gelre 2040: groen en verbonden	23
4	Oost Gelre 2040 in vijf kernambities	28
4.1	Oost Gelre in 2040 heeft hechte en leefbare kernen	29
4.2	Oost Gelre in 2040 geeft ruimte aan ondernemen	34
4.3	Oost Gelre in 2040 blijft nabij en bereikbaar	38
4.4	Oost Gelre in 2040 is een gezonde en veilige leefomgeving	42
4.5	Oost Gelre in 2040 heeft een vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied	47
5	Oost Gelre 2040 in vier gebiedsgerichte uitwerkingen	52
5.1	Grote kernen	53
5.2	Kleine kernen	56
5.3	Werklocaties	59
5.4	Buitengebied	61
6	Uitvoering	64
6.1	Hoe gaan we samenwerken?	65
6.2	Hoe gaan we de omgevingsvisie uitvoeren?	67
6.3	Monitoring en evaluatie	69
6.4	Financiering	70
	Bijlagen	72

1

Inleiding

Oost Gelre groen en verbonden: een veelzijdige en groene gemeente waar je in verbinding met het landschap en elkaar goed woont, werkt en recreëert. Dat is onze visie voor de toekomst van onze gemeente omstreeks 2040. Hoe dit er precies uit ziet en hoe we hier met elkaar aan gaan werken, staat in onze omgevingsvisie.

Wij willen met deze omgevingsvisie initiatiefnemers en samenwerkingspartners inspireren en uitnodigen om samen met ons te werken aan de leefomgeving van de toekomst. Dat betekent: het beschermen van alle kwaliteiten die wij als Oost Gelre te bieden hebben, maar ook vooruitstrevend inspelen op alle ontwikkelingen die effect hebben op onze leefomgeving. We hebben hierin de afgelopen jaren al grote stappen gezet en willen dit met veel energie blijven doen. Daarom stippelen we nu onze koers uit zodat we weten waar we naartoe werken én hoe we dat gaan doen.

Urgente opgaven vragen om een integrale visie op de leefomgeving

In Oost Gelre is het goed wonen, werken en recreëren. We zijn hier erg trots op en willen dit in de toekomst graag zo houden. Tegelijkertijd hebben en krijgen we de komende jaren te maken met een aantal grote opgaven. Ontwikkelingen op de woningmarkt vragen om aandacht voor voldoende **woningen** passend bij de woonbehoefte van inwoners. Met name voor jongeren en voor ouderen - waarvan er door de vergrijzing steeds meer zijn - is het steeds lastiger om een passende woning te vinden. Ook ligt er een opgave om de **bestaande woning- en vastgoedvoorraad** te verduurzamen en passend te maken voor de toekomst. De grote kernen en kleine kernen zoeken naar mogelijkheden om deze **leefbaar** te houden in de toekomst en **voorzieningen** en verenigingen voor iedereen zo goed mogelijk bereikbaar te houden. Het **landelijk gebied** is volop in beweging. De **agrarische sector** verandert: een deel van de agrariërs stopt met hun bedrijf, een ander deel zet in op transformatie naar een andere manier van perspectievolle bedrijfsvoering. **Klimaatopgaven** zorgen op sommige plekken in het oosten van de gemeente voor extreme droogte of juist voor wateroverlast op de meer natte plekken aan de westkant. Hiernaast zitten we midden in de omschakeling naar meer **duurzame energiebronnen** zoals windenergie, zonne-energie of waterstof. Ook ligt er voor de komende jaren een opgave om te zorgen voor **voldoende arbeidskrachten** voor ons bedrijfsleven. Hoe blijft Oost Gelre bijvoorbeeld een aantrekkelijke gemeente om te werken en hoe zorgen we voor **toekomstbestendige en duurzame werklocaties** die passen bij de ondernemers van de toekomst?

Ook denken we aan de ontwikkelingen rondom Oost Gelrese evenementen. Zowel de grote evenementen die ruimte nodig hebben en zorgen voor piekbelasting, als de kleine **evenementen** die zorgen voor levendigheid en sociale verbondenheid in zowel onze grote als onze kleine kernen. Al deze ontwikkelingen en opgaven hebben in meer of mindere mate impact op onze leefomgeving.

Als Oost Gelre willen we zo goed mogelijk anticiperen op deze uitdagingen en kansen benutten. We werken hier als gemeente samen met onze inwoners en andere partners al jaren hard aan. Ook is er al veel sectoraal beleid op de verschillende thema's ontwikkeld. Maar dit is niet genoeg. De complexiteit van de opgaven vraagt om een **meer integrale en samenhangende blik**. Met deze omgevingsvisie maken we daarom een belangrijke

vertaalslag: we verwerken ons actuele beleid en eventuele benodigde aanvullingen hierop tot één integraal en samenhangend toekomstverhaal. We zoeken hierbij naar slimme koppelkansen en meervoudig gebruik van de ruimte.

Deze omgevingsvisie biedt hiervoor de basis. Samen met onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke (keten)partners en de politiek hebben we deze visie opgesteld. Onze omgevingsvisie geeft richting aan toekomstige ontwikkelingen, initiatieven en beleid van onze gemeente voor de komende jaren. Daarnaast beschrijven we hoe we daar op hoofdlijnen uitvoering aan willen geven. We willen hiermee **uitnodigen, inspireren en tegelijkertijd duidelijke ruimtelijke kaders** stellen.

De omgevingsvisie kijkt vooruit. We kunnen nu nog niet alles zeggen over de ontwikkelingen in de toekomst, want niemand weet precies hoe de wereld er over twintig jaar uitziet. Er zullen verschillende economische, maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkelingen komen die onvoorspelbaar zijn en veel impact hebben op hoe we naar de toekomst kijken. Van een strategische langetermijnvisie als de omgevingsvisie vraagt dit dus om **flexibiliteit**. Gelukkig is de omgevingsvisie een dynamisch instrument binnen de Omgevingswet. Dit maakt het mogelijk om de komende jaren regelmatig doelen en ambities bij te stellen, wanneer dit nodig blijkt te zijn.

Hoe werkt de omgevingsvisie?

De omgevingsvisie is een beleidsinstrument voor gemeenten, voortkomend uit de Omgevingswet. Deze wet treedt naar verwachting in 2024 in werking. Het is een nieuw stelsel van landelijke regelgeving met regels over ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Dit stelsel bundelt de huidige 26 wetten en ruim honderd regelingen over de fysieke leefomgeving tot één wet. Maar veel belangrijker nog: de wet biedt lokale overheden **meer afwegingsruimte** in regels en beleid en dus meer mogelijkheden om in overleg te gaan over plannen en initiatieven.

In het verlengde daarvan daagt de Omgevingswet ons uit na te denken over **onze rol** als beleidsmaker, vergunningverlener, toezichthouder en procesbegeleider. Doordat er meer afwegingsruimte komt in regels en beleid, wordt het steeds belangrijker om de juiste ambities en doelen te

formuleren, heldere kaders te stellen en het overleg daarover goed te organiseren. We zien onze omgevingsvisie als **uitnodiging en inspiratie**.

We geven niet meer precies aan wat op welke plaats moet komen, maar we geven richting aan nieuwe ontwikkelingen door onze ambities thematisch en gebiedsgericht op te schrijven. Met deze visie bieden we inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en onszelf als gemeentelijke organisatie **houvast voor het ontwikkelen en uitvoeren van plannen** voor het wonen, werken en recreëren in Oost Gelre. Hierbij geven we antwoord op de lokale opgaven die spelen. Tegelijkertijd passen we de nationale ontwikkelingen en richtlijnen zo goed mogelijk lokaal in. Als gemeente hebben we de taak om een veilige en gezonde leefomgeving te borgen en de kwaliteiten van onze gemeente te beschermen.

Naast het traject van de omgevingsvisie zijn er binnen de gemeente Oost Gelre voortdurend parallelle trajecten van **beleid in ontwikkeling**. In de afgelopen periode was dat het geval op het gebied van wonen, de energietransitie en de warmtetransitie. Ook zal er de komende jaren weer nieuw beleid ontwikkeld worden. De omgevingsvisie is een dynamisch instrument. Dit maakt het mogelijk om de komende jaren regelmatig doelen en ambities bij te stellen wanneer dit nodig blijkt te zijn.

Meer informatie over het instrument **omgevingsvisie en de Omgevingswet** zijn te vinden in [Bijlage 1](#).

Sustainable Development Goals

In deze omgevingsvisie geven we ook invulling aan de door de Verenigde Naties vastgestelde Sustainable Development Goals (SDG's). Deze duurzame ontwikkelingsdoelen zijn in het leven geroepen als een wereldwijd kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis. Het uitgangspunt is dat iedere organisatie, of het nu een overheid, maatschappelijke organisatie of een bedrijf is, kan bijdragen aan een betere toekomst voor de mensheid. De SDG's zijn 17 doelen om de wereld in 2030 en daarna toekomstbestendig te houden. Oost Gelre geeft vanuit de Achterhoek - die de eerste SDG-regio in Nederland is - invulling aan de SDG's. Per kernambitie hebben we in deze visie de bijbehorende SDG's benoemd.

Hoe en met wie maakten we deze omgevingsvisie?

Deze omgevingsvisie is van ons allemaal. Juist daarom hebben we gedurende het ontwikkelproces met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, alle ambtelijke afdelingen en de politiek nagedacht en samengewerkt. Dat deden we in de vorm van digitale en fysieke interactieve werkateliers, consultatierondes en gesprekken. Via een **drietal fasen en tussenproducten** hebben we stap voor stap naar de omgevingsvisie Oost Gelre toegewerkt:

→ **Analyse.** In de eerste fase hebben we op basis van bureaustudie en bestaand actueel beleid samen met de politiek, partners en de samenleving kansen, dilemma's en gewenste ontwikkelrichtingen geïnventariseerd. We zochten daarin naar de gemene delers en inspirerende bijdragen, maar keken ook naar mogelijke tegenstellingen. Tevens hebben we in deze fase een digitale enquête uitgezet om inwoners en ondernemers te vragen welke uitdagingen zij zien voor de leefomgeving en wat hun visie op de toekomst is. We zijn gestart vanuit een [Toekomstverkenning Oost Gelre](#) waarin we de bestaande kwaliteiten van de Oost Gelrese leefomgeving, ontwikkelingen, trends en koppelkansen in beeld brachten. Ook analyseerden we hoe deze in relatie staan tot ons actuele beleid. De Toekomstverkenning kan beschouwd worden als nulmeting. In deze omgevingsvisie vindt u de belangrijkste opgaven en kansen uit deze Toekomstverkenning in de gekleurde kaders in hoofdstuk 4.

→ **Ontwikkelscenario's.** In de tweede fase zijn we – aan de hand van drie scenario's – het gesprek over de gewenste ontwikkelrichting van de kernen en het buitengebied aangegaan met de politiek, partners en de samenleving. De drie scenario's gaven een beschrijving van lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen in de vorm van een fictief, prikkelend verhaal over hoe de toekomst er mogelijk uit zou kunnen zien. De scenario's waren: (1) Vitaal en verbonden, (2) Ondernemend Oost Gelre en (3) Uniek lokaal landschappelijk. Naast deze gespreksrondes hebben we inwoners de mogelijkheid geboden om participatief – o.a. via Swipocratie – mee te denken over de leefomgeving van morgen. Hierover meer in het kader op de volgende pagina.

→ **Ontwikkelen omgevingsvisie.** In de derde fase hebben we de omgevingsvisie opgesteld. Door middel van het delen van een concept visie hebben we bij politiek, partners en samenleving geverifieerd of de juiste richting in beeld was. Na aanscherping is de omgevingsvisie afgerond.

De omgevingsvisie daagt ons als gemeente, inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties uit zelf initiatief te nemen en samen te werken aan de leefomgeving van morgen. In Oost Gelre hebben we daarom met elkaar gezocht naar een verhaal en perspectief waarin partijen zich herkennen en waaraan ze willen werken. Deze partijen hebben we veelvuldig betrokken gedurende het proces. Belangrijke momenten in het proces waren:

→ **Interne werksessies:** in elke fase van het proces hebben ambtenaren van alle relevante disciplines advies gegeven en meegeschreven aan de tussenproducten en de uiteindelijke omgevingsvisie.

→ **Werksessies ketenpartners en maatschappelijke organisaties:** de keuzes die we als gemeente maken gaan niet alleen over Oost Gelre, maar hebben ook implicaties voor de regio, provincie en (maatschappelijke) partners. Om die reden hebben we ook werksessies georganiseerd voor onze ketenpartners en maatschappelijke organisaties.

→ **Bewonersavonden:** gedurende het proces hebben we bewoners, dorpsraden, ondernemers en maatschappelijke organisaties veelvuldig betrokken. Tijdens de bewonersavonden hebben we betrokkenen bevraagd over de invulling van de visie en zijn de geschetste opgaven en keuzes bijgesteld of aangescherpt.

→ **Jongerenpanel:** gedurende het proces zijn er een aantal pizza-avonden georganiseerd waarin jongeren van Oost Gelre geprikkeld werden om na te denken over hun toekomstvisie over de gemeente. Tientallen jongeren hebben zo hun input geleverd voor deze omgevingsvisie.

→ **Burgerschapslessen:** verschillende bovenbouwklassen hebben in het kader van burgerschapslessen geparticipeerd in dit omgevingsvisie-traject. In de raadzaal van Groenlo gingen scholieren samen in gesprek over de toekomst van Oost Gelre.

→ **Digitale enquête:** al relatief vroeg in het proces zijn inwoners uitgenodigd om mee te denken over de kwaliteiten, kansen en opgaven van Oost Gelre, via een digitale enquête. De uitkomsten hebben we meegenomen in de toekomstverkenning en deze omgevingsvisie.

→ **Swipocratie:** een onderdeel van het participatietraject was de mogelijkheid voor inwoners om via 'Swipocratie' te reageren op het toekomstverhaal en de ruimtelijke keuzes die hierin besloten liggen. Swipocratie biedt een digitale mogelijkheid om te participeren en is ingezet om een brede groep inwoners, met name jongeren, te bereiken en mee te laten denken.

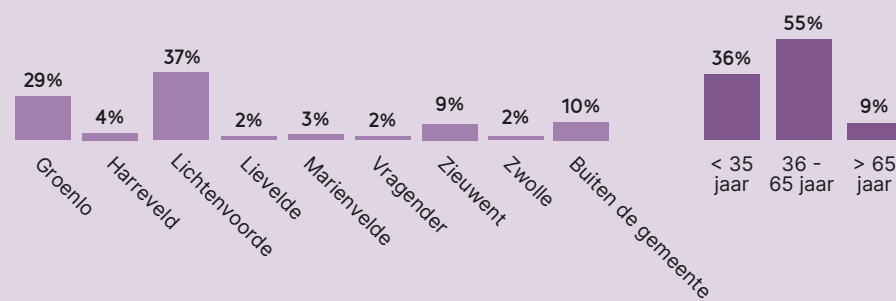
→ **Raads- en collegesessies:** gedurende het proces is de raad en het college van Oost Gelre op regelmatige basis geïnformeerd en betrokken. Zij

werden tijdig geïnformeerd en geconsulteerd tijdens gezamenlijke raads- en collegebijeenkomsten.

De resultaten van het participatietraject rondom het opstellen van deze omgevingsvisie zijn te vinden in de **Nota van participatie**. In de bijlage van dit document is de Nota van Participatie van fase 3 (het ontwikkelen van de omgevingsvisie) opgenomen.

529 INWONERS OVER DE TOEKOMST VAN OOST GELRE

In de zomer van 2022 is de mening gevraagd aan inwoners en ondernemers over de toekomst van Oost Gelre. Onderstaand de resultaten.

HOE ZIEN INWONERS DE TOEKOMST?

84% zegt: als ik oud ben zou ik willen verhuizen naar een kleine woning in mijn eigen kern

73% is bereid meer te betalen voor producten van boeren uit Oost Gelre

32% is bereid de (tweede) auto weg te doen als er in mijn buurt een deelauto is

83% is bereid de tuin te vergroenen (bijv. tegels eruit, regenwater opvangen)

68% vindt dat het netwerk van buslijnen en treinverbindingen in Oost Gelre verbeterd moet worden

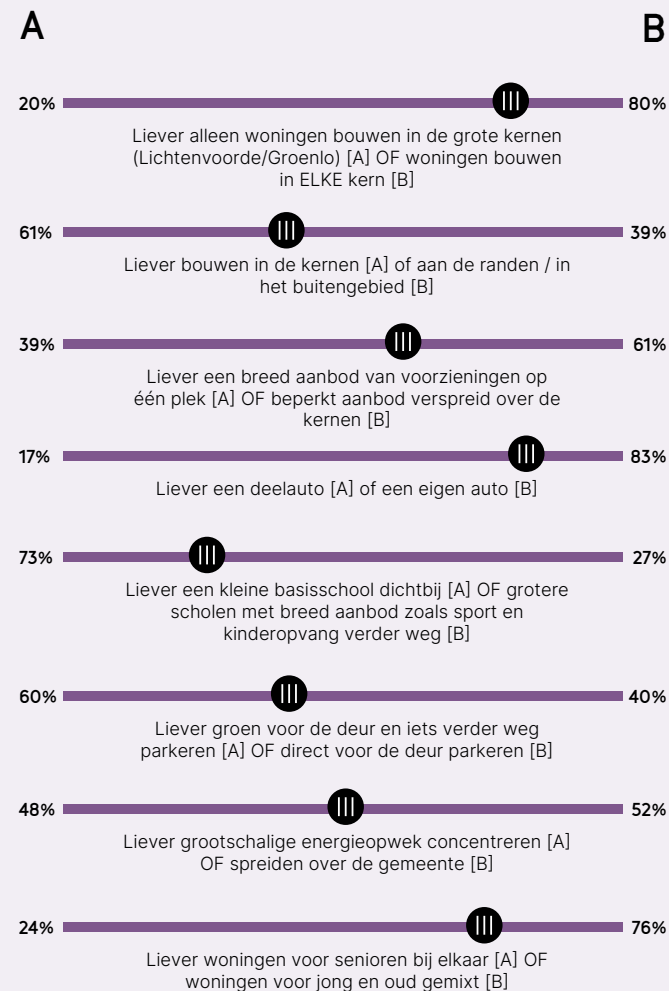
79% zou graag de komende jaren het huis (laten) verduurzamen of aardgasvrij willen maken

54% weet waar ik de juiste informatie te vinden is over het verduurzamen van mijn woning en tuin

« swipocratie »

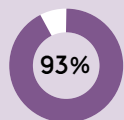
KEUZES VOOR DE TOEKOMST

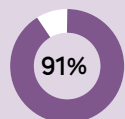
WAT VINDEN INWONERS BELANGRIJK?

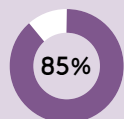
vindt het belangrijk dat **hulpbehoevende mensen** kunnen verhuizen naar woningen in de buurt van zorgvoorzieningen

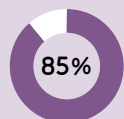
vindt het belangrijk dat boeren worden geholpen in het **versterken van de natuur** op hun erf en grond

vindt het belangrijk dat jongeren na hun opleiding **makkelijk werk kunnen vinden** in Oost Gelre

vindt het belangrijk dat bij bouwprojecten tegelijkertijd de **natuur wordt verbeterd**

vindt dat er **voldoende sportvoorzieningen** in Oost Gelre zijn

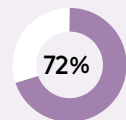
vindt dat we onze **boeren moeten koesteren**

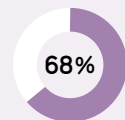
vindt dat de straten en wandelpaden in Oost Gelre **goed bruikbaar moeten zijn** voor mensen met een rollator of rolstoel ook als dit meer geld en ruimte kost

IETS MINDER BELANGRIJK

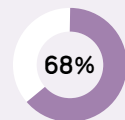
« swipocratie »

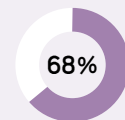
vindt het belangrijk dat **kinderen veilig buiten kunnen spelen**, ook als dit betekent dat auto's verder van woningen moeten worden geparkeerd

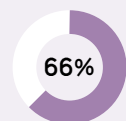
vindt dat **verkeersveiligheid voorop moet staan**, ook als dit betekent dat ik nog maar 30 km/uur mag rijden op bepaalde wegen

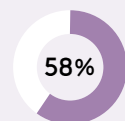
vindt het goed als de **erven van boerderijen een nieuwe functie krijgen** voor wonen, recreatie of bedrijven

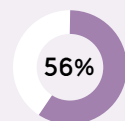
vindt het goed dat **bedrijventerreinen** in Oost Gelre kunnen **uitbreiden**

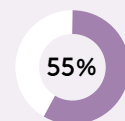
vindt dat **iedereen welkom is** om te komen werken en wonen in Oost Gelre

vindt dat Oost Gelre nog meer een **toeristische trekpleister** moet worden

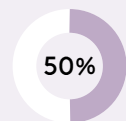

maak zich zorgen over de **biodiversiteit** (verscheidenheid aan planten, bloemen, dieren) in de gemeente

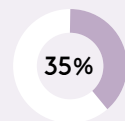

vindt dat de **N18** een snelweg moet worden

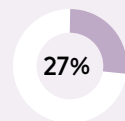
NIET ZO BELANGRIJK OF GEEN GOED IDEE

vindt dat iedereen (die dat kan) zich moet inzetten voor **verenigingsleven** en leefbaarheid in Oost Gelre

vindt dat er te weinig **fiets- en wandelpaden** zijn in het buitengebied

vindt dat **grote evenementen** in Oost Gelre minder overlast moeten veroorzaken

Milieu Effect beoordeling

Voor deze omgevingsvisie is een milieu effectbeoordeling opgesteld door TAUW. Deze vindt u in de bijlage van dit document. De beoordeling laat zien dat het beleid van Oost Gelre in de omgevingsvisie een positieve invloed heeft op basisvoorzieningen, biodiversiteit, de opwekking van duurzame energie en wateroverlast. Voor de thema's natuur, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden, hitte en droogte is er sprake van een beperkte invloed, omdat het beleid zowel positief als negatief bijdraagt aan het kwaliteitsniveau van de betreffende indicator. Al met al kan geconcludeerd worden dat de Omgevingsvisie naar verwachting een redelijk positief effect heeft op de behandelde beleidsthema's.

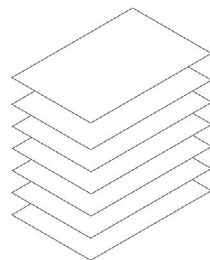
Naast de invloed van de omgevingsvisie is het doelbereik van de kernambities geanalyseerd. Hieruit blijkt dat de omgevingsvisie in algemene zin een goede bijdrage levert aan het behalen van de doelen in de kernambities, maar niet altijd genoeg om dit met zekerheid te kunnen stellen. De afhankelijkheid van externe partijen (andere overheden, woningcorporaties, bedrijven, inwoners etcetera) draagt vaak bij aan de uitvoering van gemeentelijk beleid, wat een bepaalde mate van onzekerheid met zich meebrengt. Concretisering van verschillende thema's kunnen helpen het doelbereik te vergroten.

ONTWERP OMGEVINGSVISIE

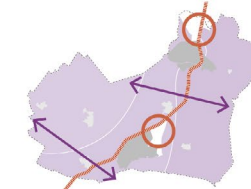
TOEKOMSTVERKENNING OOST GELRE 2040

Zeven thema's

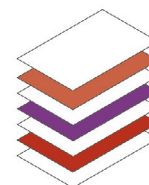
- Waar staan we nu?
- Wat is ons kenmerkend DNA (kernwaarden)
- Wat komt er op ons af?

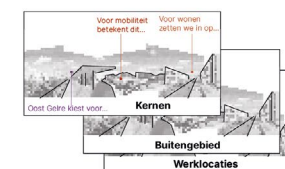
Onze visie voor Oost Gelre 2040

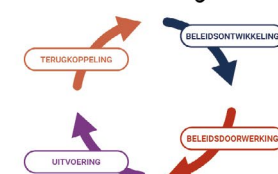
Vijf kernambities

Vier gebiedsgerichte uitwerkingen

Uitvoering

- Hoe werken we samen?
- Hoe monitoren we vooruitgang?
- Wat zijn de financiële middelen?

Figuur 01

Samenhang van de verschillende stappen en tussenproducten van deze omgevingsvisie voor Oost Gelre. De zeven thema's refereren aan de thema's die centraal staan in de Toekomstverkenning Oost Gelre 2040: biodiversiteit, groen en landschap, energie en klimaat, economie en werkgelegenheid, landbouw, mobiliteit en bereikbaarheid, wonen, leefbaarheid en voorzieningen, welzijn, zorg en gezondheid.

Leeswijzer

In deze omgevingsvisie beschrijven we allereerst de huidige kwaliteiten van onze fysieke leefomgeving in [hoofdstuk 2](#). Vanuit de bestaande kwaliteiten en (toekomstige) ontwikkelingen hebben we onze gedeelde visie op de toekomst van Oost Gelre uitgedacht en opgetekend. Dit toekomstverhaal is in tekst en kaartbeeld uitgewerkt in [hoofdstuk 3](#). Vervolgens hebben we deze toekomstvisie vertaald in vijf thematische ambities ([hoofdstuk 4](#)) en gebiedsgericht uitgewerkt voor de grote en kleine kernen, werklocaties en het buitengebied

van Oost Gelre ([hoofdstuk 5](#)). Tot slot hebben we in [hoofdstuk 6](#) de afspraken opgenomen die we hebben gemaakt over hoe we samenwerken met andere partijen aan de ambities in deze visie. Ook beschrijven we hoe we de komende jaren vooruitgang monitoren en hoe de financiering eruit ziet.

2

Kenschets Oost Gelre

2.1 Het DNA van Oost Gelre

De bestaande kwaliteiten van Oost Gelre zijn een belangrijke onderlegger voor het gesprek over de toekomst. Het zogenoemde DNA beschrijft de ruimtelijke en maatschappelijke structuren en kwaliteiten en vormt daarom een belangrijk fundament voor de visie op de toekomst. In dit hoofdstuk gaan we hier dieper op in.

GROEN, GEZELLIG EN GEMEUELIJK

De gemeente Oost Gelre bestaat uit acht kernen: Groenlo, Harreveld, Lichtenvoorde, Lievelede, Mariënveld, Vragender, Zieuwent en Zwolle. Alle kernen zijn aan elkaar verbonden door landschappelijke wandelroutes, fietspaden en wegen. De kleine kernen – ook wel kerkdorpen genoemd – wisselen elkaar af in het typische coulisselandschap met bijbehorende rust en ruimte. Eigen initiatief kenmerkt deze kleine kernen; zo hebben ze allemaal een lokale belangenorganisatie en nemen ze graag het voortouw in nieuwe ontwikkelingen. De inwoners van Oost Gelre onderschrijven deze kenmerken en beschrijven de gemeente als groen, gezellig en 'gemeudelijk'. De sociale verbondenheid en het landelijke karakter van Oost Gelre is voor veel inwoners een belangrijke reden om in de gemeente te (blijven) wonen of er weer terug te keren.

De gemeente Oost Gelre staat bekend om een bloeiend verenigingsleven en een grote organisatiekracht in de kernen en het buitengebied. Hierdoor is er een uiteenlopend aanbod van cultuur, welzijn en sport in de gemeente. Het verenigingsleven verbindt jong en oud; inwoners koesteren de vele vrijwilligers die van oudsher veel werk voor elkaar verzetten binnen de gemeente. Binnen de grote kernen wordt er veel georganiseerd, maar ook de kleine gemeenschappen in het buitengebied staan altijd in verbinding met de nabijgelegen kernen. Het naar elkaar omkijken – ofwel 'naoberschap' – staat binnen de hele gemeente hoog in het vaandel. Het zorgt voor sociale verbondenheid en gemeenschapszin in Oost Gelre.

LANDSCHAP EN CULTUURHISTORIE ALS KENMERKENDE DRAGERS

De laatste twee ijstijden vormden de basis voor het kenmerkende landschap van Oost Gelre. Dit landschap is op te delen in drie gebieden: (1) het hoge en 'droge' terrasachtige plateau in het oosten, gekenmerkt door het glooiende landschap dat onderdeel uitmaakt van het Nationaal Landschap Winterswijk; (2) het lager gelegen 'natte' westen met daarbij de verspreide essen rondom de dorpen; (3) en het gebied rondom de verbinding tussen Groenlo en Lichtenvoorde.

De gemeente Oost Gelre kent een rijk cultuurhistorisch verleden. Dit verleden is nog goed terug te zien in de vele kerken, veldkruisen en Mariakapelletjes. De kerkepaden die het landschap doorkruisen zijn eveneens een voetafdruk van deze historie. Deze paden worden door inwoners

en recreanten zeer gewaardeerd. Daarnaast markeren de verschillende vestingwerken en verdedigingslinies de historisch strategische ligging van het gebied. Groenlo heeft als vestingstad een eigen identiteit en toeristisch profiel, mede door de Grolse Linie als karakteristiek rijksmonument met een historisch verhaal. Daarnaast is de geschiedenis van de textiel-, bier- en leerbewerkingsindustrie nog goed zichtbaar in zowel Groenlo als Lichtenvoorde.

MAAKINDUSTRIE EN INNOVATIE

Oost Gelre is bij uitstek een ondernemersgemeente die zich kenmerkt door veel bedrijvigheid, ambacht en industrie. Op economisch gebied zijn de maakindustrie en innovatie belangrijke dragers. Hierbinnen hebben veel bedrijven een directe relatie met de eveneens sterk in onze gemeente vertegenwoordigde agrarische sector (keten van voedselproductie en -verwerking). De transport- en bouwsector zijn eveneens goed vertegenwoordigd. Deze sectoren dragen - met zo'n 800 banen per 1.000 inwoners - voor een aanzienlijk deel bij aan de werkgelegenheid van de regio. Goede bereikbaarheid is daarbij randvoorwaardelijk. Dankzij de Twenteroute (N18) is Oost Gelre sterk verbonden met het omliggende land. Enerzijds biedt het aansluiting op regio Twente en Arnhem-Nijmegen, anderzijds geniet Oost Gelre een strategische ligging tussen Nederland en Duitsland. Hiermee draagt de N18 onmiskenbaar bij aan de economie van Oost Gelre. De verkeersader vormt een belangrijke verbinding tussen de werklocaties de Laarberg en de Kamp en de rest van de regio en daarbuiten.

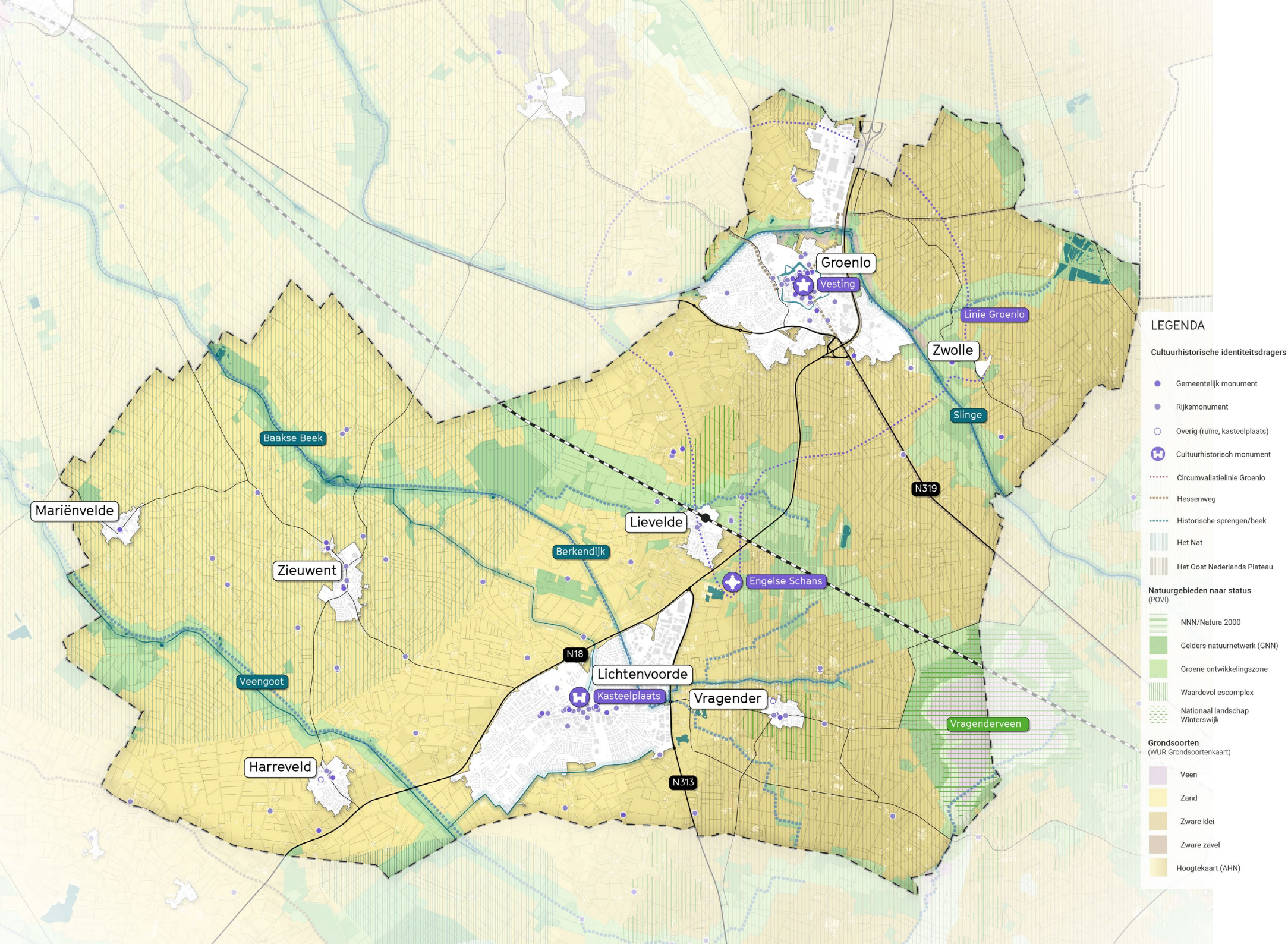
AGRARISCH EN RECREATIEF LANDELIJK GEBIED

De sterke agrarische sector is van grote betekenis voor Oost Gelre. In economische zin en als een karakteristiek onderdeel van het landschap in het buitengebied. De gemeente kent vooral veel (melk) veehouderijen en akkerbouwers. De agrariërs in Oost Gelre spelen een belangrijke rol in het genereren van werkgelegenheid, niet alleen op de agrarische bedrijven, maar ook bij andere bedrijven in de maakindustrie. Sommige Oost Gelrese agrariërs maken in hun bedrijfsvoering de koppeling met zorg of toerisme en recreatie. Hiernaast zijn in het buitengebied diverse vormen van (verblijfs) recreatie te vinden. Zo zijn er een aantal grote vakantieparken in de gemeente, maar ook tal van vakantiehuisjes, Bed & Breakfasts en kleinschalige bungalowparken.

EVENEMENTENGEMEENTE

Oost Gelre is een echte evenementengemeente. Dit is iets waar inwoners, ondernemers maar ook velen buiten de gemeente veel waarde aan hechten. De vele evenementen vormen een bindende factor in de gemeente; deze worden georganiseerd vanuit de verenigingen en de lokale vrijwilligersnetwerken. Ze zorgen voor verbinding binnen en tussen de Oost Gelrese kernen. Het grootste evenement - ondertussen volledig geprofessionaliseerd - in de gemeente is de Zwarte Cross. De eveneens zeer bekende evenementen zoals de carnavalsoptochten, de Slag om de Grolle en het bloemencorso (UNESCO immaterieel erfgoed) trekken jaarlijks ook vele bezoekers van binnen- en buiten de gemeentegrenzen.

LEGENDA

Cultuurhistorische identiteitsdragers

- Gemeentelijk monument
- Rijksmonument
- Overig (ruïne, kasteelplaats)
- Cultuurhistorisch monument
- Circumvallatielinie Groenlo
- Hessenweg
- Historische sprengen/beek
- Het Nat
- Het Oost Nederlands Plateau

Natuurgebieden naar status (POVI)

- NNN/Natura 2000
- Gelders natuurnetwerk (GNN)
- Groene ontwikkelingszone
- Waardevol escomplex
- Nationaal landschap Winterswijk

Grondsoorten (WUR Grondsoortenkaart)

- Veën
- Zand
- Zwarte klei
- Zwarte zavel
- Hoogtekaart (AHN)

2.2 Oost Gelre in de regio

De gemeente Oost Gelre maakt onderdeel uit van de regio Achterhoek. De gemeente grenst aan de gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Duitsland. De Achterhoek ligt tussen de verzorgingsgebieden van de regio Arnhem-Nijmegen, de Stedendriehoek, Twente en de Duitse grensregio. Op nog hoger schaalniveau maakt de Achterhoek deel uit van het groengebied tussen de Randstad en het Ruhrgebied.

De Achterhoek kent twee belangrijke regionale centra waar regionale voorzieningen samenkomen; Doetinchem en Winterswijk. Daarnaast maken inwoners veel gebruik van de regionale centra buiten de Achterhoek: Bocholt (Duitsland), Zutphen, Arnhem en Enschede. De N18 – ook wel de Twenteroute genoemd en gelegen in Oost Gelre – is een belangrijke regionale verbinding en verbindt

de Achterhoek van noord naar zuid met Enschede en Doetinchem. Bij Varsseveld sluit de weg aan op de A18 richting Arnhem. De trein naar Zutphen is een belangrijke verbindende lijn die aansluit op het landelijk treinnetwerk richting het westen.

Bestuurlijk gezien heeft de gemeente Oost Gelre zich in regioverband verbonden aan de samenwerking 8RHK Ambassadeurs. Binnen 8RHK Ambassadeurs wordt door overheden, ondernemers en maatschappelijke organisaties op vernieuwende wijze samengewerkt aan de ontwikkeling van de regio. Vanuit zes thema's zetten overheden, ondernemers en maatschappelijke organisaties innovatiekracht in ten behoeve van de versterking van de regio. Deze zes thema's zijn: productief, gekwalificeerd, bereikbaar, schoon, leefbaar en gezond. De 8RHK Ambassadeurs hebben gezamenlijk

ambities gesteld op gebied van de regionale energiestrategie, bereikbaarheid, verduurzaming van de woningvoorraad en toekomstbestendige agrarische bedrijvigheid. Door de vele innovatieve en exporterende bedrijven in de Achterhoek is de regio op een aantal vlakken sterk internationaal verbonden. Voorbeelden hiervan zijn bedrijven zoals de Nedap en Marel Red Meat, gevestigd in Oost Gelre. Gecombineerd met de Achterhoekse culturele waarden, de mentaliteit en werkhouding waarin deze bedrijven geworteld zijn, maakt dat ze sterk met de regio verbonden zijn.

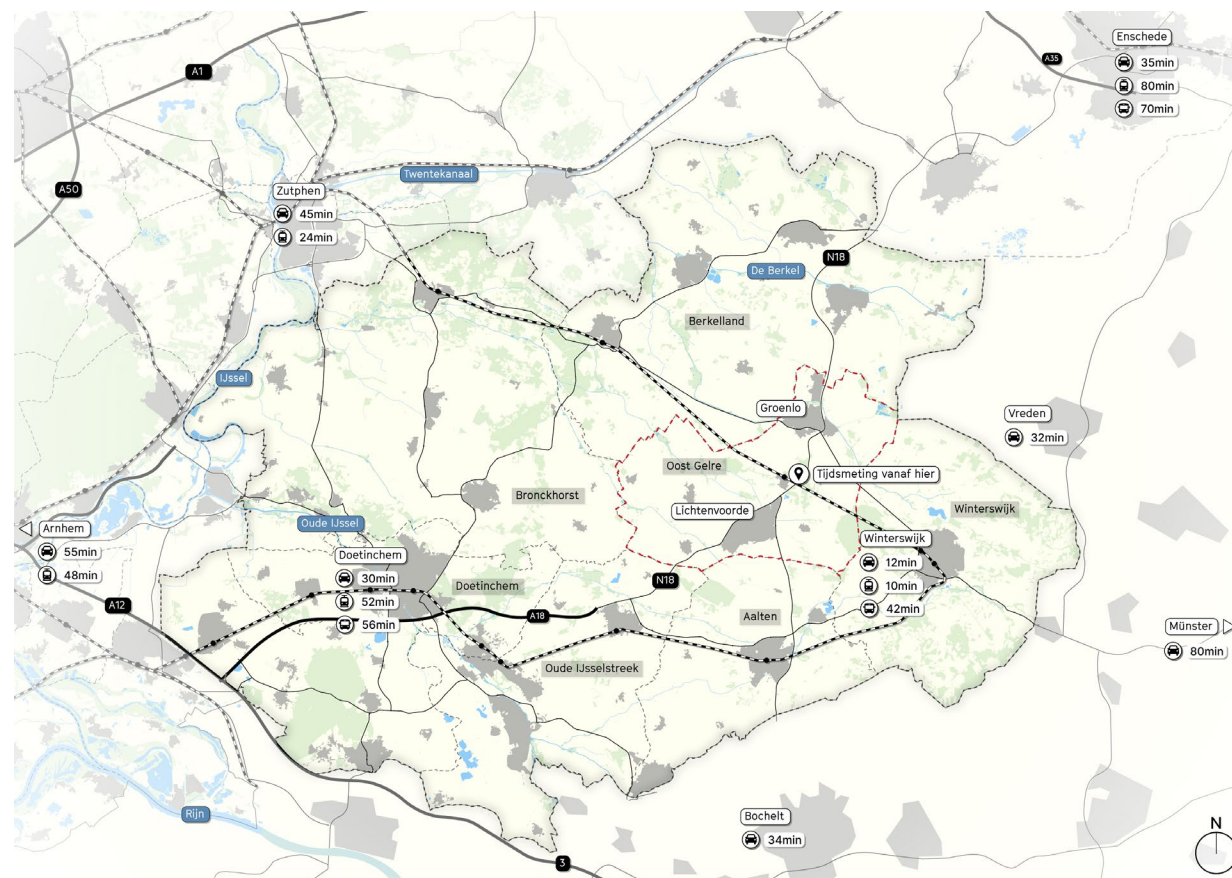
Duurzaamheid en klimaatbestendigheid staan hoog in het vaandel in de Achterhoek. Concreet beleid op deze thema's wordt in Oost Gelre dan ook ontwikkeld in regionale afstemming. Belangrijke voorbeelden hiervan zijn de Regionale Energie Strategie (RES), de Regionale Adaptatie Strategie

(RAS) en de Aanpak Droogte Achterhoek. Daarnaast vindt er ook regionale afstemming plaats op het gebied van wonen, economie, toerisme en veiligheid.

Op het gebied van landschap en natuur maakt Oost Gelre deel uit van het Achterhoekse coulisse- en kernen landschap. Binnen dit landschap is een Natura 2000-gebied aangewezen, het Korenburgerveen, dat verbonden is met het Vragenderveen. Daarnaast maakt het oostelijk deel van de gemeente deel uit van het Nationaal Landschap Winterswijk.

Voor wat betreft het behoud en beschermen van erfgoed werkt Oost Gelre samen met buurgemeenten Aalten en Winterswijk. Gezamenlijk streven ze naar het werken aan en met erfgoed, duurzame instandhouding van erfgoed, benutten van de identiteit voor de beleving van het erfgoed en kennis over erfgoed vergroten en delen, als inspiratie voor jong en oud.

De gemeente Oost Gelre is onderdeel van de provincie Gelderland. De provinciale omgevingsvisie is daarom logischerwijs een kaderstellend document. Gelderland heeft een aantal scherpe doelen en speerpunten geformuleerd op zeven kernthema's: energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie, biodiversiteit, bereikbaarheid, vestigingsklimaat en woon- en leefomgeving. De ambitie voor volledige klimaatneutraliteit in 2050 is daarbij een belangrijke.

LEGENDA

	Snelweg		Kernen
	Hoofdwegen		Natuur
	Spoorweg		Water
	Gemeentegrens		

3

Onze visie voor Oost
Gelre 2040: groen
en verbonden

In 2040 zijn we als Oost Gelre meer dan ooit een veelzijdige en groene gemeente waar je in verbinding met het landschap en elkaar goed woont, werkt en recreëert. In de jaren richting 2040 hebben we ingezet op een robuust netwerk van toekomstbestendige en leefbare kernen met een rijk en sociaal verenigingsleven binnen een gevarieerd en duurzaam landschap. Hoe dit er precies uitziet beschrijven we in dit hoofdstuk: ons toekomstverhaal. We beschrijven dit vanuit ons streefbeeld in 2040. De dikgedrukte woorden zijn terug te vinden op het [bijbehorende kaartbeeld](#) van deze omgevingsvisie.

HECHTE EN LEEFBARE KERNEN: EEN TOEREIKEND AANBOD AAN VOORZIENINGEN...

In 2040 heeft Oost Gelre zich verder ontwikkeld als een gevarieerde gemeente met acht unieke en sterke kernen: Groenlo, Harreveld, Lichtenvoorde, Lievelede, Mariënveld, Vragender, Zieuwent en Zwolle. Onze kernenstructuur is de stevige fysieke én sociale ruggengraat van onze gemeente. Complementariteit is hierin het sleutelwoord. Niet in elke kern zijn bijvoorbeeld alle typen voorzieningen aanwezig, maar de kernen vullen elkaar goed aan. In Groenlo en Lichtenvoorde vind je een compleet aanbod aan kwalitatief hoogwaardige voorzieningen: **zorg, primair- en voortgezet onderwijs, uitgebreide sportvoorzieningen en een compact, maar compleet winkelhart**. Voor de kleinere kernen Mariënveld, Lievelede, Harreveld, Vragender, Zieuwent en Zwolle is dit anders. Hier zorgen we met elkaar voor een basisniveau aan voorzieningen. Bij voldoende (financieel) draagvlak en mits de kwaliteit beschermd kan worden. Denk hierbij aan een **basisschool, een zorgpunt, een dorps huis of multifunctionele accommodatie en sportverenigingen**. In sommige kernen is het aanbod aan voorzieningen de afgelopen jaren wat afgenomen. Des te meer hebben we hier ingezet op nabijheid. Dit betekent een optimale bereikbaarheid van de voorzieningen in naburige kernen. De sociale verbondenheid binnen onze kernen is de afgelopen jaren blijven bloeien; men kijkt naar elkaar om en zet er samen de schouders onder. Verenigingen zijn steeds meer samen gaan werken om zo het oplopende tekort aan vrijwilligers op te vangen. De gemeente droeg hieraan faciliterend bij, door efficiënte en duurzame multifunctionele accommodaties te stimuleren. De **kleinschalige**

evenementen door alle seizoenen heen kleuren de identiteit van de afzonderlijke kernen en brengen jong en oud samen.

... EN TOEKOMSTBESTENDIGE WONINGEN

In Oost Gelre bieden we in 2040 in onze kernen een **passend en duurzaam woningaanbod voor iedereen**: jongeren, starters, gezinnen, ouderen en nieuwe arbeidskrachten. Het woningaanbod is in balans met de lokale woonbehoefte en betaalbare woonlasten staan hierbij voorop. Voor de nieuwbouw van woningen hebben we afgelopen jaren ruimte gegeven aan kleinschalige uitbreidingslocaties, om onze dorpsranden op een aantrekkelijke en organische manier af te ronden. Tegelijkertijd vond op kleine schaal - daar waar dit klimaat adaptief kon - kwalitatief hoogwaardige inbreiding plaats. De inbreidingslocaties bevinden zich vooral binnen de directe omgeving van de voorzieningen en van vraaggestuurd of openbaar vervoer. In Groenlo en Lichtenvoorde ontwikkelden we twee grotere **uitbreidingslocaties** met bestaande maar ook nieuwe woonvormen. Alle nieuw gebouwde woningen in onze gemeente zijn levensloopgeschikt, gelegen in een veilige en klimaatadaptieve leefomgeving en zo veel mogelijk energieneutraal en circulair. Tevens zijn ze ondersteunend aan het 'dorpse' en kleinschalige karakter van onze kernen. In 2040 is in de hele gemeente de kwaliteit van de woningvoorraad flink verbeterd en zijn we fors op stoom met het behalen van doelen uit het Klimaatakkoord. Er is stevig gepeikt in de verduurzamingslag van de bestaande woningvoorraad; woningen zijn goed geïsoleerd, maken veelal gebruik van een duurzame warmtebron en hernieuwbare energie en zijn dus **aardgasvrij**.

ONDERNEMEND OOST GELRE

In de jaren richting 2040 heeft Oost Gelre zich steeds sterker gepositioneerd als belangrijke economische schakel in de regio. De N18 verbindt de **twee economische clusters** in de gemeente: de Laarberg en de Kamp. Beide werklocaties hebben de afgelopen jaren ruimte gekregen tot ontwikkeling. Naast uitbreiding en groei hebben ondernemers de afgelopen jaren fors ingezet op een duurzame transformatie van de Oost Gelrese bedrijventerreinen. Als gemeente hebben we hen hierin optimaal gefaciliteerd. De panden zijn geïsoleerd, er liggen overal zonnepanelen op de daken en de openbare ruimte is vergroend en klimaatadaptief gemaakt. Arbeidsmigranten hebben een goede woonplek en mogelijkheden tot integratie gevonden in onze gemeente. Oost Gelre biedt nog steeds veel economische kansen. Dit is een belangrijke vestigingsvoorwaarde voor (jonge) werknemers. Daarnaast is er nog steeds veel te ondernemen en beleven in Oost Gelre. Onze gemeente heeft in 2040 haar positie als dé evenementengemeente van de Achterhoek verstevigd. We zijn dan ook erg trots op onze **evenementen**. Ze dragen continu bij aan onze identiteit, economie en verbondenheid van de inwoners. Ook de afgelopen jaren hebben inwoners veel initiatief genomen om evenementen - groot én klein - te organiseren. Ze staan symbool voor de sociale verbondenheid die onze gemeente kenmerkt. De afgelopen jaren hebben we ervoor gezorgd dat evenementen volop kunnen bloeien en tegelijkertijd qua belasting in balans zijn met de leefomgeving.

NABIJ EN BEREIKBAAR

Een goede verbondenheid is randvoorwaardelijk voor sterke kernen en een optimaal ondernemersklimaat. De afgelopen jaren is de fijnmazige bereikbaarheid binnen onze gemeente verbeterd. In het **openbaar- en vraaggestuurd vervoer** is het vervoer van deur tot deur geoptimaliseerd. Iedere inwoner heeft op deze manier de mogelijkheid om zelfstandig te reizen. Tevens hebben we gezorgd voor toegankelijke en veilige wandel- en fietspaden in en tussen de kernen. Daar waar nodig hebben we het fiets- en landbouwverkeer ontvlochten om de verkeersveiligheid te waarborgen. Nabij het treinstation in Lievelede is een **mobilietsknooppunt** ontstaan; hier stap je gemakkelijk over van de trein op de bus, (deel)auto of (deel)fiets. Zonder overstap is er een treinverbinding tussen Winterswijk-Zutphen-Apeldoorn. Die vervolgens goed aansluit op de Achterhoekse RegioExpress tussen Arnhem en Winterswijk. Ook in Groenlo en Lichtenvoorde zijn de mobiliteitsknooppunten de afgelopen jaren verder uitgebouwd. De N18 is een slimme, schone en stille weg geworden, waarin technologische ontwikkeling en de inzet op goede doorstroming in 2040 vruchten afwerpt. Door al deze ingrepen is Oost Gelre nog beter, veiliger en met minder (milieu)overlast verbonden met de regio en bieden deze knooppunten een aantrekkelijk werk- en woonklimaat voor alle inwoners.

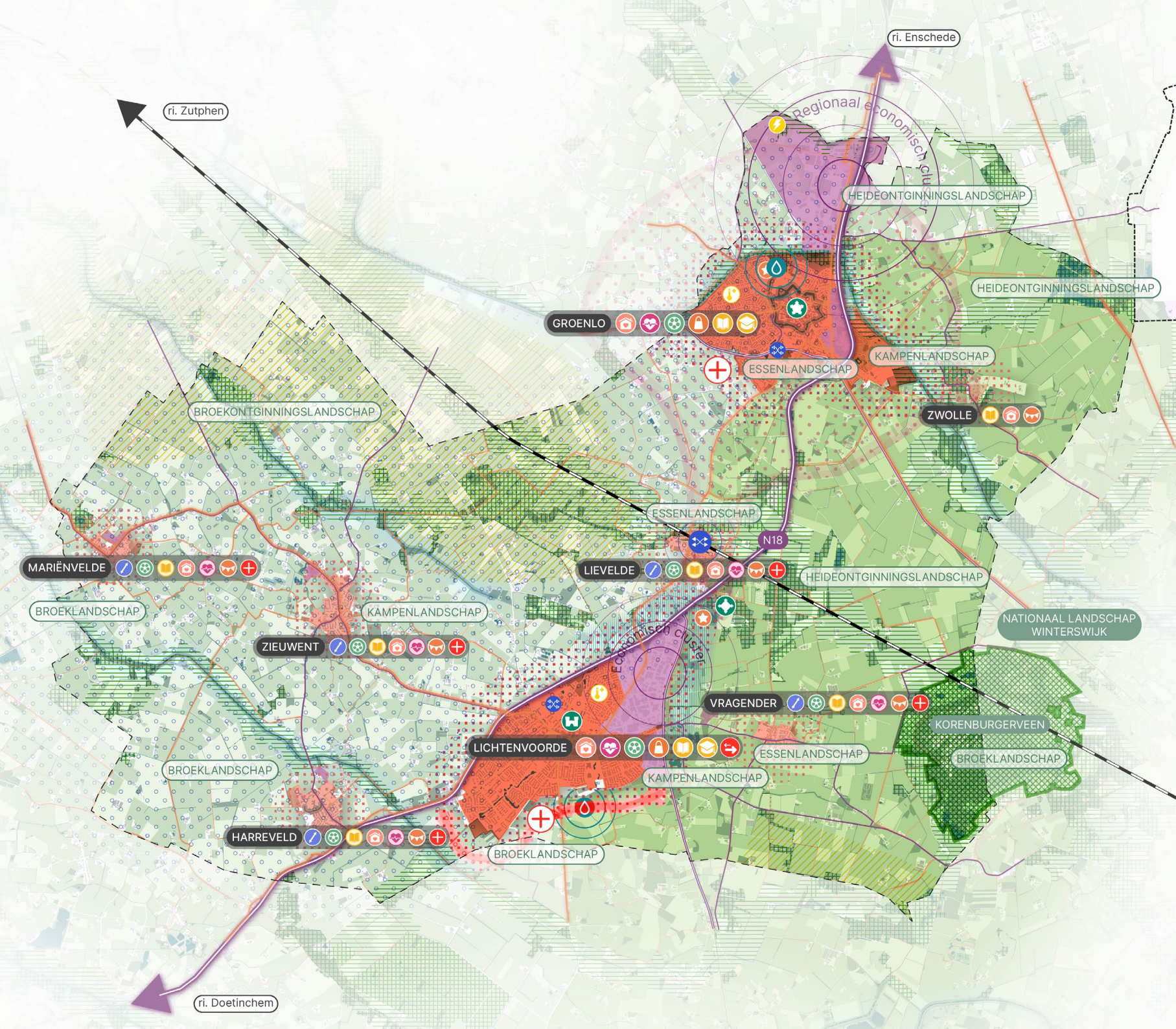
GEZONDE EN VEILIGE LEEFOMGEVING: WATER EN BODEM ALS LANDSCHAPPELIJKE ONDERLEGGER

Wie zich in 2040 door Oost Gelre beweegt ziet een groene, klimaatrobuuste, veilige en gezonde leefomgeving. Het landgebruik is zichtbaar meer in balans met de natuurlijke systemen. Uiteindelijk vormen bodem en water het fundament van al onze ruimtelijke ontwikkelingen en deze zijn daarom de afgelopen jaren steeds meer leidend geworden. Tevens stond in onze ruimtelijke ontwikkelingen het bevorderen van de biodiversiteit altijd bovenaan. Zo hebben we de natuur en de diversiteit van ons landschap met bomen en coulissen, planten, bloemen en leefgebieden van dieren hersteld en versterkt. De afgelopen jaren heeft de klimaatadaptieve en waterrobuuste inrichting van de leefomgeving topprioriteit gekregen. Maatregelen op het gebied van klimaatadaptatie helpen om de veiligheid en gezondheid van onze inwoners te waarborgen. Deze ingrepen in onze fysieke leefomgeving hebben de gevolgen van wateroverlast, droogte en hittestress beperkt. In de drogere gebieden (o.a. op het plateau) hebben we ruimte gemaakt voor **waterretentie**. In de meer nattere gebieden in onze gemeente hebben we gezorgd voor infiltratie en waterafvoer. Qua gezondheid zien we in 2040 dat onze inwoners steeds meer zijn gaan bewegen. We hebben dit gestimuleerd door te werken aan groene beweegvriendelijke fiets- en wandelroutes en ander recreatief aanbod in onze gemeente. Tevens hebben de afgelopen jaren waar nodig gewerkt aan het verbeteren van de lucht- en waterkwaliteit en het tegengaan van geur- en geluidshinder.

VITAAL EN AANTREKKELIJK LANDELIJK GEBIED

In het buitengebied van Oost Gelre is in 2040 te zien dat het historische landschap zich op een aantal plekken in volle glorie heeft hersteld. De agrarische sector heeft de nieuwe verdienmodellen kunnen omzetten in perspectiefrijke agrarische bedrijfsvoering, passend binnen de draagkracht van natuur, klimaat, water en bodem. De druk op de ruimte in het buitengebied is en was de afgelopen jaren onverminderd hoog en de ontwikkelingen volgden elkaar in rap tempo op. Landbouw, natuur, energiewinning en recreatie streden om de ruimte. Door een gezamenlijke aanpak met agrariërs, het Waterschap, natuur- en landschapsorganisaties en andere stakeholders hebben we gezorgd voor slim, meervoudig en divers ruimtegebruik. **Landschapsherstel en -versterking**, het ontwikkelen van biodiversiteit en ruimte voor perspectiefrijke agrarische bedrijfsvoering gingen hand in hand. Stoppende agrariërs zorgden in het landelijk gebied enerzijds voor extra ruimte voor innovatieve en extensieve (kringloop)landbouw. Anderzijds boden zij ruimte voor natuurherstel en de ontwikkeling van meer biodiversiteit. Voor veel vrijkomende agrarische bebouwing hebben we samen met stoppende agrariërs gezocht naar een passende en duurzame invulling, bijvoorbeeld voor recreatie, duurzaam lokaal geproduceerd voedsel, kleinschalige innovatieve bedrijvigheid en voor wonen en zorg. Op sommige locaties zijn vrijkomende gebouwen gesloopt. Rond de N18 is vrijkomende agrarische bebouwing benut voor het realiseren van nieuwe, goed in het landschap ingepaste werklocaties. Ook kozen we op een aantal plekken voor de sloop van de bebouwing en gaven we ruimte terug aan de natuur. We zijn

trots op onze agrarische sector die al eeuwen de identiteit van Oost Gelre bepaalt en ook nu bijdraagt aan het versterken van de kracht van ons landelijk gebied. Daarnaast hebben we onze schouders eronder gezet om de energietransitie in onze gemeente te doen slagen. Door de inzet van goed ingepaste **windenergie en zonne-energie** zijn de RES-doelen gehaald en komt het overgrote deel van de gebruikte elektriciteit in Oost Gelre nu van eigen bodem. Goed dat een deel van de baten van de opbrengst van duurzame energie terugvloeien naar de gemeenschap, die hier vanuit het collectief medezeggenschap over heeft. Tot slot zijn we er trots op dat ook de cultuurhistorische waarden in ons buitengebied zijn versterkt. Recreatieve highlights zijn beter zichtbaar, beleefbaar en trekken veel toeristen aan, een voorbeeld hiervan is de **historische Grolse Linie**.

Schetsmatige weergave van de ambities Omgevingsvisie Oost Gelre

- HECHTE EN LEEFBARE KEREN**

 - Ruimte behouden voor een zorgpunt
 - Ruimte behouden voor een zorgaanbod
 - Ruimte behouden voor sportvereniging(en)
 - Versterken multifunctionele accommodatie
 - Compact maken van kernwinkelgebieden
 - Bereikbaar maken / behouden primair onderwijs
 - Bereikbaar houden primair onderwijs
 - Behouden voortgezet onderwijs
 - Ruimte behouden voor kleine evenementen
 - Grote kernen
 - Kleine kernen
 - Startwijken voor verduurzamen en kwaliteitsverbetering van de bestaande woningvoorraad
 - Passend en duurzaam woningaanbod creëren voor alle doelgroepen in overeenstemming met de lokale behoefte en vestigers van buiten de gemeente
 - Uitleglocaties woningbouw met duurzaam en klimaatadaptief woningaanbod. Bouwen voor de woonbehoefte van eigen inwoners en voor de vestiging van jonge gezinnen en werknemers van buiten de gemeente
 - Faciliteren van ontwikkeling Woondroebsels
 - Faciliteren van ontwikkeling woon- en werklocaties
 - Mogelijke ontwikkeling woon/werklocatie
 - Zoekgebied uitleglocaties woningbouw met duurzaam en klimaatadaptief woningaanbod
- ONDERNEMEND OOST GELRE**

 - Ontwikkelen van duurzame, groene en klimaatadaptieve bedrijventerreinen
 - Ontwikkelen economisch cluster
 - Verkennen netverzwaring

NABIJ EN BEREIKBAAR

 - Behoud verbinding van de kernen onderling
 - Ontwikkelen N18 tot slimme, schone en veilige weg gericht op optimale doorstroming
 - Versterken hoofd fietsnetwerk
 - Ontwikkelen mobiliteitsknooppunt
 - Faciliteren vraaggestuurd vervoer

GEZONDE EN VEILIGE LEEFOMGEVING

 - Bestaand gebied waterretentie
 - Bieden van maatwerk voor waterberging door aanwezige hoogteverschillen
 - Inzetten op extra klimaatadaptieve maatregelen
 - Beekbodems verhogen, verbreden van beekdalen en vrijhouden van andere ontwikkelingen

VITAAL EN AANTREKKELIJK LANDELIJK GEBIED

 - Verkennen mogelijkheden windenergie
 - Beschermen van feitelijke natuurgebieden:
 - Gelders natuurnetwerk,
 - N2000,
 - Groene ontwikkelingszones
 - Beleefbaar maken van de Grolse Linie
 - Versterken recreatief fietsnetwerk
 - Versterken historisch betekenisvolle plekken
 - Faciliteren grootschalige evenementen

4

Oost Gelre 2040 in vijf kernambities

Het geschetste toekomstverhaal van Oost Gelre in 2040 vertaalt zich in vijf kernambities voor de toekomst. In dit hoofdstuk vatten we beknopt per kernambitie de context, kansen en opgaven samen (zie kaders afkomstig uit de [Toekomstverkenning Oost Gelre 2040](#)) en benoemen we vervolgens onze ambities hierop.

4.1 Oost Gelre in 2040 heeft hechte en leefbare kernen

AMBITIES OP HOOFDLIJNEN:

→ Behoud van een basisniveau aan voorzieningen in elke kern: basisschool, ontmoetingsplek en zorgpunt. Wanneer dit niet mogelijk is: optimale bereikbaarheid van de voorzieningen in andere kernen.

→ Minimaal één toekomstbestendige fysieke ontmoetingsplek per kern.

→ Een compleet en divers aanbod aan huur- en koopwoningen met aandacht voor de betaalbaarheid en het aanbod voor starters en senioren.

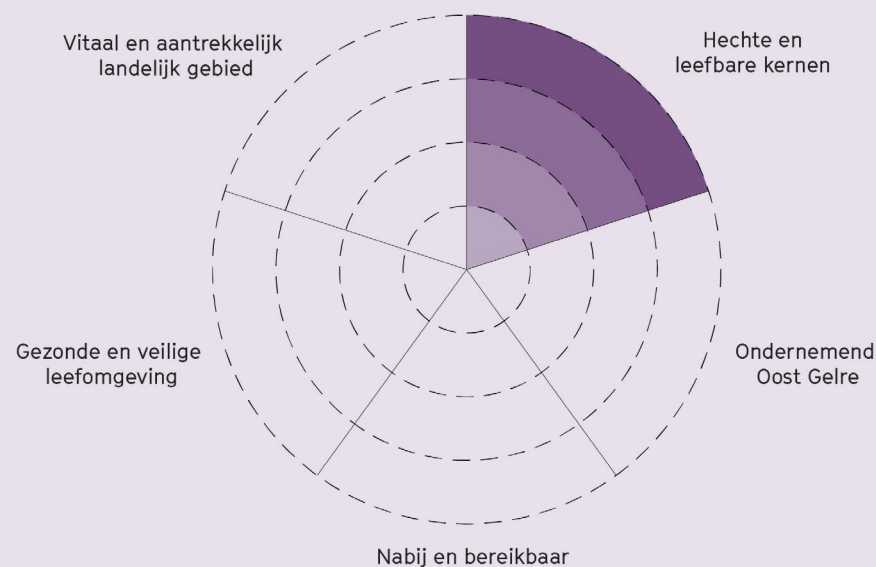
→ Nieuwbouw: levensloopgeschikt, klimaatadaptief en zo veel mogelijk energieneutraal en circulair.

→ Inbreiding én uitbreiding. Alleen voor inbreiding als de (her)ontwikkeling van een locatie het waardevolle groene, kleinschalige en dorpse karakter van een kern niet in de weg staat én er tegelijkertijd een bijdrage geleverd wordt aan klimaatadaptatie.

→ Hulp voor inwoners in de energietransitie en ondersteuning bij de isolatie van woningen om deze 'aardgasvrijgerekend' te maken.

Context, opgaven en kansen:

→ Lokale voorzieningen, ontmoetingsplekken en verenigingen staan steeds meer onder druk. Er ligt een opgave om **voorzieningen in de (kleine) kernen te behouden**, die aansluiten op de behoefte van inwoners.

→ Door de verwachte vergrijzing is het een opgave om in de toekomst **voldoende vrijwilligers** te behouden om de verenigingen en evenementen draaiende te houden en te zorgen voor anderen. Daarbij liggen er kansen in slim georganiseerde multifunctionele accommodaties. Voldoende **toegankelijke ontmoetingsplekken** en mogelijkheden voor activiteiten zijn van belang, ook om eenzaamheid tegen te gaan.

→ We zien een **teruglopend leerlingenaantal** op de Oost Gelrese basisscholen. Vanaf 2026 laten de leerlingprognoses in een aantal kernen een lichte stijging zien. Bij een afnemend aantal leerlingen kan de kwaliteit van onderwijs onder druk komen te staan. Dit betekent dat in de toekomst er mogelijk niet in elke kern een basisschool behouden blijft. Er ligt een opgave om voor alle inwoners goed en bereikbaar onderwijs te realiseren.

→ We zien zowel landelijk, regionaal als lokaal een **grote druk op de woningmarkt**. Oost Gelre heeft niet alleen te maken met een woningvraag van eigen inwoners, maar kan ook een rol spelen in het voorzien in de woonvraag van de vestigers van elders.

→ Oost Gelre beschikt over een relatief **eenzijdige woningvoorraad met veel eengezins(koop)woningen**. Tegelijkertijd neemt de komende jaren naar verwachting het aantal kleine huishoudens (een- en tweepersoons) toe.

→ Gezien de verwachte bevolkingssamenstelling (o.a. door vergrijzing) in Oost Gelre, liggen er opgaven in het **aanpassen van de bestaande woningvoorraad**. Er liggen

kansen om deze transformatie samen te laten vallen met het verduurzamen en klimaatadaptief maken van woningen en buurten.

→ **Elektrificatie of nieuwe warmtebronnen** zoals een warmtenet, warmtepomp of aquathermie moeten het huidige aardgasverbruik gaan vervangen. Om dit allemaal mogelijk te maken is verzwaring van het energienetwerk (vooral middenspanningsnet) een belangrijke voorwaarde.

→ De veranderende bevolkingssamenstelling (o.a. door vergrijzing) vraagt om het verbreden van de woningvoorraad, bijvoorbeeld door **(collectieve) woon-zorgconcepten**. Het is kansrijk om deze te realiseren in de nabijheid van voorzieningen en openbaar vervoer, om daarmee tegelijkertijd de zelfredzaamheid van inwoners te versterken.

Uit: [Toekomstverkenning Oost Gelre 2040](#), januari 2022. In de toekomstverkenning is een uitgebreidere uiteenzetting te vinden van de trends, opgaven en kansen in Oost Gelre.

Ambities Oost Gelre 2040

We zetten in op hechte en leefbare kernen. We streven daarom naar een basisoniveau aan voorzieningen in elke kern: een basisschool, een ontmoetingsplek en een zorgpunt. Onze inwoners hechten hier sterk aan en vinden dit voor de leefbaarheid van de kernen belangrijk. Als gemeente Oost Gelre zijn we ons ervan bewust dat het niet altijd mogelijk is om bestaande voorzieningen in stand te houden. Waar voorzieningen verdwijnen, zorgen we ervoor dat deze in een andere kern goed toegankelijk zijn, door middel van goede en veilige infrastructuur voor zowel auto's als fietsers en openbaar vervoer of vraaggestuurd- en leerlingenvervoer.

Het aantal ouderen in Oost Gelre neemt toe. Daarmee groeit ook de vraag naar zorg. Deze zorg en zorgvoorzieningen organiseren we samen met onze netwerkpartners in de nabije omgeving van onze inwoners. Daarnaast helpen we ouderen om zo lang als men wil en kan zelfstandig te blijven wonen. Eigen regie is hierbij het uitgangspunt.

We blijven het veelzijdige Oost Gelrese verenigingsleven ondersteunen. We zorgen voor minimaal één toekomstbestendige fysieke plek per kern voor ontmoeting. Dat kan in de vorm van een dorpshuis, gemeenschapsruimte bij een kerk of multifunctionele accommodatie. We zoeken naar manieren om vrijwilligers te ondersteunen, zoals bijvoorbeeld een vrijwilligersplatform, het clusteren van accommodaties en het aanbieden van cursussen. Daar waar nodig bieden we besturen en vrijwilligers de ruimte die ze nodig hebben om (sport)verenigingen in stand te houden. Op het gebied van (sport)verenigingen zetten we in op

het vergroten van de toegankelijkheid voor alle inwoners: iedereen moet mee kunnen doen.

We zetten in op extra woningen in alle kernen. Want iedereen in Oost Gelre verdient een fijne plek om te wonen. De woningen die we de komende jaren bouwen zijn in de eerste plaats voor de behoefte van onze eigen inwoners. Bij deze woningen hebben we oog voor de betaalbaarheid van woonlasten en het vergroten van kansen voor starters op de woningmarkt. We zorgen voor een divers aanbod aan woningen: meer kleine woningen, meer betaalbare woningen en een adequaat aanbod in de sociale huursector. Ook zorgen we voor een 'flexibele schil' in onze woningvoorraad zodat we indien nodig relatief snel woonruimte kunnen bieden ten behoeve van aandachtsgroepen en in kunnen spelen op urgente maatschappelijke ontwikkelingen.

We sluiten in onze nieuwbouwprogrammering aan bij de ambities van het Rijk in de Nationale Woon- en Bouwagenda en de afspraken in de Regionale Woonagenda Achterhoek om tot en met 2030 tweederde van de nieuwbouw in het betaalbare segment toe te voegen. Ons nieuwbouwprogramma gemeentebreed bestaat uit 28% sociale huur en 32% betaalbare koop en middenhuur⁰¹. We zetten ons nieuwbouwprogramma tevens in om doorstroming op de woningmarkt te bevorderen.

We willen de kansen voor starters op de woningmarkt vergroten. Daarom behouden we de mogelijkheden tot woningsplitsing in het buitengebied, zetten we in op flexwonen en onderzoeken we de potentie van een antispesulatiebeding, erfpacht en het verder verhogen van de starterskorting op de grondprijs. Ook bieden we ruimte voor bijzondere

woonconcepten zoals meergeneratiewoningen en Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO). Aan de randen van de kernen en in het buitengebied voegen we concepten als Woondroebels toe. Niet in de laatste plaats zien we onze gemeente als een aantrekkelijke vestigingsplek voor jonge gezinnen en arbeidskrachten van buiten de gemeente. In ons woningbouwprogramma bieden we ook ruimte voor extra plannen om mensen van buiten de gemeente aan te trekken.

We kiezen voor het realiseren van nieuwe woonwijken in Groenlo en Lichtenvoorde en continueren het beleid voor woningbouw in de kleine kernen. We kijken hierbij naar uitbreiding én inbreiding. Voor elke woningbouwontwikkeling geldt dat de water- en bodemsystemen de randvoorwaarden bepalen. We kiezen alleen voor inbreiding als de (her)ontwikkeling van een locatie het waardevolle groene, kleinschalige en dorpse karakter van een kern niet in de weg staat én er tegelijkertijd een bijdrage geleverd wordt aan klimaatadaptatie. We richten ons vooral op woningen voor ouderen. Hiervoor bieden we ruimte binnen de kernen zodat zij in de nabijheid van voorzieningen en openbaar vervoer kunnen wonen.

Bij nieuwbouw zetten we in op het behoud van het dorpse karakter, passend bij de maat en schaal van de kern. Nieuwe woningen zijn levensloopbestendig, aardgasvrij en zo veel mogelijk energieneutraal. Daarbij stimuleren we duurzaam en circulair bouwen. Nieuwe woonwijken sluiten direct aan op de wensen en behoeftes van onze inwoners. Daarnaast is er tussen de woningen ruimte voor voldoende groen en extra mogelijkheden voor waterafvoer om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen en de

leefbaarheid te vergroten. Dit is in het bijzonder een belangrijke randvoorwaarde bij de bouw van de nieuwe woonwijken in Groenlo of Lichtenvoorde. De manier van werken in de ontwikkeling van woonwijk 't Flierbos in Lichtenvoorde vinden we hier een

01 Met betaalbare koop bedoelen we in 2023 woningen tot €355.000. Binnen het koopsegment hanteren we een extra categorie in het aanbod van betaalbare koopwoningen voor starters; goedkope koop betreft maximaal €250.000. Met middenhuur bedoelen we een huurprijs tot €1.000,- per maand of minder. Hierin gaan we uit van 130% van de landelijke liberalisatiegrens. Met de bovenstaande begrenzingen volgen we de regionale afspraken vastgelegd in de Regionale Woonagenda Achterhoek (2022).

passend voorbeeld van.

In Oost Gelre committeren we ons aan de doelen uit het Klimaatakkoord, het Gelders Energieakkoord en het Akkoord van Groenlo 3.0. We zien noodzaak om onze aanpak in de energietransitie te versnellen omdat – onder andere door hogere energiekosten en onzekerheden op de gasmarkt – de woonlasten van onze inwoners toenemen en er daarom steeds meer energiearmoede is. In lijn met de nationale ambitie willen we als gemeente in 2050 aardgasvrij zijn. Dit houdt in dat we de komende jaren inzetten op isolatie en verduurzaming van woningen om deze ‘aardgasvrijgereed’ te maken.⁰² Daarbij stimuleren we de inwoners om over te schakelen op individuele of collectieve duurzame warmtebronnen. Hiernaast willen we als gemeente in 2030 onze CO₂ uitstoot met 55% hebben verminderd ten opzichte van 1990.

Als gemeente spelen we een ondersteunende rol in het helpen van inwoners bij de energietransitie, de initiatieven die inwoners starten tegen hittestress of wateroverlast of het bevorderen van de biodiversiteit in hun leefomgeving. We vinden dat iedereen mee moet kunnen doen, en daarom helpen we inwoners. Als gemeente willen we met een Energieloket inwoners uitnodigen hun steentje bij te dragen en ondersteunen we hen waar nodig met bijvoorbeeld duidelijke subsidie- en financieringsregelingen. Zo zetten we samen de schouders onder de energietransitie.

02 De wijken Hooiland (Lichtenvoorde) en Noord-West (Groenlo) uitgekozen als startbuurten om de transitiemogelijkheden integraal te verkennen (zie Transitievisie Warmte p. 32-33).

GERRIT - 73 JAAR OUDERE IN 2040

“Ik kan niet alles meer fluitend zelf, maar krijg wat hulp uit de buurt.”

Gezond en fit oud worden, dat is wat ik belangrijk vind. Ik woon al zo ongeveer heel mijn leven in Oost Gelre en dat zal hoop ik ook zo blijven. Tot nu toe gaat dat prima. Zo'n zeven jaar geleden ben ik verhuisd naar een levensloopbestendig appartement in Lichtenvoorde. Prachtig ingericht, met een heel aantrekkelijk groen dak en gemeenschappelijke bloementuin met zowel ruimte voor zon als veel schaduw. Dat is lekker in de steeds warmere zomers. Mijn huis ligt niet zo ver van de winkels, huisarts en het dorpshuis waar ik wekelijks aanschuif voor een maaltijd en een potje biljard. Ik zie hier veel vrienden en hoef lekker een dag niet te koken.

Mijn auto heb ik weggedaan. Ik maak veel ommetjes wandelend of op mijn elektrische fiets en wanneer ik verder weg moet gebruik ik mijn tablet om mijn vervoer te regelen. Ik vind het vervelend altijd iemand te moeten vragen en zo red ik mij goed in mijn eentje. Een dag in de twee weken spring ik bij op de timmeropleiding. Nog niet zo lang geleden werkte ik als timmerman in de kozijnenfabriek. Nu zorg ik er samen met docenten voor dat de jongens en meiden het vak leren. Belangrijk want bijna alles wat we tegenwoordig bouwen is van hout en leuk want zo blijf ik veel onder de mensen. Ik ben ook vrijwilliger bij het zwembad. Niet als badmeester, daar ben ik niet fit genoeg meer voor, maar ik ben er voor vragen van bezoekers en zorg voor

ondersteuning van het receptiepersoneel.

Zorg heb ik nog niet echt nodig, maar via de app bekijk ik maandelijks even in bij het wijkteam om de nodige zaken te bespreken. Ik kan niet alles meer fluitend zelf, maar krijg wat hulp uit de buurt. De vuilnis wordt voor me aan de weggezet en automatisch opgehaald, ook de boodschappen worden wekelijks aan huis bezorgd. Zo woon ik prettig op een heel moderne plek maar in mijn oude vertrouwde omgeving. Ik hoop dat dit nog heel lang zo mag duren, mij krijgen ze hier niet weg.

4.2 Oost Gelre in 2040 geeft ruimte aan ondernemen

AMBITIES OP HOOFDLIJNEN:

→ Versterken van onze positie als echte ondernemersgemeente met aantrekkelijk ondernemersklimaat: ontwikkelen van duurzame, groene en klimaatadaptieve bedrijventerreinen en daarbij zoeken naar slimme koppelingen met de opwek van duurzame energie.

→ Ruimte voor uitbreiding van de Laarberg met inachtneming van de geldende milieuwetgeving.

→ Terughoudendheid in de vestiging van bedrijven in de opslag- en distributie sector.

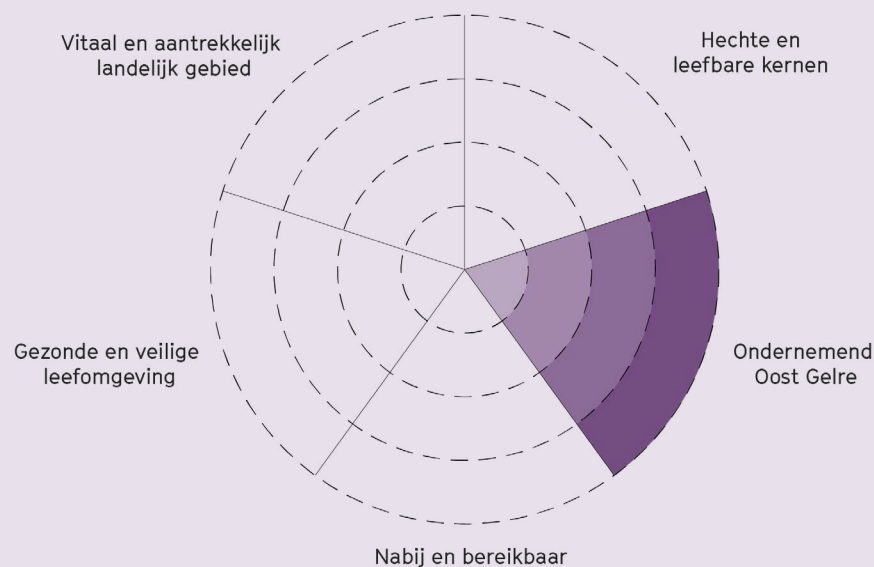
→ Faciliteren van huisvesting en een goede bereikbaarheid om jong talent en arbeidsmigranten aan te trekken.

→ Versterken cultuurhistorische monumenten en landschappen in onze gemeente. Bij nieuwe invulling van panden kiezen we een passende functie die recht doet aan de cultuurhistorische kwaliteiten.

→ Volop ruimte voor kleine en grote evenementen onder nader uit te werken voorwaarden die passen binnen de geldende milieu- en (water)veiligheidsgrenzen.

Context, opgaven en kansen:

- Voor een vitale economie en aantrekkelijk ondernemersklimaat is het van belang om de **bedrijventerreinen** in Oost Gelre **toekomstbestendig** te houden en te verduurzamen.
- Ook moet verkend worden of er **voldoende ruimte beschikbaar** is op de huidige werklocaties in de gemeente en in welke mate deze toekomstbestendig (te maken) zijn.
- De demografische ontwikkelingen (vergrijzing) in Oost Gelre zorgen ervoor dat bedrijven moeilijker **geschikt personeel** kunnen vinden, hier ligt een opgave voor de toekomst.
- Om in de toekomst voldoende werknemers voor de Oost Gelrese bedrijven te hebben, zijn er naar verwachting meer **arbeidsmigranten** nodig. Het realiseren van goede (tijdelijke) huisvesting en werkomstandigheden, integratiemogelijkheden voor potentiële blijvers en vervoer is een opgave.
- Er zijn kansen om het economische profiel van Oost Gelre verder toe te spitsen op **toerisme en recreatie**, gezien de rustige groene omgeving, het cultuurlandschap en de goede mogelijkheden voor fietsen en wandelen.
- Oost Gelre is een echte **evenementengemeente** en trekt daarmee jaarlijks veel bezoekers. Evenemententerreinen lopen steeds vaker tegen leefbaarheids-, mobiliteits-, veiligheids- en milieugrenzen aan. Dit leidt tot dilemma's bij het organiseren van (grote) evenementen.
- Er liggen kansen om de **duurzame energie als lokaal verdienmodel** zoveel mogelijk te benutten. Biogas, vaste biomassa, warmtekoelde-opslag en bodemlussen, restwarmte uit afvalwater, warmte uit lucht en zonthermie

worden als kansrijke duurzame warmtebronnen voor Oost Gelre gezien.

Uit: [Toekomstverkenning Oost Gelre 2040](#), januari 2022. In de toekomstverkenning is een uitgebreidere uiteenzetting te vinden van de trends, opgaven en kansen in Oost Gelre.

Ambities Oost Gelre 2040

We zijn als gemeente Oost Gelre bij uitstek een ondernemersgemeente en willen dit ook voor de toekomst zo houden. Als gemeente stimuleren we bedrijvigheid en willen we koploper worden in toekomstbestendige werklocaties, dit geldt voor zowel de bestaande als nieuwe bedrijventerreinen. We maken ze duurzaam, klimaatadaptief en groen. We zien dat ons bedrijfsleven meer ruimte nodig heeft. We kiezen voor twee economische clusters aan de N18: de Laarberg en de Kamp. Grote (regionale) bedrijvigheid vindt op deze terreinen plaats. We verkennen uitbreidingsmogelijkheden om voldoende werkgelegenheid in onze gemeente ook richting 2040 mogelijk te maken. Tegelijkertijd onderzoeken we samen met het bedrijfsleven inbreiding en efficiënter ruimtegebruik van onze bestaande bedrijventerreinen. Hierbij kijken we goed naar de mogelijkheden die het water- en bodemsysteem ons biedt. Klimaatadaptatie en duurzaamheid zijn in deze ontwikkelingen randvoorwaardelijk. Ook zoeken we gezamenlijk met het bedrijfsleven naar slimme koppelingen met de opwek van duurzame energie. Nieuwe risico's op het gebied van veiligheid in het kader van de energietransitie worden daarbij beheerst en waar mogelijk beperkt, dan wel weggenomen.

We hebben speciale aandacht voor de Laarberg vanwege haar regionale functie. Hier is uitbreiding nodig, omdat het bedrijventerrein vol begint te raken en er mogelijk over een aantal jaar geen kavels meer beschikbaar zijn. We stellen daarom samen met de gemeente Berkelland een langjarige aanpak op. Een deel van onze bedrijvigheid - die nauw verbonden is met de agrarische sector in

Oost Gelre – zal er in 2040 anders uitzien. Door de veranderingen in de agrarische sector zal de keten die hier direct op is aangesloten, mee-innoveren. Als gemeente willen we hierin faciliteren door de bedrijventerreinen optimaal in te richten en de bereikbaarheid van deze locaties te versterken.

We gaan terughoudend om met de vestiging van bedrijven in de opslag- en distributiesector. Deze bedrijven dragen in mindere mate bij aan de werkgelegenheid in onze gemeente, en we willen zogenoemde ‘verdozing’ van ons landschap voorkomen. Waar mogelijk bieden we wel ruimte aan kleinschalige ondernemers in en rondom de kernen en in het buitengebied. Dat kan bijvoorbeeld door het inzetten van vrijkomende agrarische bebouwing. Deze ondernemers dragen vaak in belangrijke mate bij aan de identiteit van onze kernen en spelen vaak een rol in de sociale verbondenheid binnen de kernen. Dat willen we in de toekomst graag behouden.

Wij zien dat voldoende (jonge) werknemers cruciaal zijn om onze economie ook in de toekomst draaiende te houden. We zorgen daarom voor aantrekkelijke woonmilieus en een goede bereikbaarheid van werklocaties. Ook verkennen we waar en hoe we nog meer (fysieke) verbindingen kunnen maken tussen talent, onderwijs, ondernemers en kennisontwikkeling. We stimuleren de mogelijkheden voor het bieden van aantrekkelijke werkplekken voor jongeren vanaf 18 jaar. Dit betekent ook dat we voor stagiairs en afstudeerders passende woonruimte moeten realiseren. We kijken naar het transformeren van bestaand vastgoed, meergeneratiewoningen en naar kleine en/of flexibele woonruimte voor deze doelgroep. Ook zetten we in op het aantrekken van

arbeidsmigranten door het faciliteren van kwalitatief goede huisvesting en integratie. Bij voorkeur nabij de plek waar ze werken. Het is belangrijk om zowel met de werknemers als de werkgevers actief in gesprek te gaan over passende (tijdelijke) woonruimten die voldoen aan de behoefte van de groep arbeidsmigranten.

Recreatie en toerisme zijn belangrijke groeisectoren voor Oost Gelre. De combinatie tussen historie, cultuur, het verenigingsleven en de vele evenementen maken onze gemeente interessant voor bezoekers. Als gemeente zetten we daarom in op het verstevigen van dit deel van de economie door het versterken van onze cultuurhistorische kwaliteiten (monumenten en landschap), kleine en grote evenementen en recreatieve highlights, zoals de Grolse Linie. Hierbij willen we onze aantrekkelijkheid vergroten voor dag- en met name meerdaagse toeristen, die naast het buitengebied en de cultuurhistorische kwaliteiten ook komen voor de grote en kleine kernen. Daarom is het nodig dat we nog meer inzetten op het aantrekkelijk maken van onze winkelcentra en onder meer het aanbod aan overnachtingsmogelijkheden in onze gemeente. We zetten in op het jaarlijks verhogen van het aantal overnachtingen per jaar in onze gemeente. Tevens zijn we ons ervan bewust dat we de komende jaren te maken krijgen met historische gebouwen die door verandering van functie een andere bestemming moeten krijgen. Denk hierbij aan kerken en het oude stadhuis. We zorgen voor een aantrekkelijke en passende invulling van deze gebouwen die recht doet aan onze cultuurhistorische kwaliteiten.

We willen ook de komende jaren volop ruimte bieden aan de evenementensector in Oost Gelre. Evenementen zijn al decennialang geworteld in

onze gemeente en zorgen voor een grote mate aan verbondenheid in en rondom de kernen. Tegelijkertijd lopen we bij sommige evenementen tegen milieu- en (water)veiligheidsgrenzen (incl. Wet Natuurbescherming) aan. We zetten ons als gemeente Oost Gelre in om al onze evenementen doorgang te laten vinden, onder bepaalde voorwaarden. Deze voorwaarden werken we de komende periode uit. Hierbij zorgen we voor een goede verdeling over de gemeente. We bieden ruimte aan grote evenementen – zoals de Zwarte Cross – op het Festivalterrein de Schans. Kleinere culturele evenementen met een kleinere impact op de omgeving kunnen op andere plekken plaatsvinden, bijvoorbeeld in het centrum van Groenlo.

ESTHER - 53 JAAR
ONDERNEMER
IN CIRCULAIRE
BOUWMATERIALEN OP DE
LAARBERG IN 2040

“In zo’n twintig jaar tijd heeft deze
werklocatie zich ontwikkeld van
traditioneel bedrijventerrein naar een van
de meest duurzaamste van Nederland.”

Kom maar even mee. Ik laat je de gloednieuwe uitbreiding van ons bedrijfspand op de Laarberg zien. Ons bedrijf in de circulaire bouw was na zesentwintig jaar uit z’n jasje gegroeid. De grote vraag naar bouwmaterialen een aantal jaren geleden, maar ook de grote hoeveelheden sloopafval brachten ons op het idee om naast de traditionele bouwmaterialen, steeds meer circulaire bouwmaterialen te gaan inkopen en ontwikkelen.

En hiermee zitten we op de Laarberg goed. In zo’n twintig jaar tijd heeft deze werklocatie zich ontwikkeld tot een van de meest duurzame van Nederland. Veel bedrijven zitten hier graag vanwege het grote mobiliteitsvoordeel dat de Laarberg heeft door zijn ligging aan de N18, maar ook goed verbonden met het mobiliteitsknooppunt van Lievelede. Hoewel we ‘economische as van de regio’ een te grote term voor de N18 vinden, ervaren we economisch wel veel voordeel van onze ligging aan deze weg. De ondernemers op de Laarberg organiseren hun lokale kringloop van grondstoffen, produceren zonder afval en zijn volledig energieneutraal. Gezamenlijk zijn we als ondernemers zelfvoorzienend en zorgen we voor onze eigen duurzame energievoorzieningen: zonnepanelen, windenergie en waterstof. We volgen de ontwikkelingen hierin wereldwijd op de voet en

stappen we in in innovatieve ontwikkelingen als het kan.

Zo’n twintig jaar geleden hadden we grote zorgen om voldoende gekwalificeerd personeel. De vergrijzing zette steeds verder door, maar aan nieuwe (jonge) aanwas konden we nauwelijks komen. Met verschillende ondernemers en de gemeente samen hebben we een plan opgezet om arbeidskrachten van elders goede huisvesting te bieden en ze een warm welkom in onze gemeente te geven. Dit lukte, veel mensen voelen zich welkom in een van onze hechte kernen. Jonge mensen proberen we aan te trekken door nauw samen te werken met onderwijsinstellingen. Extra aantrekkelijk zijn we als werkgever omdat de oudere en zeer ervaren werknemers veel tijd nemen om jonge mensen het vak te leren. Deze ‘meester-gezel’ constructie zorgt ervoor dat onze oudere werknemers hun werkzame leven rustig af kunnen bouwen, onder de (jonge) mensen blijven en dat jonge mensen snel hun kennis en vaardigheden vergroten.

Sinds twee jaar hebben we een dependance in het buitengebied. Een stoppende boer bood ons destijds de kans om op een deel van het erf ruimte te maken voor kennisontwikkeling en praktijklessen.

Samen met het Saxion en het Graafschapcollege ontwikkelen we hier nu biobased bouwmaterialen. We hebben hier optimaal de ruimte om direct te testen en omdat we nabij de N18 zijn we ook goed bereikbaar voor leveranciers.

Het is goed ondernemen in Oost Gelre. Elke dag fiets ik vanuit mijn woonplaats Harreveld naar de Laarberg. Er zijn hier de afgelopen jaren prachtige ‘doorfietsroutes’ gerealiseerd waarop een rit naar het werk op de elektrische fiets genieten is. Onderweg kan ik mijn boodschappen - regionaal geteeld groente en fruit - gemakkelijk oppikken bij een van de landwinkels. We zijn trots op onze onderneming in Oost Gelre. Niet alleen omdat het met ons bedrijf voor de wind gaat, maar ook omdat we ook na zesentwintig jaar nog volop onderdeel zijn van de samenleving. Onze werknemers wonen goed in de vitale kernen en wij kunnen naast onze zakelijke werkzaamheden financieel een steentje bijdragen aan het bloeiende verenigingsleven.

4.3 Oost Gelre in 2040 blijft nabij en bereikbaar

AMBITIES OP HOOFDLIJNEN:

→ We willen de N18 blijven doorontwikkelen tot een slimme, schone en stille regionale doorstroomweg met een goede ontsluiting van en naar (economische) kerngebieden binnen de gemeente. We willen verbeteringen aanbrengen die bijdragen aan doorstroming, verkeersveiligheid en tijdwinst, mede om daarmee op kortere termijn bestaande knelpunten op te lossen. Waarbij de ambitie is een N18 met 2x2 rijstroken, 100 km/u en ongelijkvloerse kruisingen of een aanvaardbaar alternatief.

→ Versterken fietsinfrastructuur: voorrang langzaam verkeer in de buurt van voorzieningen, extra aandacht verkeersveiligheid buitengebied en ontwikkeling doorfietsroutes in aansluiting op de regionale fietsverbindingen.

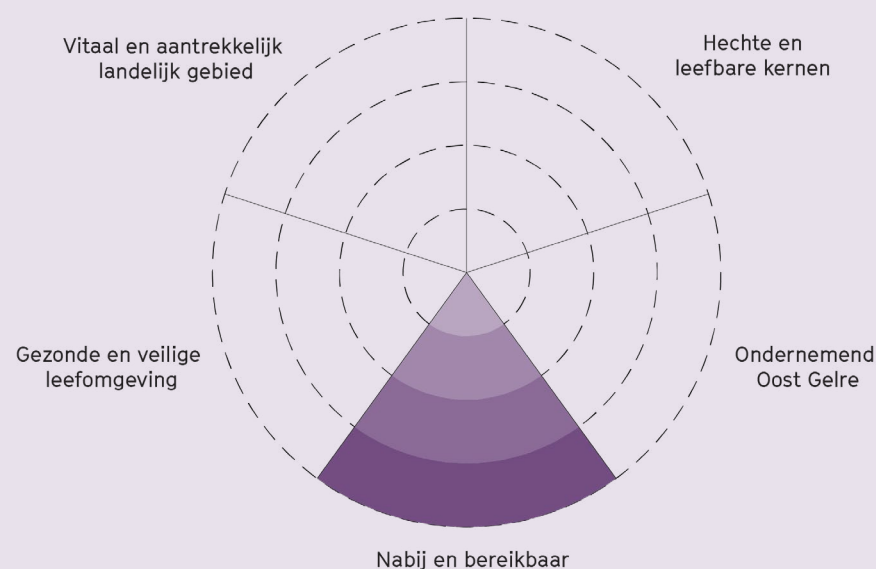
→ Duurzaam verkeer: faciliteren elektrificatie van autoverkeer.

→ Mobiliteitsknooppunten Groenlo, Lichtenvoorde en Lievelede: voor optimale overstapmogelijkheden van trein, bus, fiets en auto.

→ Optimale fijnmazigheid van de kernen: faciliteren van het vervoer van deur tot deur, zodat iedereen hier gebruik van kan maken.

Context, opgaven en kansen:

- Er ligt een kans voor een verschuiving van primair autogebruik naar meer duurzame **multimodale bereikbaarheid**. Een belangrijk aandachtspunt in het opzetten van een goed openbaar vervoersnetwerk is het faciliteren van het **vervoer van deur tot deur** voor ouderen en mindervaliden naar en binnen de kernen.
- Tot 2040 zal het vervoer in toenemende mate **elektrificeren**. Verduurzaming stelt - zeker in een gemeente waar autogebruik ook in de toekomst gewenst is - andere eisen (laadpalen), maar biedt ook kansen voor nieuwe concepten (MaaS pilot).
- Het is een uitdaging om op een slimme en veilige manier ruimte te bieden aan de vele verschillende gebruikers van het wegennet in Oost Gelre. Het is daarom een opgave om het **fijnmazige verkeersnetwerk** bij toekomstige ontwikkelingen zoveel mogelijk te behouden.
- Er liggen kansen om het **goede fietsnetwerk** in Oost Gelre verder te benutten om het dagelijks gebruik van de (elektrische)fiets te bevorderen en een nog meer aantrekkelijke gemeente te zijn voor recreatief fietsverkeer en woon-werk fietsverkeer.
- Er liggen kansen om met het aanpakken van verkeersveiligheidsopgaven en onderhoudswerkzaamheden aan wegen ook andere opgaven (klimaatadaptatie etc.) mee te koppelen.
- De Achterhoek zet sterk in op de **ontsluiting van de regio** (assen Doetinchem-Enschede, Groenlo-Borculo-Lochem, en de wegen richting Duitsland, RegioExpress). Dit biedt kansen om de regio (en dus ook Oost Gelre) aantrekkelijk te maken als woon- en werkgebied nabij onderwijs- en zorgvoorzieningen van hoge kwaliteit.

- Op sommige plekken in de regio is de **N18** tweebaans, maar niet in Oost Gelre. In de toekomst zorgt dit mogelijk voor beperkingen in de doorstroming bij een toename van verkeer.

Uit: [Toekomstverkenning Oost Gelre 2040](#), januari 2022. In de toekomstverkenning is een uitgebreidere uiteenzetting te vinden van de trends, opgaven en kansen in Oost Gelre.

Ambities Oost Gelre 2040

Als gemeente zetten we in op een goede doorstroming van alle weggebruikers met veilige wegen, (gescheiden) fiets- en wandelpaden en oversteekplaatsen. We hebben de ambitie om de N18 te ontwikkelen tot een slimme, schone en stille regionale doorstroomweg met een goede ontsluiting van en naar (economische) kerngebieden binnen de gemeente. We willen verbeteringen aanbrengen die bijdragen aan doorstroming, verkeersveiligheid en tijdwinst, mede om daarmee op kortere termijn bestaande knelpunten op te lossen. De ambitie daarbij is een N18 met 2x2 rijstroken, 100 km/u en ongelijkvloerse kruisingen of een aanvaardbaar alternatief. Dat mag in delen gebeuren, waarbij het tracé-deel Varsseveld-Lichtenvoorde het eenvoudigst te realiseren is. Met de realisatie van dit tracé-deel vervalt ook het grootste aantal knelpunten, waar we als gemeente van profiteren. Daarbij kijken we of er meekoppelkansen liggen die we kunnen oppakken, zoals klimaatadaptieve maatregelen en het toevoegen van groen langs infrastructuur. Daarnaast kijken we altijd of we de impact op lokale leefbaarheid kunnen reduceren, bijvoorbeeld in de vorm van overlastbeperkende en/of compenserende maatregelen. Met andere infrastructurele ontwikkelingen zijn we terughoudend, met name wanneer deze een potentiële negatieve impact hebben op een gezonde, veilige en prettige leefomgeving. Wij blijven tegen een Noordtak van de Betuwelijn door de Achterhoek en onze gemeente.

Als echte fietsgemeente willen we aandacht geven aan dit zogenoemde 'langzame' verkeer op met name de wegen rondom voorzieningen.

We zorgen ervoor dat het langzaam verkeer hier meer voorrang krijgt, om de veiligheid van fietsers te waarborgen. Daarnaast zetten we in op meer fietsparkeerplaatsen in de openbare ruimte. De fietsers in het buitengebied verdienen speciale aandacht, want de combinatie van grote landbouwvoertuigen en fietsers zorgt soms voor gevaarlijke situaties op landwegen. Het is echter niet overal mogelijk om aparte fietspaden aan te leggen. Voor de hoofd- en recreatieve fietsroutes kijken we primair naar de kwaliteit van deze fietspaden en verbeteren we de infrastructuur waar nodig om onveilige situaties te voorkomen. Waar mogelijk leggen we aparte fietspaden aan om de verschillende verkeersstromen te scheiden. Zo liggen langs de N18 mogelijkheden voor zogenoemde 'doorfietsroutes' in aansluiting op de regionale fietsverbindingen. De komende jaren verkennen we of we hier extra in moeten investeren, ook in relatie tot de potentiële ontwikkeling van nieuwe woonwijken.

We willen de overgang naar duurzaam vervoer als gemeente zo goed mogelijk faciliteren. We zijn ons ervan bewust dat de auto - ook in de toekomst - een groot onderdeel blijft uitmaken van de verplaatsingen. We faciliteren duurzaam vervoer door onder andere het toevoegen van voldoende laadplekken voor elektrische auto's in de woonwijken en bij voorzieningen. Daarnaast blijven we alternatieven voor 'de tweede auto' stimuleren, in de vorm van deelauto's zoals het Achterhoekse GAON. Op bedrijventerreinen zorgen we samen met het bedrijfsleven voor snellaadpunten voor de logistieke sector.

We zetten als gemeente in op de ontwikkeling van mobiliteitsknooppunten in Groenlo, Lichtenvoorde

en Lievelede. We willen hier de mogelijkheid bieden om over te stappen op de trein (via station Lichtenvoorde-Groenlo), bus, fiets en auto, zodat een snelle verbinding naar Winterswijk, Zutphen, Apeldoorn, Enschede en Arnhem mogelijk is. Een goed voorbeeld hiervan vinden we het mobiliteitsknooppunt in Lichtenvoorde (Richterslaan) waar de buslijnen 72, 73 en 74 samenkomen. Hoewel we hier beperkt op kunnen sturen, streven we - met het oog op jonge talenten, arbeidskrachten én hun partners - naar een zo goed mogelijke aansluiting op bus- en treinverbindingen. We zien daarin extra kansen om in de toekomst naadloos aan te sluiten op de geplande RegioExpress tussen Arnhem en Winterswijk en hebben de ambitie om de treinverbinding op het traject Winterswijk-Apeldoorn te verbeteren. Daarbij ondersteunen we het partnerschap met ProRail op het gebied van duurzame OV-bereikbaarheid, en onderkennen we dat ontwikkelingen van het spoor altijd zowel beperkingen als kansen met zich meebrengen in de directe nabijheid van het traject.

We vinden een fijnmazige bereikbaarheid van cruciaal belang voor de leefbaarheid van onze kernen. We blijven daarom inzetten op initiatieven zoals ZOOV, buurtbussen en op innovatieve mobiliteitsconcepten als Netmobiel, fietshub en Smart Mobility as a Service. We vinden het belangrijk dat onze kernen snel en gemakkelijk verbonden zijn met elkaar en met onze bedrijventerreinen. In het openbaar vervoer faciliteren we daarom het vervoer van deur tot deur, zodat iedereen hier gebruik van kan maken.

ELS - 59 JAAR RECREANT IN 2040

De Achterhoek: wat mij betreft één van de mooiste regio's van Nederland. Ik kom hier ontzettend graag met mijn partner en ons camperbusje. Vanuit onze woonplaats in het westen van het land – we wonen al jaren in Delft, een stad die alsmaar drukker wordt – weten we Oost Gelre elk jaar weer te vinden. Soms voor een dagje, soms voor een week, soms langer. Vakantiegevoel, en niet te ver van huis!

Wij ervaren Oost Gelre als een gebied van rust én reuring. Als we de rust op willen zoeken zijn er al die mooie fietsroutes, die je van dorp naar dorp door een prachtig buitengebied leiden. Het karakteristieke en kleinschalige coulisselandschap van de Achterhoek zie je overal terug, vooral nu er de laatste jaren zo veel aan natuurontwikkeling is gewerkt. Dit hebben de boeren, de gemeente en andere organisaties goed gedaan. Ook qua overnachtingsmogelijkheden zijn er steeds meer opties bijgekomen. Wij verblijven zelf altijd het liefst op een camping – lekker buiten zijn, veel contact met anderen – maar onze vrienden uit Delft hebben afgelopen zomer een aantal nachten doorgebracht bij een leuke Bed & Breakfast op een voormalige boerderij. Ontzettend mooi gedaan, zij komen volgend jaar weer.

En als je de reuring wil opzoeken is er ook genoeg te doen. Elk jaar proberen we een aantal leuke

evenementen in de buurt mee te pakken. De jaarlijkse bloemencorso in Lichtenvoorde is daarbij wel een favoriet. Prachtig dat zo'n kleurrijke traditie al eeuwenlang in volle glorie in stand wordt gehouden. Ook de Slag om de Grolle hebben we nu al een paar keer meegemaakt. De Zwarte Cross hebben we ook altijd heel gaaf gevonden en nu nog steeds. Voor jong en oud genoeg te beleven.. Het blijft voor ons altijd een van de hoogtepunten van het jaar. Ook is er in Oost Gelre genoeg te beleven in de lokale horeca. Lekker uit eten en een wijntje drinken in het Groenlo, Erve Kots of ergens anders in het buitengebied; het kan allemaal.

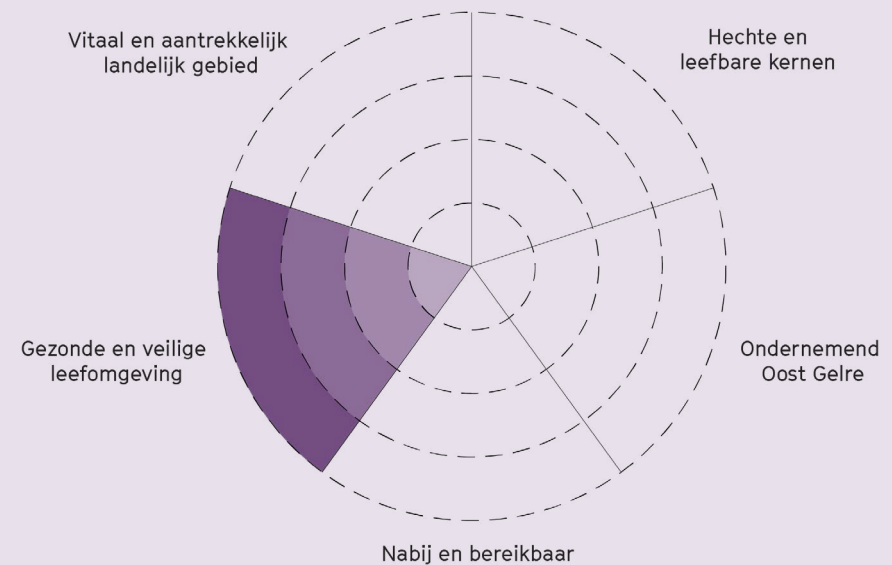
Stiekem hebben we het er wel eens over: is dit niet een mooie plek om naar te verhuizen als mijn partner en ik straks op pensioenleeftijd zijn? De drukte van de stad ontsnappen, fijn wonen in de rust en tussen het groen? Misschien kunnen we ouder worden in één van die mooie appartementen die net zijn opgeleverd in Groenlo? Of zo'n woondroebe! in het buitengebied? Wie weet...

“Stiekem hebben we het er wel eens over:
is dit niet een mooie plek om naar te
verhuizen als mijn partner en ik straks op
pensioenleeftijd zijn?”

4.4 Oost Gelre in 2040 is een gezonde en veilige leefomgeving

AMBITIES OP HOOFDLIJNEN:

- 15 LEVEN OP HET LAND** → Ruimtelijke ontwikkelingen worden altijd op een passende manier gekoppeld met het natuurlijke bodem- en watersysteem en zijn op deze manier klimaatadaptief.
- 11 DUURZAME STEDE EN GEBIEDSCHAPPEN**
- 15 LEVEN OP HET LAND** → Bevorderen van biodiversiteit is een vast aandachtspunt bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en beheertaken.
- 3 GOEDE GEZONDHEID EN WELZIJN** → We kiezen voor een gezonde en klimaatadaptieve leefomgeving en zetten in op een leefomgeving die uitnodigt tot bewegen, ontmoeting en waarin iedereen mee kan doen. Een gezonde leefstijl is de norm.
- 3 GOEDE GEZONDHEID EN WELZIJN** → Al onze (nieuwe) ontwikkelingen en onderhoudswerkzaamheden bevatten maatregelen om de fysieke leefomgeving zo in te richten dat deze bijdraagt aan een gezonde leefomgeving.
- 3 GOEDE GEZONDHEID EN WELZIJN** → Alle ontwikkelingen in Oost Gelre passen binnen de bestaande wet- en regelgeving omtrent geur, geluid en luchtkwaliteit

Context, opgaven en kansen:

→ Het Oost Gelrese landschap is aan **klimaatverandering** onderhevig. De omgang met extremer weer, wat droogte of juist wateroverlast tot gevolg heeft, vergt aanpassingen/adaptatie van grondgebruik, bebouwing en infrastructuur - zowel in bebouwd gebied als in het landelijk gebied.

→ Oost Gelre heeft gedurende droge zomers vaak te maken met **lage grondwaterstanden**, vooral aan de oostzijde van de gemeente. In extreem droge jaren zal de grondwaterstand verder zakken. Dit heeft negatieve gevolgen voor onder andere het landschap, de landbouw en bluswatervoorzieningen.

→ Het landschap en de natuur in Oost Gelre vormen het leefgebied van veel verschillende planten en dieren. Maar door diverse oorzaken nemen de gunstige leefomstandigheden voor dier- en plantsoorten af. Om de **biodiversiteit te bevorderen** moet biodiversiteit een vast onderdeel worden in ruimtelijke plannen. Daarnaast liggen er kansen in praktische maatregelen, zoals beter beheer en onderhoud van landschapselementen en boomstructuren, de bestrijding van invasieve exoten, de uitbreiding van ecologisch beheer van bermen en de aanleg van groene verbindingen tussen natuurgebieden onderling.

→ De gemeente Oost Gelre kent veel **landschappelijke en cultuurhistorische elementen**. De verwachting is dat de **druk op deze elementen toeneemt** als gevolg van toenemende mobiliteit en diverse ruimteclaims. Daarnaast vormen de kosten voor het onderhoud en verduurzaming van monumentale panden, leegstaand cultureel erfgoed en de bedrijfsbeëindiging van agrarische bedrijven mogelijke risico's voor de bescherming van de cultuurhistorische elementen in de gemeente.

→ De groene en aantrekkelijke omgeving in de gemeente Oost Gelre leent zich uitstekend om **sport, beweging, ontmoeting en (actieve) recreatie** in de buitenlucht mogelijk te maken en hiermee bij te dragen aan een gezonde leefomgeving. Een groene leefomgeving draagt ook bij aan het tegengaan van hittestress en het beperken van mogelijke wateroverlast in de kernen.

→ Voor de thema's **geur, geluid, water en luchtkwaliteit** zijn eisen en normen vastgelegd in bestaande wet- en regelgeving waar nieuwe ontwikkelingen aan moeten voldoen.

→ De Kader Richtlijn Water (KRW) is in 2000 van kracht geworden en heeft als doel de **kwaliteit van oppervlakte- en grondwater** in Europa te waarborgen. Deze richtlijn geldt ook voor de beken in Oost Gelre zoals de Baakse Beek, Veengoot, Lievelderbeek en de Vragenderbeek.

Uit: [Toekomstverkenning Oost Gelre 2040](#), januari 2022. In de toekomstverkenning is een uitgebreidere uiteenzetting te vinden van de trends, opgaven en kansen in Oost Gelre.

Ambities Oost Gelre 2040

We willen als Oost Gelre de natuur en ons landschap waar we trots op zijn, behouden en beschermen: de afwisseling van akkers, weilanden, beken, stukjes bos, dorpen en alle verspreid liggende boerderijen. Dit betekent dat ons toekomstig landgebruik meer in balans moet zijn met natuurlijke bodem- en watersystemen. We zetten hiermee in op een robuuste groenblauwe dooradering in de gehele gemeente en hanteren hiervoor ons landschappelijk raamwerk met verschillende landschapstypen als vertrekpunt voor toekomstige ontwikkelingen. Hierin omarmen we de verschillen tussen de landschappen in het oosten van de gemeente (hoog en droog) en het westelijk deel (laag en nat).

Hiernaast zorgen we ervoor dat (toekomstige) ontwikkelingen altijd bijdragen aan het versterken van de biodiversiteit. Het bevorderen van de biodiversiteit wordt als onze grondhouding een vast en integraal aandachtspunt bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en beheertaken. Dat doen we door het herstel van groenblauwe dooradering van het buitengebied, passend bij de cultuurhistorische landschapsstructuren. Voor de openbare ruimte houdt dat in dat we de omstandigheden voor flora en fauna optimaliseren door te zorgen voor voldoende voedsel, bescherming en verbinding. Concreet maken we daarbij gebruik van onze bermen, watergangen, sloten en landschapselementen zoals bomen. We nodigen inwoners, grondeigenaren en ondernemers uit om binnen hun eigen vermogen een bijdrage te leveren aan het netwerkherstel van groenblauwe dooradering. We stimuleren hiervoor onder meer de aanleg van groene erven, lijnelementen in de vorm van singels, struweelranden, ruigtestroken, greppels

en sloten.

We gaan anticiperen op gevolgen van klimaatverandering: wateroverlast, hitte en droogte. Deze zijn voor onze gemeente zeer ingrijpend. Oost Gelre is zodanig ingericht dat de effecten van klimaatverandering zoals hitte, droogte en extreme neerslag, opgevangen kunnen worden. Daarom zoeken we voor ontwikkelingen altijd een passende koppeling met het natuurlijke bodem- en watersysteem. Dit doen we bijvoorbeeld door in de natte gebieden rondom Lichtenvoorde en Groenlo in te zetten op waterinfiltratie en waterafvoer. Aan de westkant van de gemeente bieden we maatwerk qua waterberging door het benutten van de aanwezige hoogteverschillen in het landschap. Ook zorgen we in de kernen voor een klimaatadaptieve inrichting van woonwijken, winkelgebieden en agrarisch gebied. We voegen bijvoorbeeld meer bomen en groenvoorzieningen toe in de buurten en tussen de huizen. Op deze manier behouden we gezonde en leefbare kernen. In al onze (nieuwe) ontwikkelingen en onderhoudswerkzaamheden kijken we of we maatregelen kunnen nemen om de fysieke leefomgeving op een meer klimaat- en waterrobuuste manier in te richten. In het bijzonder hebben we aandacht voor de kernen Lichtenvoorde en Groenlo, waar de kans op hittestress het grootst is.

Daarnaast zetten we in het buitengebied in op een robuust watersysteem. We zien dat er in de afgelopen jaren in samenwerking met diverse partijen al flinke stappen zijn gezet. We werken aan mogelijkheden voor waterretentie op het hoge en droge plateau aan de oostkant van onze gemeente. Betere retentie van water kan hier bijdragen aan een gezond grondwaterpeil (grondwateraanvulling). Ook hebben we aandacht voor locaties met een

grote kans op wateroverlast zoals de benedenloop van de Nieuwe Beek, de bovenloop van de Baakse Beek en de Veengoot en zetten we samen met het Waterschap in op de kwaliteitsverbetering van de Groenlose Slinge en al onze andere beken. Dit betekent ruimte voor het beschaduwden van beeklopen, het grondwaterpeil verhogen, beken verondiepen en de aanleg van retentiegebieden.

Veel van onze boeren nemen al maatregelen om droogte tegen te gaan, ook door te werken met gewassen die meer passen bij droge gebieden. We brengen in kaart waar al maatregelen getroffen worden en waar nog extra inzet nodig is. Als gemeente hebben we hierin een voorbeeldrol. We gaan actief aan de slag en trekken gezamenlijk op met andere overheden. De toekomstige inrichting en het gebruik van de retentie- en natuurgebieden die binnen onze gemeente liggen, pakken we zo veel mogelijk projectmatig op.

In al onze (nieuwe) ontwikkelingen en onderhoudswerkzaamheden kijken we of we maatregelen kunnen nemen om de fysieke leefomgeving zo in te richten dat deze bijdraagt aan een gezonde en veilige leefomgeving. De komende jaren zetten we op verschillende plekken in onze gemeente in op een beweegvriendelijke leefomgeving door het versterken van groenstructuren, fiets- en wandelpaden en de aanleg van groene speel- en ontmoetingsplekken. Daarnaast verbeteren we waar nodig de toegankelijkheid van wandel- en fietspaden, trottoirs en openbare gebouwen voor onder meer mensen die gebruik maken van een rollator, rolstoel, scootmobiel, driewieler, kinder- of wandelwagen. Zo zorgen we voor een inclusieve samenleving waarin iedereen mee kan doen.

We zetten als gemeente in op preventieve gezondheidsmaatregelen en positieve gezondheid. Een gezonde leefstijl is de norm. Dit houdt in dat we inwoners bewust maken van een gezonde leefstijl door preventief aanbod. We dragen daarmee bij aan het gezond opgroeien van kinderen/jongeren en het vitaal ouder worden van inwoners van Oost Gelre. We beschermen en bevorderen de gezondheid van onze inwoners, met speciale aandacht voor kwetsbare groepen. We zetten in op een preventieve aanpak tegen alcohol- en drugsgebruik. Hierbij spreken we inwoners ook aan op hun eigen verantwoordelijkheid. De cultuur dat alcohol- en drugsgebruik heel normaal is, moet worden doorbroken. Dat is de verantwoordelijkheid van iedereen, niet alleen van de gemeente. Ook hebben we als doel kinderen en jongeren te laten voldoen aan de beweegnorm. Het aantal jeugdigen in Oost Gelre tot en met 12 jaar beweegt meer dan in de regio. Toch zijn er ook groepen die minder bewegen. Binnen de ambities van het lokaal beweeg- en sportakkoord proberen we hen te bereiken. Tot slot bevorderen we de mentale gezondheid van jeugd en jongvolwassenen en maken we het onderwerp bespreekbaar.

We streven naar veiligheid, bereikbaarheid en toegankelijkheid voor iedereen zowel in de kernen als in het buitengebied. Iedereen die dat wil, moet mee kunnen doen. Ongeacht iemands herkomst, geaardheid, lichamelijke of verstandelijke beperking of vermogen. We willen daarmee blijven zorgen voor een gezonde, sociale, hechte, productieve en duurzame toekomst voor al onze inwoners. De Sustainable Development Goals (SDG's) - ofwel duurzame ontwikkeldoelen - sluiten bij dit streven aan en vormen daarmee een goed uitgangspunt om met elkaar te zorgen voor een veilige leefomgeving

voor toekomstige generaties. De Achterhoek is de eerste SDG-regio in Nederland en heeft de ambitie om hier een voorbeeldrol in te pakken. Als Oost Gelre staan wij achter deze ambitie en volgen we hierin met ons lokale beleid.

Vanzelfsprekend zijn we als Oost Gelre verplicht te voldoen aan bestaande wet- en regelgeving omtrent brandveiligheid, externe veiligheid, geur, geluid, water en luchtkwaliteit. Wanneer we als gemeente aan de slag gaan met initiatieven bekijken we of onderzoek nodig is om mogelijk negatieve effecten in beeld te brengen en treffen we zo nodig maatregelen om aantasting van gezondheid te voorkomen. Denk hierbij aan het plaatsen van geluidschermen bij nieuwe of aanpassingen van wegen. Een veilige leefomgeving zien we als een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De fysiek en sociaal veilige leefomgeving draagt bij aan een goede kwaliteit van leven en de continuïteit van de samenleving van Oost Gelre. Fysieke veiligheid gaat over de thema's brandveiligheid, externe veiligheid, risicobeheersing en crisisbeheersing. Mensen zijn bekend met de risico's en weten hoe te handelen. Dat draagt bij aan de zelfredzaamheid en samenredzaamheid van de inwoners.

ZOË - 24 JAAR JONGERE IN 2040

Ik ben opgegroeid in Lievelede en na het behalen van mijn middelbare schooldiploma wilde ik zo snel mogelijk – net als veel van mijn leeftijdsgenoten – studeren in een andere stad. Voor mij was dat Nijmegen. Tijdens de eerste twee jaar van mijn studie kon ik de stad prima dagelijks bereiken met het openbaar vervoer dankzij Regio Express: de extra sneltrein van en naar Arnhem. Uiteindelijk ben ik op kamers gegaan en heb ik een mooie studietijd gehad. Inmiddels woon ik, net als veel vrienden, weer in Oost Gelre. Hier heb ik mijn vrienden, familie, de ruimte en het groen. Ik heb samen met mijn vriend al een mooie starterswoning kunnen bemachtigen in de nieuwe wijk 't Flierbos Oost in Lichtenvoorde. Dit is een nieuwe gemixte wijk waar veel jonge gezinnen wonen, maar ook een aantal woningen zijn voor meerdere generaties, appartementen en flexibele woningen. Het is ruim opgezet met veel groen en water. In andere delen van Nederland is dit gewoonweg onbetaalbaar, maar hier hadden we geluk!

Samen hebben we een elektrische auto gekocht waarmee ik twee keer per week naar mijn werk in Enschede ga. De andere drie dagen werk ik vanuit huis, en dan pakt mijn vriend de auto voor zijn werk in Doetinchem. Het hybride werken bevalt ons heel goed. Maar ook de doorstroming op de N18 is de afgelopen jaren sterk verbeterd nu het

een schone, stille en slimme weg is geworden. In Lichtenvoorde waren we snel weer gewend, ik speel weer volleybal, enkele clubs uit het verleden zijn nu samengegaan en dat werkt heel goed.

Al vanaf kinds af aan zijn wij elke zomer te vinden op de Zwarte Cross. Het is voor mij na al die jaren nog steeds het hoogtepunt van de zomer. Goede muziek, leuke mensen en een fijne sfeer. Even een paar dagen met vrienden helemaal los en genieten. Hier zijn we in Oost Gelre trots op; elk jaar nodig ik al mijn studievrienden uit de rest van het land weer uit om langs te komen. Inmiddels is het voor veel mensen van buiten de regio ook vaste prik geworden om minimaal één keer per jaar naar Oost Gelre te komen.

Mijn 20-jarige broertje heeft net het MBO afgerond en is nu werkzaam als elektricien in de regio. In Lievelede heeft hij een mooie flexwoning kunnen vinden. Hoewel hij het fijn vond om bij zijn ouders te wonen, bevalt een eigen plek hem eigenlijk nog veel beter. Hij deelt hier een gemeenschappelijke ruimte en tuin met andere jonge mensen. Dit zijn jongens en meiden die we kennen vanuit onze jeugd, maar ook jonge arbeidskrachten uit andere delen van Europa. De sfeer is goed, bijna allemaal spelen ze bij de voetbalvereniging in Lievelede en drinken na

“Betaalbare huisvesting, aantrekkelijke banen en vooral de sociale binding die velen met de gemeente hebben, heeft er voor gezorgd dat het aantal jongeren gelukkig juist in verhouding wat is toegenomen.”

afloop ook even een biertje in het dorpshuis. Zo'n twintig jaar geleden waren er veel zorgen over een afnemend aantal jonge mensen in Oost Gelre, hebben betaalbare huisvesting, aantrekkelijke banen en vooral de sociale binding die velen met de gemeente hebben, heeft er voor gezorgd dat het aantal jongeren gelukkig juist in verhouding wat is toegenomen.

Onze ouders worden inmiddels een jaartje ouder. Een fijne gedachte dat de kinderen dichtbij wonen, mochten ze op termijn meer zorg behoeven. Toen wij als kinderen allebei uit huis gingen, zijn ze op zoek gegaan naar een levensloopbestendige woning. Niet groot, maar wel met eigen tuin en dicht bij het dorpshuis. Alle benodigde voorzieningen zijn hier op loopafstand of bereikbaar via de vervoersapp die binnen een half uur zorgt voor vervoer naar Groenlo of Lichtenvoorde. Perfect, wat mij betreft. Zo zie ik onze familie nog wel heel lang in de gemeente wonen.

4.5 Oost Gelre in 2040 heeft een vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied

AMBITIES OP HOOFDLIJNEN:

→ Op gemeentelijk niveau zetten wij in op een blijvende positie van toekomstbestendige landbouw die een belangrijke plaats en functie heeft én houdt in het landelijk gebied. Oost Gelre gaat voor een gebalanceerde verweving van de duurzame landbouw met de verschillende kwaliteiten en functies van ons landelijk gebied.

→ Wij gaan voor een vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied waarin alle gebruikers van het landelijk gebied werken binnen de draagkracht van natuur, klimaat, water en bodem.

→ Beschermen van de huidige natuurgebieden (Natura 2000, Gelders Natuurnetwerk).

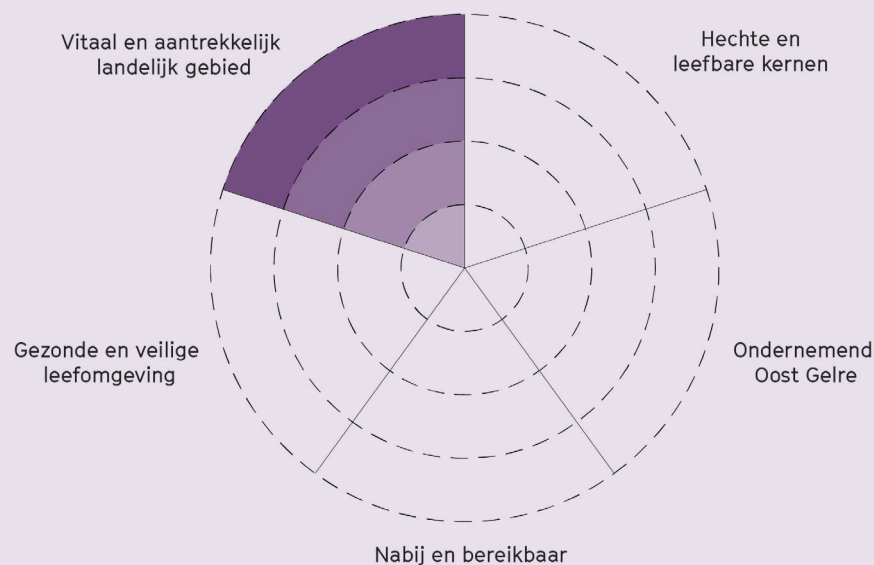
→ Ruimte voor actief landschapsherstel en -versterking, bevordering van biodiversiteit en perspectiefrijke agrarische bedrijfsvoering.

→ Passende en duurzame invulling van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB).

→ Goede inpassing van duurzame energieopwekking in ons waardevolle landschap en oog voor realisme.

→ Voorkeur voor initiatieven voor duurzame opwekking die van onze eigen inwoners en bedrijven komen en ervoor zorgen dat inwoners als eerste financieel kunnen deelnemen aan duurzame energieopwekking.

→ Inpassing zonne-energie volgens zonneladder.

Context, opgaven en kansen:

→ De **druk op de ruimte** in het buitengebied is hoog. De ruimte die de natuur, landbouw, energiewinning en recreatie nodig hebben, overlappen op sommige plekken elkaar.

→ Het **karacteristieke landschap** in het buitengebied van Oost Gelre biedt een uniek en aantrekkelijk vestigingsklimaat voor (nieuwe) inwoners en ondernemers. Er ligt een kans om dit in de toekomst te versterken en in te zetten voor de economische maar ook sociale toekomstkracht van Oost Gelre.

→ Er zijn veel ontwikkelingen in het landelijk gebied. De Rijksoverheid wil vóór 2030 de natuur versterken, de waterkwaliteit verbeteren en meer doen tegen klimaatverandering. Onder meer de stikstofuitstoot in de buurt van natuurgebieden moet fors omlaag. Het **Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)** is momenteel in ontwikkeling en gaat samen met provincies, waterschappen, gemeenten en maatschappelijke partners, grondeigenaren en grondgebruikers op zoek naar oplossingen per gebied.

→ De verwachte omslag naar andere vormen van landbouw zoals **kringlooplandbouw** en **natuurinclusieve landbouw** biedt meekoppelkansen met klimaatadaptatie (waterberging), het versterken van landschappelijke kwaliteit en het bevorderen van biodiversiteit. Er liggen kansen om actieve agrarische bedrijven op deze manier ruimte te bieden voor duurzame en perspectiefvolle agrarische bedrijfsvoering en tegelijkertijd rekening te houden met kwetsbare natuurgebieden en andere ruimtevragers in het buitengebied.

→ **Technologische ontwikkelingen** in de landbouwsector stellen de boer in staat om duurzamer en met minder milieubelasting zijn bedrijf te runnen.

→ Gezien de demografische trends – en de lastige opvolgingssituatie onder boeren in Oost Gelre – liggen er kansen in het vinden van een passende invulling van **vrijkomende agrarische bebouwing**, om de aantrekkelijkheid en de vitaliteit van het buitengebied te behouden of zelfs te versterken.

→ Landelijke trends laten zien dat Nederlanders steeds dichterbij huis recreëren. Het Oost Gelrese landschap biedt hiervoor volop kansen. Enerzijds biedt ons buitengebied veel **recreatieve mogelijkheden** op het gebied van fiets-, wandel- en verblijfsrecreatie, anderzijds kan dit de druk op de natuur verhogen. Er ligt een opgave om hier de juiste balans in te vinden.

→ Met name in het landelijk gebied en in sommige kleine kernen is het bouwen van woningen in relatie tot de **geldende (milieu)afstandsnormen** rondom (agrarische) ondernemingen een aandachtspunt. In Oost Gelre is niet overal zomaar ruimte om te bouwen, omdat er sprake moet zijn van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat in verband met geldende milieunormen.

Uit: [Toekomstverkenning Oost Gelre 2040](#), januari 2022. In de toekomstverkenning is een uitgebreidere uiteenzetting te vinden van de trends, opgaven en kansen in Oost Gelre.

Ambities Oost Gelre 2040

Wij gaan voor een vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied waarin alle gebruikers van het landelijk gebied werken binnen de draagkracht van natuur, klimaat, water en bodem. We zoeken een goede balans tussen het koesteren van het landschap, maar ook het benutten van haar potentie bij het versterken van de lokale economie. We beschermen de huidige natuurgebieden (Natura 2000, Gelders Natuurnetwerk). In deze natuurgebieden en de directe omgeving daaromheen zorgen we voor verdere natuurontwikkeling en behoud van waardevolle natuur.⁰³ Hierin volgen we de landelijke richtlijnen.

Wij gaan voor een vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied waar agrariërs – net als alle andere gebruikers – werken binnen de draagkracht van natuur, klimaat, water en bodem. Op gemeentelijk niveau zetten wij in op een blijvende positie van toekomstbestendige landbouw die een belangrijke plaats en functie binnen onze samenleving heeft en houdt in het landelijk gebied. Voor een toekomstperspectief voor de agrarische sector is een stabiel langetermijnbeleid met duidelijke doelen en richting essentieel. Wij zien het als onze rol om zo snel mogelijk helderheid te krijgen over dit toekomstperspectief en staan hierin naast onze agrariërs. De weg naar toekomstbestendigheid vergt steun aan de boeren om de transitie van ons

03 Het Korenburgerveen (Natura 2000 en Gelders Natuurnetwerk) beschouwen we hierbij als een prioritair gebied. Momenteel is de stikstofdepositie nog te hoog en het is onze ambitie om deze binnen afzienbare tijd naar beneden bij te stellen.

huidige voedselsysteem te kunnen realiseren. Deze steun leidt tot meer bewegingsruimte om duurzaam te produceren. De opgave om dit te realiseren staat hoog op de landelijke en provinciale agenda. De route vergt op alle niveaus samenwerking tussen overheid, agrariërs en ketenpartijen. De gemeente neemt samen met andere gemeenten in de Achterhoek actief deel aan processen rondom het landelijk gebied. Onze inzet hierbij is een vitaal platteland, bijdragend aan onze lokale economie, onze voedselvoorziening en waar huidige en toekomstige agrariërs een goed inkomen kunnen verdienen. Oost Gelre kiest hiermee voor een gebalanceerde verweving van de duurzame landbouw met de verschillende kwaliteiten en functies van ons landelijk gebied.

Waar agrarische bebouwing vrijkomt zoeken we in samenwerking met alle betrokken partijen naar een passende en duurzame invulling. We zien kansen om op deze locaties ons buitengebied te verrijken met een nieuwe invulling voor recreatie, kleinschalige bedrijvigheid, duurzaam lokaal geproduceerd voedsel of wonen en zorg. Ook het slopen van opstal behoort tot de mogelijkheden. Wij zoeken ruimte voor herstel van biodiversiteit, bijvoorbeeld door de aanleg van groenstroken, duurzaam maaibeheer en agrarisch natuurbeheer. Welke mogelijkheden het beste passen op welke plek, bespreken we vanzelfsprekend met de eigenaar.

We zien als Oost Gelre ons aantrekkelijke landschap als belangrijke vestigingsvoorwaarde voor (nieuwe) inwoners. We vinden het daarom belangrijk dat ons buitengebied bereikbaar en toegankelijk is vanuit huis. Dit stimuleert beweging en draagt bij aan een gezonde leefomgeving. Hiernaast heeft

het landschap een sterke aantrekkingskracht op toeristen. Daarom zorgen we ervoor dat het landschap aantrekkelijk blijft zodat het (toekomstige) inwoners aanspreekt en kan bijdragen aan een groei van het aandeel toerisme in de economie. We kiezen voor een aantrekkelijke en slimme inpassing van wandel- en fietspaden in het landschap. Hierbij staan een goede bereikbaarheid van de kernen en de beleefbaarheid van het landschap voorop, zonder dat dit ten koste gaat van de natuurwaarden.

We streven naar een energieneutrale Achterhoek, uiterlijk in 2050 (Akkoord van Groenlo 3.0). Vanuit Oost Gelre is het onze ambitie om te voldoen aan het bod van de Regionale Energie Strategie Achterhoek. Hierin beseffen we dat het belangrijk is om integraal te programmeren en vanuit een integrale blik samen het energienet van de toekomst te ontwerpen. Gezamenlijk willen we als Achterhoekse gemeenten 1,35 TWh opwekken. Een goede inpassing van duurzame energieopwekking in ons waardevolle landschap en oog voor realisme zijn belangrijke uitgangspunten voor het aanwijzen van potentiële locaties in RES-zoekgebieden. Ook vinden we het belangrijk dat het realiseren van duurzame energieopwekking geen afbreuk doet aan de leefbaarheid in de woonomgeving van onze inwoners en past binnen de geldende milieu- en veiligheidsgrenzen. Voor onze gemeente is er in de RES 0,058 TWh windenergie opgenomen. We zoeken daarom naar een juiste inpassing van windmolens in ons landschap, mits er genoeg maatschappelijk draagvlak is en de plaatsing ervan geen risico vormt voor de gezondheid. We willen dat onze inwoners als eerste financieel kunnen deelnemen in initiatieven. Daarnaast gaat onze voorkeur uit naar initiatieven

voor duurzame opwekking die van onze eigen inwoners en bedrijven komen, bijvoorbeeld via een lokale energiecoöperatie. Ook bieden we meer mogelijkheden voor lokale energieopslag, kleinschalige windmolens op bedrijfsniveau en kleine monovergisters ten behoeve van groen gas.

We zoeken zo veel mogelijk naar functiecombinaties voor duurzame opwekking van energie, maar realiseren ons dat het soms ten koste gaat van ander gebruik en dat het landschap hierdoor verandert. De gronddruk in het buitengebied is hoog, en daarom volgen we bij de inpassing van zonne-energie de voorkeursvolgorde van de zonneladder. Concreet betekent dit dat we, bij de opwekking van zonne-energie, primair kijken naar het benutten van onze daken als no-regret optie. Daarna bekijken we pas de mogelijkheid voor de opwekking van zonne-energie op land. Ook onderzoeken we de mogelijkheden voor collectieve baten bij de opbrengst van zonne-energie en de koppeling van duurzame energieopwekking met het bevorderen van biodiversiteit via nieuwe innovatieve concepten.

We beseffen ons dat uitbreiding van onze energie-infrastructuur een nadrukkelijke randvoorwaarde is om onze ambities op het gebied van de energietransitie (zon-op-dak, uitbreiding woningbouw, uitbreiding industrie, opwek zon, wind, elektrificatie mobiliteit) mogelijk te maken. Ook bij de ontwikkeling van maatregelen als windmolens op bedrijfsniveau, energieopslag en kleine mestvergisters speelt de inpassing in de energie-infrastructuur. Hiervoor is ruimte nodig voor zowel onder- als bovengrondse infrastructuur, als regelstations, onderstations

en middenspanningsruimten. Hiernaast is het essentieel om slimme keuzes te blijven maken ten aanzien van het energienetwerk om de ambities en maatschappelijke kosten betaalbaar en haalbaar te houden. Ook blijven we ons inzetten om de veiligheidsafstanden en bereikbaarheid van hoogspanningsverbindingen (in geval van onderhoud of calamiteiten) in samenwerking met de netbeheerder te garanderen.

Vanzelfsprekend zijn we als Oost Gelre in het landelijk gebied verplicht te voldoen aan bestaande wet- en regelgeving omtrent brandveiligheid, externe veiligheid, geur, geluid, water en luchtkwaliteit.

MICHIEL - 42 JAAR AGRARIËR IN 2040

“Zelf heb ik van kinds af aan gezien hoe belangrijk de rol van de natuur is in het bestaan van een boer.”

Mijn familie heeft al jarenlang een melkveebedrijf aan de westkant van de N18 in Oost Gelre. In 2019 heb ik de boerderij van mijn vader overgenomen. Toendertijd zat de landbouw in een transitie, waardoor mijn familie in een onzekere tijd zat. Grote opgaven zoals de stikstof- en CO₂-reductie, energietransitie, afname van biodiversiteit en de zorgen om waterkwaliteit en waterkwaliteit voerden die periode de boventoon. Ze vormden een ernstige bedreiging voor het voortbestaan ons familiebedrijf – kan ik me bijna niet voorstellen hoe anders het nu allemaal is. De maatschappelijke rust is ondertussen gelukkig wedergekeerd.

Maar het ging allemaal niet vanzelf. Het heeft even geduurd voordat wij weer echt perspectief zagen voor ons bedrijf. Ook heeft het de nodige hoofdbrekens en tegenslagen gekost om te komen waar wij nu staan. Zo hebben we fors moeten investeren in technische oplossingen. Daardoor kan ik nu met trots zeggen dat ons bedrijf energieneutraal is; onze stal ligt vol zonnepanelen en we gebruiken lokaal opgewekte windenergie. Tevens maken nieuwe technieken het mogelijk dat er door mestvergisting geen uitstoot van stikstof meer is en het product dat overblijft de bodem verrijkt. Hierdoor is er amper meer uitspoeling naar het grondwater. We hebben door de jaren heen meer gronden weten te verwerven, omdat veel van

onze burens stopten. Hierdoor werd het mogelijk om substantieel meer vlinderbloemige eiwitrijke gewassen te verbouwen om onze 200 koeien goed mee te voeden.

Zelf heb ik van kinds af aan gezien hoe belangrijk de rol van de natuur is in het bestaan van een boer. Je bent er als gezin mee verweven en er als bedrijf van afhankelijk. We hadden altijd al veel aandacht voor de natuur en de dieren die daarin leven.

Maar de afgelopen twintig jaar hebben we extra ruimte gemaakt voor kenmerkende Achterhoekse landschapselementen: houtwallen, heggen en kruidenrijke greppels. Deze waren ook nodig want de biodiversiteit was in de jaren daarvoor erg achteruit gegaan. We hebben langjarige contracten afgesloten voor natuuronderhoud en -herstel en deze zijn voor mij naast het agrarische bedrijf een stabiele inkomstenbron geworden. Samen met het Waterschap hebben we maatregelen genomen om ook het grondwaterpeil te herstellen. Ook geniet ik van de nieuwe meidoornhagen die het prikkeldraad vervangen. Als je ziet hoeveel vogels daar in nestelen en beschutting vinden... *alderbastend* mooi.

Nee, ik zou niet meer terug willen naar 2022. Ik boer nu net als mijn opa, maar zonder al het handwerk en mét uiterst moderne technieken. Dat alles in balans met de omgeving die steeds mooier en groener

wordt. Samen met mijn familie heb ik een bedrijf neergezet dat financieel uitstekend rendeert en dat klaar is voor de volgende generatie. Landbouw en voedselproductie zijn voor onze gemeenschap in Oost Gelre altijd belangrijk geweest, en dat zal ook altijd zo blijven. Boeren is immers het mooiste beroep dat er bestaat.

5

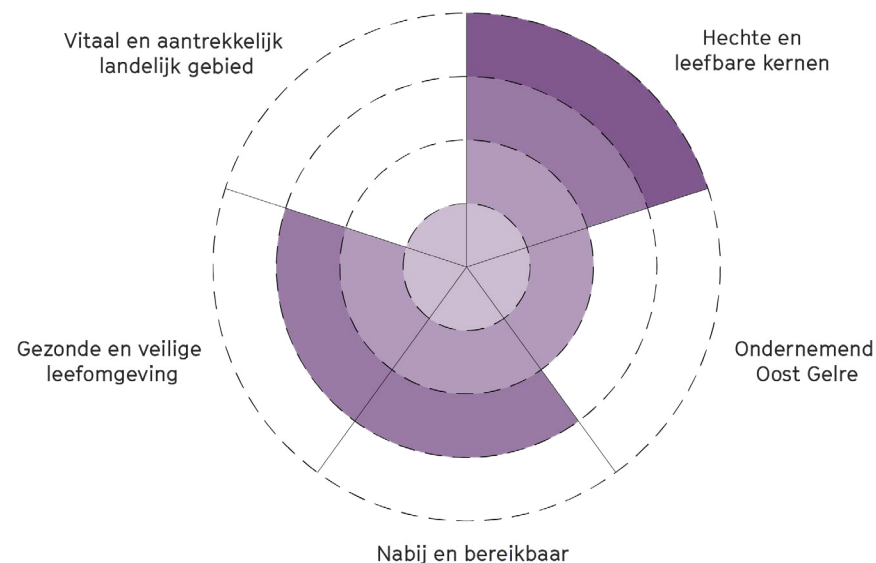
Oost Gelre 2040 in vier gebiedsgerichte uitwerkingen

Oost Gelre is een veelzijdige gemeente en onze verschillende deelgebieden verdienen daarom ook een gebiedsgerichte, passende aanpak. In dit hoofdstuk vertalen we onze visie voor Oost Gelre 2040 in ruimtelijke gebiedsuitwerkingen. We maken hierin onderscheid tussen (1) de grote kernen, (2) de kleine kernen, (3) de werklocaties en (4) het buitengebied. Op deze manier geven we elke plek in onze gemeente een passende ontwikkelrichting mee voor de toekomst.

5.1 Grote kernen

De gemeente Oost Gelre bestaat uit acht kernen. De twee grote kernen Groenlo en Lichtenvoorde en zes kleine kernen: Harreveld, Lievelede, Mariënveld, Vragender, Zieuwent en Zwolle. De kernenstructuur is een belangrijke fysieke én sociale drager voor de gemeente. De grote kernen zorgen voor een compleet aanbod aan voorzieningen en woonmilieus in de gemeente.

Binnen grote kernen spelen een aantal belangrijke opgaven. Eén van deze opgaven ligt in de vraag naar (betaalbare) woningen. Als gemeente willen we hierin aansluiten op de woonbehoefte van eigen inwoners en dan met name ouderen en starters, maar ook ruimte bieden voor vestigers (en potentiële werknemers) van elders. Hiernaast ligt er een opgave in het zo compleet mogelijk en compact houden van de voorzieningen centra in de kernen. Ook ligt er tussen de kernen een uitdaging in het bevorderen van de fijnmazige bereikbaarheid met de fiets, (deel)auto of openbaar- en vraaggestuurd vervoer. Ten slotte zijn duurzaamheid en klimaatadaptatie thema's in de kernen van belang. Op weg naar klimaatneutraliteit willen we veel meer aardgasvrije woningen; er moet daarom adequaat geïsoleerd worden. Daarnaast vraagt de toename aan extremere weersomstandigheden die zorgen voor wateroverlast en hittestress om klimaatadaptatieve aanpassingen in de openbare ruimte, met name in de grote kernen.

Ontwikkelrichtingen

Als Oost Gelre zetten we in op een robuust netwerk van toekomstbestendige, leefbare en karakteristieke kernen. De grote kernen spelen hierin een belangrijke rol en kennen de volgende ontwikkelrichtingen:

1. We zetten in op **compacte en levendige centra** in Groenlo en Lichtenvoorde door maatschappelijke- en commerciële functies, horeca en ontmoeting zoveel mogelijk bij elkaar in de buurt te houden. Hiermee proberen we ook de komende jaren voldoende draagvlak te behouden voor meer specialistische winkels en voorzieningen. Dit draagt bij aan een divers aanbod voor onze inwoners en bezoekers.

2. Naast basisvoorzieningen in de zorg zoals een huisarts wordt in de grotere kernen de wat meer **specialistische of incidentele zorg** geclusterd.

3. We streven naar een **passend woningaanbod voor alle doelgroepen**. Hierbij hebben we oog voor de betaalbaarheid⁰⁴ van woningen en daarmee de kansen voor starters op de woningmarkt. Voor ouderen zorgen we voor toegankelijke woningen rondom voorzieningen.

4. In onze woningbouwplannen kiezen we voor **inbreiden met kwaliteit of uitbreiding**. We kiezen alleen voor inbreiding als de (her) ontwikkeling van een locatie het waardevolle

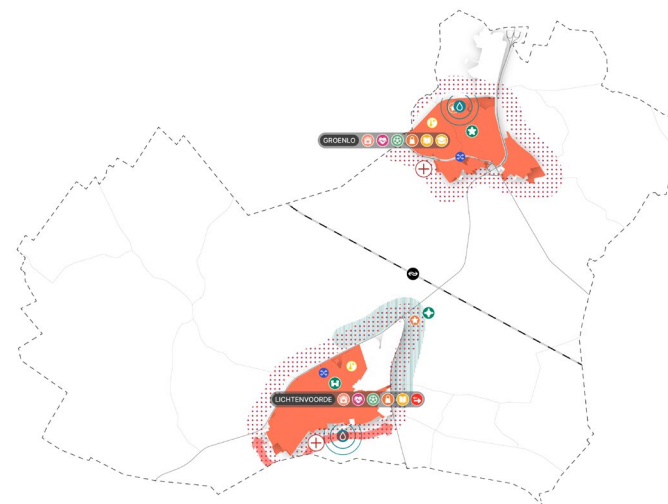
⁰⁴ Het prijspeil van 'betaalbaar' woningaanbod bepalen we in afstemming met ons regionale woonbeleid.

groene en dorpse karakter van een kern niet in de weg staat én er tegelijkertijd een bijdrage geleverd wordt aan klimaatadaptatie. Voor elke woningbouwontwikkeling geldt dat de water- en bodemsystemen de randvoorwaarden bepalen.

5. We streven naar herontwikkeling van het Vitelco terrein tot een gebied met wonen en bedrijvigheid. Zo verbeteren we de woonkwaliteit in Lichtenvoorde. Met Vitelco is het onderzoek dat heeft plaatsgevonden vanuit de gedachte ‘het juiste bedrijf op de juiste plek’ opgevolgd door een verplaatsing naar een locatie met goed toekomstperspectief.

6. We zetten in op **twee grotere uitbreidingslocaties** voor woningbouw: ten zuidwesten van Groenlo en ten zuiden van Lichtenvoorde. Hier bouwen we niet alleen voor de woonbehoefte van onze eigen inwoners, maar zien we ook kansen voor de vestiging van jonge gezinnen en werknemers van buiten de gemeente. Deze uitleglocaties zijn ruim van opzet en bieden voldoende mogelijkheden voor klimaatadaptieve en natuurinclusieve woonmilieus. Ook zijn ze gelegen op 3 tot 5 km fietsafstand van het mobiliteitsknooppunt station Lievelede.

7. In al onze nieuwbouwontwikkelingen zetten we in op slimme combinaties tussen wonen, waterberging, natuurontwikkeling en mooie recreatieve verbindingen met het buitengebied. We bouwen **levensloopgeschikt, klimaatadaptief en zo veel mogelijk energieneutraal en circulair**. We zorgen er hiermee voor dat er altijd voldoende groenvoorzieningen en bomen in woningbouwplannen aanwezig zijn en er mogelijkheden zijn voor waterafvoer. Hierin passen

we per kern maatwerk toe.

8. We zetten de komende jaren in op de isolatie van woningen om deze aardgasvrijgerekend te maken. We starten met het **aardgasvrijgerekend** maken van de woningvoorraad in de buurten Hooiland (Lichtenvoorde) en Noord-West (Groenlo). Deze twee buurten wijzen we aan als zogenoemde startbuurten in onze Transitievisie Warmte.

9. We zorgen voor gezonde en leefbare grote kernen. We maken de **openbare ruimte klimaatadaptief en voegen meer groenvoorzieningen en bomen toe** in de buurten en tussen de huizen. We versterken hiermee zowel de biodiversiteit als de beweegvriendelijkheid voor iedereen, ook gaan we hittestress en wateroverlast tegen. Op deze manier behouden we gezonde en leefbare kernen.

10. We realiseren in beide grote kernen een **mobilitetsknooppunt**, waar verschillende

verkeersstromen samenkomen. Onder andere de hoogwaardige OV-verbinding vanuit het knooppunt in Lievelede heeft hier een goede en snelle aansluiting, en er zijn verschillende vormen van deelmobiliteit beschikbaar. We stimuleren hiermee duurzame mobiliteit (van deur tot deur) door het faciliteren van een goede laadinfrastructuur (auto, fiets) en vraaggestuurd (openbaar) vervoer van deur tot deur.

11. We zorgen voor **veilige en comfortabele fietsverbindingen rondom (maatschappelijke) voorzieningen** (o.a. zorg, onderwijs, sport) afgestemd op het fietsnetwerk in de gemeente. Zo kunnen inwoners van de kleine kernen op een gezonde en laagdrempelige manier de voorzieningen in Groenlo en Lichtenvoorde bereiken. Hierbij hoort ook het realiseren van voldoende mogelijkheden voor fietsparkeerplaatsen in de openbare ruimte en het aanleggen van aantrekkelijke rustpunten.

12. We leggen extra focus op het unieke **historische karakter van Groenlo**. Dit doen we door het faciliteren van evenementen en door het historische karakter leidend te laten zijn in ruimtelijke ontwikkelingen. Het bewaren, beschermen en uitdragen van de rijke cultuurhistorie zorgt enerzijds voor een vitale en aantrekkelijke stad voor haar inwoners, anderzijds versterkt het Groenlo als bestemming voor dagrecreanten en toeristen.

13. We creëren een robuust en veerkrachtig landschap om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen. Rondom **Lichtenvoorde zetten we in op waterretentie, -infiltratie en -afvoer**.

14. We blijven ruimte bieden aan **bestaande kerngebonden evenementen** zoals kermissen, weekmarkten en horeca standplaatsen. Daarnaast stimuleren we de ontwikkeling van nieuwe evenementen, mits deze passen binnen de schaal en het karakter van de kern.

15. De komende jaren zetten we in op een **beweeuvriendelijke leefomgeving** door het versterken van groenstructuren, toegankelijke fiets- en wandelpaden, openbare gebouwen en groene speel- en ontmoetingsplekken in alle wijken van Groenlo en Lichtenvoorde. Zo zetten we in op een inclusieve samenleving waarin iedereen mee kan doen en zorgen we

ervoor dat jong en oud gemakkelijk een ommetje kunnen maken binnen de wijk en in het centrum.

16. **Bevorderen van biodiversiteit** is een vast aandachtspunt bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en beheertaken.

17. We vinden het belangrijk dat de leefomgeving van onze inwoners **veilig en gezond** moet zijn en dragen hieraan bij. Dit bevordert de samenredzaamheid, onderlinge verbondenheid, inclusiviteit en gaat eenzaamheid tegen. We blijven ons daarom inzetten voor het behoud van lokale ontmoetingsplekken, voorzieningen en evenementen.

5.2 Kleine kernen

De zes kleinere kernen Harreveld, Lievelede, Mariënveld, Vragender, Zieuwent en Zwolle vormen stuk voor stuk unieke schakels in de sociale laag binnen de gemeente. Deze verschillende kernen liggen verspreid in het typische coulisselandschap, met de bijbehorende rust en ruimte. Ze hebben elk hun eigen karakter en gemeenschapszin. De Oost Gelrenaren hechten hier veel waarde aan. Veel inwoners zijn lid van een lokale vereniging of doen vrijwilligerswerk. Kortom, de sociale verbondenheid in de kernen is groot en inwoners kijken naar elkaar om.

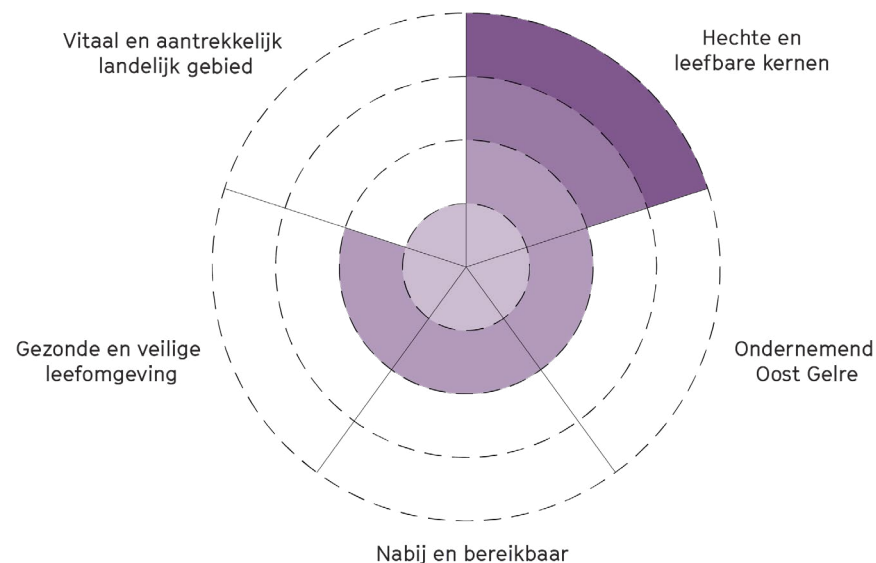
Binnen kleine kernen speelt een aantal belangrijke opgaven. Een van deze opgaven is de vraag naar (betaalbare) woningen. Als gemeente willen we hierin aansluiten op de woonbehoefte van eigen inwoners en dan met name ouderen en starters in de kleine kernen. Daarnaast bestaan er zorgen over de instandhouding van het voorzieningenniveau in de kernen. De (sociale) voorzieningen – die de kernen zo leefbaar en aantrekkelijk maken – hebben te maken met teruglopend draagvlak en/of teruglopende leden- en vrijwilligers aantallen. Hun bestaanszekerheid staat hiermee steeds verder onder druk. Ook ligt er tussen de kernen een uitdaging in het bevorderen van de fijnmazige bereikbaarheid met de fiets, (deel)auto of openbaar- en vraaggestuurd vervoer. Ten slotte zijn duurzaamheid en klimaatadaptatie thema's in de kernen. Op weg naar klimaatneutraliteit willen we veel meer aardgasvrije woningen, er moet daarom adequaat geïsoleerd worden. Daarnaast vraagt de overgang naar extremere weersomstandigheden

die zorgen voor wateroverlast en hittestress om klimaatadaptieve aanpassingen in de openbare ruimte.

Ontwikkelrichtingen

Als Oost Gelre zetten we in op een robuust netwerk van toekomstbestendige, leefbare en karakteristieke kernen. Ook de kleine kernen spelen hierin een belangrijke rol en kennen de volgende ontwikkelrichtingen:

1. In de kleine kernen streven we naar het behoud van een **basisniveau aan voorzieningen** in elke kern: basisschool, ontmoetingsplek en zorgpunt, bij voldoende (financieel) draagvlak en mits de kwaliteit beschermd kan worden. Waar de kwaliteit

op termijn niet te waarborgen is, zetten we in op optimale bereikbaarheid van de voorzieningen in andere kernen.

2. Elke kern heeft **minimaal één ontmoetingsfunctie** passend bij het aanbod en de identiteit van de kern. Deze ontmoetingsplek biedt ruimte aan ons veelzijdige verenigingsleven dat we hiermee als sociale kracht in onze gemeente willen waarborgen voor de toekomst. Inwoners in alle kernen hebben op deze manier de mogelijkheid

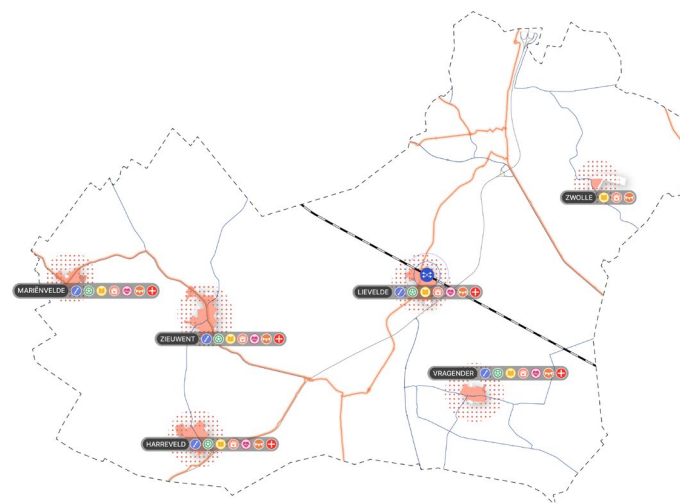
elkaar te ontmoeten en kunnen deelnemen aan activiteiten gericht op ontmoeting, cultuur en ontspanning, ook om eenzaamheid te voorkomen. Zo geven we ook in de toekomst vorm aan leefbare kernen en naoberschap.

3. In elke kern **faciliteren we kleinschalige woningbouw en -transformatie**, om te voldoen aan de woonwensen van onze inwoners, met name starters.

4. In onze woningbouwplannen kiezen we voor **inbreiden met kwaliteit óf het aantrekkelijk afronden van onze dorpsranden**. We kiezen alleen voor inbreiding als de (her)ontwikkeling van een locatie het waardevolle groene, kleinschalige en dorpse karakter van een kern niet in de weg staat én er tegelijkertijd een bijdrage geleverd wordt aan klimaatadaptatie. Voor elke woningbouwontwikkeling geldt dat de water- en bodemsystemen de randvoorwaarden bepalen.

5. Bij elke nieuwe woningbouwontwikkeling hebben we oog voor het behoud van het **'dorpse' karakter**, passend bij de maat en schaal van de kern.

6. In al onze nieuwbouwontwikkelingen zetten we in op het maken van slimme combinaties tussen wonen, waterberging, natuurontwikkeling en mooie recreatieve verbindingen met het buitengebied. We bouwen **levensloopgeschikt, klimaatadaptief en zo veel mogelijk energieneutraal en circulair**. We zorgen er hiermee voor dat er altijd voldoende groenvoorzieningen en bomen in woningbouwplannen aanwezig zijn en er mogelijkheden zijn voor waterafvoer. Hierin passen we per kern maatwerk toe.

7. We zetten de komende jaren in op de isolatie van de woningen in Oost Gelre om deze **aardgasvrijgereked** te maken. Dit doen we samen met onze inwoners, woningcorporaties en het Agem Energieloket.

8. We realiseren het **mobilitetsknooppunt Lievelede**. We optimaliseren op deze plek de overstapmogelijkheden van de trein, bus of fiets. Daarnaast zorgen we voor snelle OV-verbindingen richting de knooppunten in Lichtenvoorde en Groenlo en is dit knooppunt op een fietsafstand van 3 tot 5 km gelegen van de geplande nieuwe woonwijken in de twee grote kernen.

9. We zetten in op **duurzame mobiliteit (van deur tot deur)** door het faciliteren van een goede laadinfrastructuur (auto, fiets) en vraaggestuurd

(openbaar) vervoer van deur tot deur.

10. We realiseren **veilige en comfortabele fietsverbindingen tussen de kernen**, zodat inwoners van de kleine kernen makkelijk, gezond en laagdrempelig voorzieningen in de grotere kernen kunnen bereiken.

11. We bieden ruimte aan **kleinschalige evenementen** in de kernen. We stimuleren de ontwikkeling van nieuwe evenementen, mits ze passen binnen de schaal en het karakter van de kern.

12. De komende jaren zetten we in op een **beweegvriendelijke leefomgeving** door het versterken van groenstructuren, toegankelijke fiets- en wandelpaden, openbare gebouwen en

speelplekken. Zo zetten we in op een inclusieve samenleving waarin iedereen mee kan doen en zorgen we ervoor dat jong en oud gemakkelijk een ommetje kunnen maken binnen de wijk en in het centrum.

13. **Bevorderen van biodiversiteit** is een vast aandachtspunt bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en beheertaken.

14. We vinden het belangrijk dat de leefomgeving van onze inwoners **veilig en gezond** is en dragen hieraan bij. Een veilige en gezonde omgeving bevordert de samenredzaamheid, onderlinge verbondenheid, inclusiviteit en gaat eenzaamheid tegen. We blijven ons daarom inzetten voor het behoud van lokale ontmoetingsplekken, voorzieningen en evenementen.

5.3 Werklocaties

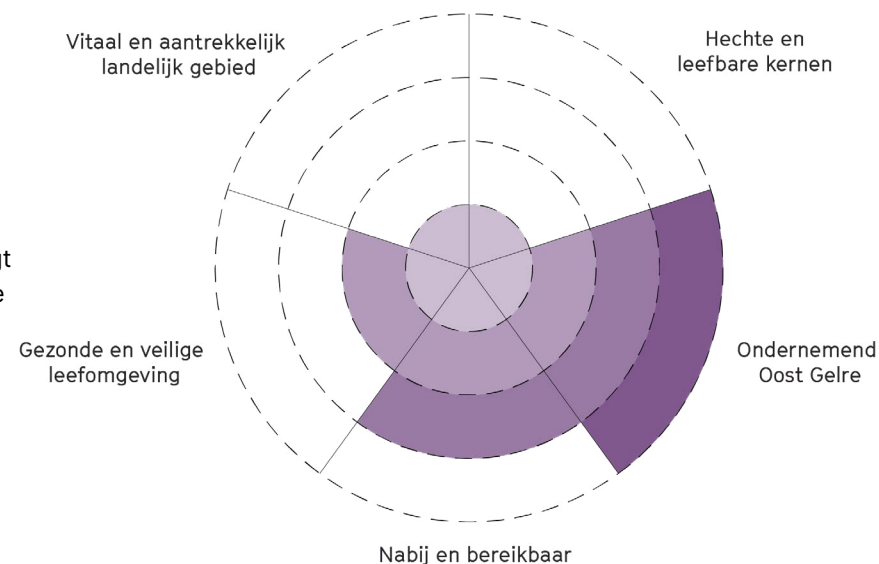
De bedrijventerreinen in Oost Gelre zijn een belangrijke schakel in de lokale en regionale economie. De gemeente kent een aantal grotere bedrijventerreinen: de Laarberg, Brandemate en Den Sliem in Groenlo, De Kamp en Lindebrook in Lichtenvoorde. De Laarberg is hiervan de grootste en heeft een belangrijke regionale functie. In Lieveelde ligt een klein bedrijventerrein nabij het station. Naast deze bedrijventerreinen zijn er kleinere werklocaties verspreid over de kernen Mariënvelde, Harreveld, Zieuwent en Lieveelde. Deze diverse werklocaties van Oost Gelre zijn verantwoordelijk voor een groot deel van de economische kracht van de gemeente, en dragen daarmee in aanzienlijke mate bij aan de lokale werkgelegenheid.

Voor een krachtige en vitale economie is het van belang om deze werklocaties in Oost Gelre toekomstbestendig te maken en te verduurzamen, zodat het bestaansrecht in de toekomst gegarandeerd blijft. Op de werklocaties zien we grote opgaven op het gebied van duurzaamheid, klimaatadaptatie en personeelstekorten. Daarom zoeken we naar slimme meekoppelkansen op het gebied van collectieve energiewinning, circulaire economie, klimaatadaptatie en bereikbaarheid.

Ontwikkelrichtingen

We willen ons als Oost Gelre de komende jaren ontwikkelen als een sterke economische schakel in de regio. Daarom kiezen we op werklocaties voor de volgende ontwikkelrichtingen:

1. We zetten in op **twee economische clusters** aan de N18: de Laarberg en de Kamp. De grote (regionale) bedrijvigheid vindt op deze terreinen plaats.
2. We kiezen voor **uitbreiding van de Laarberg**. Dit is noodzakelijk om in de toekomst de regionale functie te behouden en dé koploper te worden van toekomstbestendige bedrijventerrein in Gelderland en (Oost) Nederland. We stellen hiervoor een langjarige aanpak op.
3. We zetten stevig in op het **duurzaam, klimaatadaptief en groen** maken van de bestaande bedrijventerreinen in de gemeente. Dit doen we door het toevoegen van

groenstructuren en bomen, zon-op-dak als de standaard, het stimuleren van de overstap naar duurzame warmte (op weg naar aardgasvrij), bevorderen van biodiversiteit en het faciliteren van duurzame mobiliteit. Bij verduurzaming horen ook klimaatadaptieve maatregelen; we voegen meer groen toe op bedrijventerreinen om verstening tegen te gaan.

4. Op **kleinere werklocaties** bieden we hoofdzakelijk ruimte aan **kleinschalige bedrijvigheid**. Deze ondernemers dragen in belangrijke mate bij aan de identiteit van onze kernen en dat willen we graag behouden. Op deze kleinere werklocaties gaan we in principe niet voor

uitbreiding, maar wel voor verduurzaming. We gaan met de bedrijven in gesprek over de mogelijkheden voor ontwikkeling in de toekomst.

5. We verkennen de mogelijkheid van nieuwe **werklocaties** in de nabijheid van de N18. Goede landschappelijke inpassing is hierbij belangrijk. Dit doen we voornamelijk op locaties met vrijkomende agrarische bebouwing.

6. We zetten ons in samenwerking met het bedrijfsleven in voor **kwalitatief goede huisvesting en integratie van arbeidsmigranten** en willen hiervoor ruimte bieden binnen onze gemeentegrenzen.

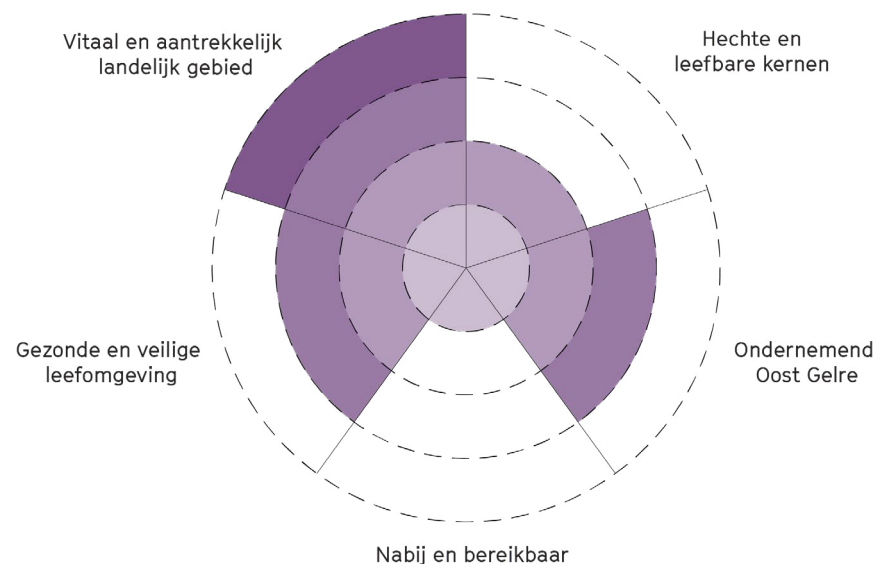
7. We zetten ons in om de **bereikbaarheid van bedrijventerreinen** te verbeteren. De ontsluiting van onze economische kerngebieden naar de N18 ten behoeve van het wegverkeer verdient hiervoor extra aandacht. We willen de N18 blijven doorontwikkelen tot een slimme, schone en stille regionale doorstroomweg. We willen verbeteringen aanbrengen die bijdragen aan doorstroming, verkeersveiligheid en tijdswinst, mede om daarmee op kortere termijn bestaande knelpunten op te lossen. De ambitie daarbij is een N18 met 2x2 rijstroken, 100 km/u en ongelijkvloerse kruisingen of een aanvaardbaar alternatief. Tevens verbeteren we de bereikbaarheid per fiets en openbaar vervoer richting de economische clusters De Laarberg en de Kamp.

5.4 Buitengebied

Het grootste deel van onze gemeente bestaat uit landelijk buitengebied. Het buitengebied is volgens inwoners één van de mooiste aspecten en daarmee de trots van Oost Gelre. De kwaliteiten van dit gebied zijn het typische coulisselandschap op een agrarische basis, de vele kerkepaden en andere wandel- en fietspaden, en natuurlijk de rust en ruimte die de natuur en het landschap te bieden hebben. Het is een belangrijke opgave om de bestaande kwaliteiten van het buitengebied in de toekomst te behouden en versterken. Dit doen we ten behoeve van onze eigen inwoners, maar ook vanwege de grote aantrekkingskracht die het buitengebied heeft op toeristen, dagrecreanten en nieuwe vestigers.

Tegelijkertijd is het landelijk gebied momenteel aan grote veranderingen onderhevig. Het aantal landbouwbedrijven in het Oost Gelrese buitengebied zal de komende jaren aanzienlijk afnemen vanwege onder meer een gebrek aan opvolging. We zoeken daarom naar manieren om goede structurele invulling te geven aan de vrijkomende agrarische gronden en bebouwing. Ook klimaatverandering heeft nu al een grote impact op het buitengebied in de vorm van extreme droogte en lage waterstanden, iets wat in de toekomst naar verwachting alleen maar toe zal nemen. Ten slotte ligt er ook voor Oost Gelre een opgave in de energietransitie en zoeken we in het buitengebied naar plekken waar duurzame energieopwekking in de vorm van zonnevelden of windmolens kan landen. Kortom, de druk op de ruimte in het buitengebied

wordt alsmaar groter. Landbouw, natuur, energiewinning, klimaatadaptatie en recreatie maken allemaal aanspraak op dezelfde ruimte. Hoewel voedselproductie het hoofdkenmerk blijft voor het karakter van ons buitengebied, vraagt de ruimtelijke puzzel om slimme manieren om de verschillende activiteiten in synergie met elkaar samen te laten gaan. We streven hierbij naar een goede balans tussen alle ruimtevragers, waarbij het bevorderen van onze biodiversiteit een belangrijke vereiste is.

Ontwikkelrichtingen

De gemeente Oost Gelre gaat voor een gebalanceerde verweving tussen natuur, cultuur, recreatie, duurzame energie opwek, wonen en werken. We zetten in op de verbreding van de

toeristische sector door het beleefbare landschap in harmonie te brengen met agrarische activiteiten. Daarom kiezen we in het buitengebied voor de volgende ontwikkelrichtingen:

1. We zetten ons in voor transitie en ontwikkeling naar een **toekomstbestendige agrarische sector** die haar positie in onze samenleving behoudt via de provinciale en regionale processen rondom het landelijk gebied. Hierover is nog veel onzeker en onduidelijk. Onze ambitie is dat Oost Gelre één van de gemeenten is waar in 2040 de agrarische sector de transitie naar toekomstbestendigheid succesvol heeft kunnen maken.
2. We gaan voor een **vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied** waar alle gebruikers werken binnen de draagkracht van natuur, klimaat, water en bodem.

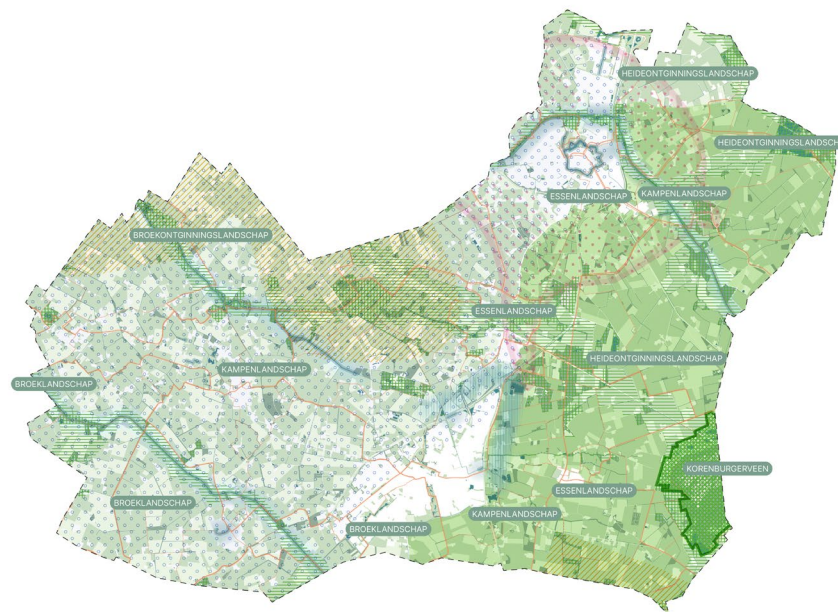
3. Wij geven, onder voorwaarden, **ruimte aan agrariërs** die voor de transitie van hun bedrijfsvoering aanpassingen willen realiseren. Bijvoorbeeld om blijvend te voldoen aan eisen vanuit brandveiligheid en dierenwelzijn en innovaties op het gebied van duurzaamheid. We verruimen de mogelijkheden van nevenactiviteiten in vrijgekomen of vrijkomende agrarische bebouwing.

4. We sturen op het **beschermen van de huidige natuurgebieden** (Natura 2000, Gelders Natuurnetwerk).

5. In al onze ontwikkeltrajecten bieden we ruimte aan **actief landschapsherstel en -versterking**. Hierbij nemen wij onze diverse landschapstypen als uitgangspunt: Broekontginningslandschap, Broeklandschap, Kampenlandschap, Essenlandschap en Heideontginningslandschap.

6. Ruimtelijke ontwikkelingen worden altijd op een passende manier gekoppeld met het **natuurlijke bodem- en watersysteem** en zijn op deze manier klimaatadaptief. We zetten hiermee in op een **robuuste groen-blauwe dooradering** van de gehele gemeente. We hanteren hiervoor ons landschappelijk raamwerk met verschillende landschapstypen als vertrekpunt voor toekomstige ontwikkelingen. Hierin omarmen we de verschillen tussen de landschappen in het oosten van de gemeente (hoog en droog) en het westelijk deel (laag en nat).

7. We streven ernaar om de toeristische potentie van het aantrekkelijke landschap van Oost Gelre te vergroten. We versterken daarom **de culturele en natuurhistorische waarden** in het buitengebied door bijvoorbeeld de cultuurhistorische

laanstructuren terug te brengen, de beeldbepalende bomen te blijven beschermen en highlights zoals de Grolse Linie beleefbaar en zichtbaar te maken. Ook hier is het belangrijk dat toerisme in balans is met andere activiteiten en past bij de schaal van de gemeente.

8. We versterken de komende jaren ons karakteristieke landschap en dragen tegelijkertijd bij aan **meer biodiversiteit** in onze gemeente. Dit doen we onder meer door landschapsbeheer en aanleg van houtwallen, heggen, kruidenrijke greppels en natuurlijke bermen.

9. De komende jaren gaan we ons inzetten om de doelen van de **beoogde ecologische verbindingzones** die onze gemeente doorkruisen (de Groenlose Slinge en de Baakse Beek / Veengoot) volledig te realiseren.

10. Samen met het Waterschap zetten we in op een **robuust watersysteem** om de effecten van wateroverlast, droogte en hitte tegen te gaan. Hierbij kijken we naar mogelijkheden voor waterretentie. Dit doen we rondom de beekdalen en met name op het hoge en droge plateau aan de oostzijde van de gemeente. We zoeken hierbij naar slimme combinaties in de landbouw, nieuwe natuurontwikkeling en de aanleg van recreatieve routes en zones. Zo slaan we meerdere vliegen in één klap. Veel van onze boeren nemen al maatregelen om droogte tegen te gaan. We brengen in kaart waar al maatregelen getroffen worden en waar nog extra inzet nodig is.

11. De **fietzers en wandelaars in het buitengebied verdienen speciale aandacht**, zowel recreanten als woon-werk verkeer op de fiets. Voor de hoofd- en recreatieve fietsroutes kijken we primair naar de

kwaliteit van deze fietspaden en verbeteren de infrastructuur waar nodig om onveilige situaties te voorkomen. Waar mogelijk leggen we vrijliggende fietspaden aan. Tevens verbeteren we – waar nodig – de infrastructuur voor wandelaars om onveilige situaties te voorkomen. Waar mogelijk leggen we vrij liggende wandelpaden aan of zoeken mogelijkheden voor verbetering door bijvoorbeeld het omleggen van een route.

12. Bij agrarische bedrijfsbeëindiging zoeken we samen met de agrariër actief naar een **passende**

en duurzame invulling van de vrijkomende agrarische bebouwing en bijbehorende agrarische gronden. We zien kansen om op deze manier ons buitengebied te verrijken door een nieuwe invulling met recreatie, kleinschalige bedrijvigheid, duurzaam lokaal geproduceerd voedsel, duurzame energie opwekking, wonen en zorg. Ook het slopen van opstal behoort tot de mogelijkheden. Hierbij zien we kansen voor het (her)gebruiken van sloopmaterialen bij nieuwe andere ontwikkelingen.

13. **Evenementen willen we in onze gemeente graag behouden en versterken.** Deze dragen bij aan onze identiteit, toeristische waarden en saamhorigheid van de inwoners. Echter streven we hierbij naar het waarborgen van onze omgevingskwaliteit;

over de frictie met gezondheid, stikstofuitstoot, waterkwaliteit en geluidsoverlast moet dan ook lokaal een afweging gemaakt worden. Grote evenementen kunnen (blijven) plaatsvinden op **festivalterrein de Schans en Groot Hoornwerk**, gelegen aan de noordkant van de Laarberg.

14. In het buitengebied bieden we **ruimte voor duurzame energieopwekking**. Voor het opwekken van zonne-energie volgen we de zonnelader, en kijken we in eerste instantie naar het benutten van onze daken. Daarnaast bekijken we de mogelijkheid voor de opwekking van zonne-energie op land. We zien de opgave vanuit de RES en sluiten daarom windmolens niet uit, zolang er draagvlak is en de plaatsing ervan geen risico vormt voor de gezondheid. De komende jaren werken we aan een goed afwegingskader voor de locaties voor duurzame energieopwekking.

6

Uitvoering

Met deze omgevingsvisie blikken we vooruit naar Oost Gelre in 2040. We hebben in beeld gebracht waar we kansen en opgaven zien, en hoe we hier nu en in de toekomst op willen anticiperen. Samen hebben we een koers uitgezet. Het is nu aan ons als inwoners, partners en gemeente zelf om hieraan uitvoering te geven. We zien daarbij een rol voor ons als gemeente om helderheid te verschaffen en de regie te nemen waar nodig, maar zijn hierbij ook afhankelijk van de welwillendheid van andere partijen. In dit hoofdstuk gaan we in op onze rol als gemeente en werpen we een blik op samenwerking, de randvoorwaarden voor participatie, het ruimtelijk instrumentarium en de monitoring en evaluatie die volgen uit deze gestelde koers.

6.1 Hoe gaan we samenwerken?

Blijven samenwerken met de samenleving

Veel ontwikkelingen starten met initiatief van inwoners, bedrijven en instellingen. De omgevingsvisie is een uitnodiging om samen te werken aan deze gezamenlijke hoge ambities. Wij doen dit door inwoners, bedrijven en instellingen de ruimte te blijven geven om initiatief te tonen en verantwoordelijkheid te nemen voor de ruimtelijke ontwikkeling van onze gemeente. Voor alle initiatieven geldt dat deze visie het afwegingskader vormt. Dit kan betekenen dat we kritisch zijn op initiatieven die weinig of nauwelijks een bijdrage leveren aan de gestelde doelen, maar ook dat we initiatieven die goed passen binnen onze visie extra kracht bij willen zetten. Hierbij zullen we als gemeente denken en handelen vanuit mogelijkheden, vertrouwen en verbinding en kiezen we voor een houding vanuit het uitgangspunt 'ja, mits' in plaats van 'nee, tenzij'.

“Als gemeente Oost Gelre werken we samen met ondernemers, overheden, maatschappelijke organisaties en inwoners om onze doelen en ambities te bereiken.”

DE OMGEVINGSVISIE ALS AFWEGINGSKADER VOOR INITIATIEVEN

De omgevingsvisie geeft inwoners een overzicht en inzicht in de vele uitdagingen en opgaven waar we voor staan. Het is een **uitnodiging** aan iedere inwoner en ondernemer om hierover mee te denken en de ambities samen te brengen met eigen acties en keuzes. De samenleving van 2040 maken we samen.

Als gemeente verduidelijken we met deze omgevingsvisie welke thema's we meewegen in ons nieuwe beleid en beslissingen. Op de besluitvorming over initiatieven die zijn voorzien in de **huidige regelgeving**, zoals de bestemmingsplannen, heeft deze visie geen directe gevolgen. De juridisch gefundeerde vergunningsprocessen blijven identiek. We nodigen echter wel uit om verder te gaan dan dit juridisch fundament voor bescherming, behoud en ontwikkeling van onze leefomgeving en ruimte bieden aan **nieuwe ontwikkelingen**. Hierbij staan de kenmerken en identiteit van onze gemeente altijd voorop. Bij een initiatief

of ontwikkeling stellen we onszelf en de initiatiefnemer de volgende drie vragen:

1. Draagt de ontwikkeling of het initiatief bij aan de **doelen en ambities van de kern- en gebiedsopgaven** en in welke mate?
2. Is er sprake van een **negatieve en/of positieve impact op de kwaliteiten van de leefomgeving**, zoals verwoord in deze omgevingsvisie?
3. In welke mate wordt het initiatief of de ontwikkeling **gedragen door de directe omgeving** en wat zijn daarvan de redenen?

In de omgevingsvisie zijn verschillende ambities en doelen opgenomen die we willen stimuleren en realiseren met alle ontwikkelingen in Oost Gelre. Bij de verdere uitwerking (o.a. in het omgevingsplan) kijken we in hoeverre de uitgangspunten die nu beschreven staan in onze bestemmingsplannen passen bij de ambities in deze omgevingsvisie.

Samenwerken in de Achterhoek

Veel van de maatschappelijke opgaven houden zich niet aan de gemeentegrenzen, waardoor regionale samenwerking van groot belang is. In Oost Gelre zijn we al decennia gewend om in nauwe afstemming te werken met de gemeenten en andere partners (o.a. de GGD, VNOG, het Waterschap en Omgevingsdienst Achterhoek) in de Achterhoek. We sturen zelf actief mee en zijn een gelijkwaardige samenwerkingspartner. Dit is zowel merkbaar binnen de gemeente, als in de verschillende samenwerkingsverbanden die er zijn, waar de ontwikkelingen adequaat en integraal opgepakt worden. In de toekomst zal deze samenwerking naar verwachting verder toenemen, bijvoorbeeld in de doorvertaling van regionale visies en programma's. Deze lenen zich ervoor om programmatisch binnen de omgevingsvisie opgepakt te worden. Denk hierbij aan de Achterhoek visie 2030 (8RHK Ambassadeurs), de Regionale Energiestrategie en de Regionale Klimaatadaptatiestrategie. Ook zal de gemeente samen met andere gemeenten in de Achterhoek actief deelnemen aan processen rondom het landelijk gebied. Denk hierbij aan het Gelders Programma Landelijk Gebied (GPLG) en de regio-arrangementen voor de Achterhoek. De gemeente zal actief de belangen van zijn (agrarische) bedrijven en inwoners inbrengen in dit proces met als doel een leefbaar platteland te behouden waar het prettig wonen en werken is. Vitaal en aantrekkelijk, met een toekomstbestendige agrarische sector.

Samenwerken met de provincie Gelderland

De invoering van de Omgevingswet zal er in de praktijk toe leiden dat de samenwerking tussen gemeenten en provincies intensificeert. Bijvoorbeeld omdat het instrumentarium verandert, waardoor van beide overheden een actieve opstelling verwacht wordt. De vernieuwing ligt met name in de toepassing van de wet in de omgangsvormen tussen (samenwerkende) gemeenten en provincies. We vinden het van groot belang om bij de totstandkoming van beleid en regelgeving van andere overheden als Oost Gelre vroegtijdig mee te kunnen denken. Dit met als doel om problemen bij lokale toepassing van hogere regelgeving te voorkomen. Bij conflicterende visies van andere overheden wordt vroegtijdig het gesprek aangegaan. Anderzijds kunnen we als gemeente bijdragen aan ontwikkelingen 'van bovenaf' en daar een lokale invulling aan geven. Afstemming en samenwerking met verschillende overheden dragen bij aan slimmere oplossingen, vooral als het gaat om complexe opgaven en gebiedsoverstijgende belangen, zoals het geval is bij klimaat en duurzaamheid.

Regie waar nodig of gewenst

We werken als gemeente Oost Gelre - zoals we gewend zijn - samen met inwoners, organisaties en andere overheden aan onze fysieke leefomgeving. Hierbij ontnemen wij als bestuursorgaan altijd ons bestaansrecht aan het democratisch proces. Dit blijft voor ons een vaste kernwaarde. Wanneer maatschappelijke partijen niet in staat blijken een

oplossing te vinden voor opgaven, hebben wij als lokale overheid de verantwoordelijkheid om te sturen in het algemeen belang. Ook zien we op bepaalde onderwerpen een belangrijke taak voor onszelf weggelegd als hoeder van het zwakkere belang en hebben we de plicht deze te beschermen. De gemeente is dan naast aanjager soms regisseur (en uitvoerder), omdat op sommige onderwerpen een meer sturende of soms dwingende rol van de gemeente noodzakelijk is. Denk hierbij bijvoorbeeld aan grote opgaven als klimaatadaptatie, de gezonde en inclusieve samenleving en de energietransitie. In de paragraaf over het omgevingsprogramma staat vermeld op welke majeure opgaven of gebieden extra inzet van de gemeente nodig is.

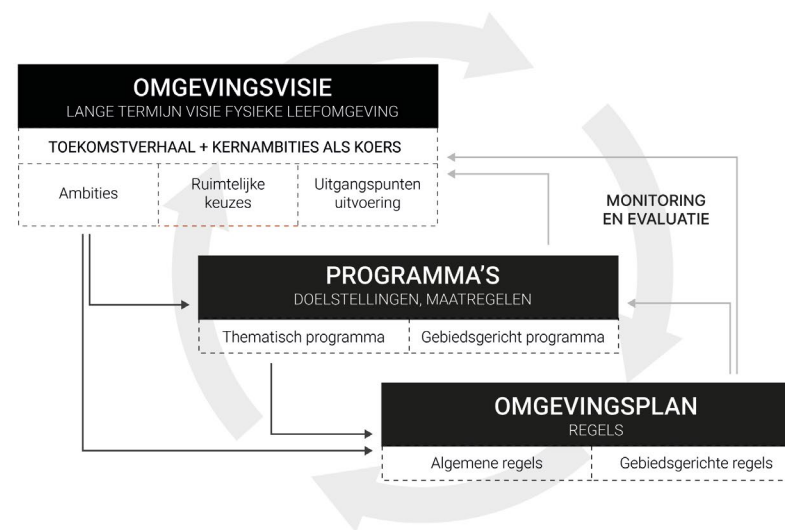
6.2 Hoe gaan we de omgevingsvisie uitvoeren?

Maatschappelijke ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op en we weten niet hoe de wereld er over vijf of tien jaar uitziet. Deze omgevingsvisie zien wij als gemeente daarom als een levend document; een visie die de ontwikkelingen volgt en die continu evolueert. Wij kiezen ervoor om de visie periodiek te actualiseren. Met welk ritme we de visie aanpassen hangt af van de ervaringen die we opdoen met andere instrumenten en de monitoring van onze doelen, en van de staat van onze fysieke leefomgeving. We herijken de omgevingsvisie in ieder geval elke vier jaar, in het jaar volgend op de gemeenteraadsverkiezingen. Hiermee starten we in 2026. Daarnaast is het mogelijk om de visie van een eerdere herijking te voorzien wanneer (maatschappelijke) opgaven in de fysieke leefomgeving daar aanleiding toe geven.

Deze omgevingsvisie is de start van de beleidscyclus van de Omgevingswet. Deze biedt structuur om de instrumenten van de Omgevingswet te ordenen volgens een logisch proces: beleidsontwikkeling, beleidsdoorwerking, uitvoering en terugkoppeling. In de Omgevingswet zijn voor onze gemeente drie andere relevante beleidsinstrumenten geformuleerd, elk met hun eigen rol: het **omgevingsprogramma**, het **omgevingsplan** en de **omgevingsvergunning**.

Figuur 02

Samenhang omgevingsvisie, programma's en omgevingsplan

Omgevingsprogramma

Het omgevingsprogramma is de uitwerking van één of meerdere ambities en ruimtelijke keuzes uit onze omgevingsvisie. Het programma is het instrument van het college van burgemeester en wethouders (B&W), waarin zij de globale beleidslijnen uit de omgevingsvisie verder uitwerken. Een programma bevat maatregelen voor bescherming, beheer, gebruik en ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. In een programma worden de ambities uitgewerkt in concrete maatregelen. Ook wordt aangegeven welke middelen nodig zijn om het doel te behalen. Denk daarbij naast financiering ook aan ruimtelijke en juridische instrumenten.

Bij de invulling en uitwerking van deze omgevingsprogramma's zullen (op onderdelen) inwoners en andere betrokken partijen

nauw betrokken zijn. Want we kunnen dit als gemeente niet alleen. Heldere communicatie en gedeelde verantwoordelijkheid zijn hierbij onze uitgangspunten. Het realiseren van het hoge ambitiesniveau in deze omgevingsvisie staat of valt met tijdige en transparante communicatie tussen gemeente, inwoners en andere partijen. We staan dan ook voor een samenwerking tussen ons als gemeente, inwoners en andere partijen waarbij ieders rol duidelijk is en we elkaar serieus nemen. We gaan hierbij uit van een gedeelde verantwoordelijkheid, het leren van en respect voor elkaar en bereidwilligheid tot het sluiten van compromissen. Met deze intentie werken we als gemeente al jaren en zullen we ook de processen rondom de omgevingsprogramma's inrichten.

Het college van B&W stelt de omgevingsprogramma's vast. Dit heeft de wetgever zo expliciet vastgelegd om de gemeenteraden te ontlasten en ze te helpen om op hoofdlijnen te sturen. Uiteraard betreft het college van B&W de gemeenteraad bij het opstellen van programma's en komt zij jaarlijks via de programmabegroting en verantwoording terug bij de gemeenteraad met een update.

Voor de uitvoering van de omgevingsvisie denken we aan de volgende programma's:

- Transformatie landelijk gebied
- Energietransitie, klimaatadaptatie en duurzaamheid
- Wonen, leefbaarheid en mobiliteit
- Ruimte voor ondernemen
- Levendige kernen

Deze programma's zijn via diverse deelprogramma's al zichtbaar in onze activiteiten. Zo zullen ze voortbouwen op de volgende ontwikkelingen:

- Pilot 10% groenblauwe dooradering
- Ontwikkeling werken aan een vitaal platteland waar ruimte blijft voor agrarische ondernemers
- Uitvoeringsagenda Energietransitie
- Uitvoeringsagenda Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
- In- en uitbreiding van woningen Groenlo en Lichtenvoorde
- Bouw duurzame scholen
- Voldoende woningaanbod in de kleine kernen
- Uitbreiding van de Laarberg

- Verduurzaming van bedrijventerreinen (de Kamp)
- Onderzoek Vitelco
- De programma's Geef Lichtenvoorde Kleur en het programma stad Groenlo
- Het programma Besselinkschans

Al deze programma's worden na vaststelling van de omgevingsvisie opgesteld als, opgenomen in, of omgevormd tot programma's onder de Omgevingswet en gekoppeld aan de omgevingsvisie. Voor ieder programma vindt een jaarlijkse tot tweejaarlijkse monitoring plaats om te kunnen bepalen of de doelen van de programma's tijdig worden bereikt (meer hierover in de paragraaf monitoring en evaluatie). Als dit niet het geval is, passen we de programma's hierop aan. Daarnaast verkennen we of het huidige beleid bij aanpassing al dan niet wordt gepositioneerd als programma onder de omgevingsvisie.

Omgevingsplan

Het omgevingsplan – de opvolger van de huidige bestemmingsplannen, beheers- en gemeentelijke verordeningen – bevat alle regels over de fysieke leefomgeving die de gemeente stelt binnen haar grondgebied. Het omgevingsplan geeft invulling aan de maatschappelijke opgaven uit de gemeentelijke omgevingsvisie, binnen de kaders van de Omgevingswet. Het omgevingsplan regelt de balans tussen de functies van locaties in een gebied en stelt regels aan activiteiten. Naast het werken met (algemene) regels voor activiteiten, kan de gemeente gaan werken met omgevingswaarden. Zo kunnen in een gebied bijvoorbeeld strengere

eisen op het gebied van milieu worden gesteld dan de waarden die zijn opgenomen in Rijksbeleid. De gemeenteraad stelt het omgevingsplan vast. Het college van B&W gaat over de afweging en besluitvorming rondom de aanvraag van omgevingsvergunningen. De wetgever ziet dit als de 'dagelijkse uitvoering' van het beleid. Wanneer het initiatief niet past in het omgevingsplan vindt afweging plaats met behulp van de Omgevingsvisie, de omgevingsprogramma's en het vastgestelde beleid.

Omgevingsvergunning

Het verlenen van een omgevingsvergunning maakt het mogelijk voor initiatiefnemers om aan de slag te gaan met de leefomgeving. Voor welke activiteiten een vergunning nodig is, is nu nog bepaald door de Rijksoverheid. De Omgevingswet geeft gemeenten meer ruimte in hun eigen afweging. In het omgevingsplan schrijven we op welke activiteiten wel of geen omgevingsvergunning behoeven.

Voorbeeldfunctie

Als gemeente Oost Gelre hebben we nadrukkelijk een voorbeeldfunctie als het gaat om het beschermen van de kwaliteiten van onze gemeente. Maar ook als het gaat om proactief inspelen op ontwikkelingen die in de geest van deze omgevingsvisie onze leefomgeving versterken. Daarom zullen we de komende jaren in zowel beleidsontwikkeling als uitvoering de koers van deze omgevingsvisie als leidraad nemen. Hierin streven we naar continue verbetering. Daarbij zijn de wettelijke normen de ondergrens.

6.3 Monitoring en evaluatie

Onze omgevingsvisie is nu klaar, maar niet af. Kijkend naar de toekomst zal de maatschappij in beweging blijven. Nieuwe inzichten en opgaven vragen ons steeds opnieuw te kijken naar de relevantie van ons beleid en de rol die we spelen als gemeente. Om onszelf snel aan te kunnen passen vormen monitoring en evaluatie een belangrijke pijler.

Monitoring op omgevingsprogrammaniveau

De monitoring en evaluatie zal plaatsvinden op programmaniveau. In de programma's worden de doelen, de realisatie met tijdspad en de monitoring concreter uitgewerkt. Getracht wordt om zoveel mogelijk de monitoring van de omgevingsvisie te laten voeden door de monitoring die in het kader van een programma wordt uitgevoerd. Doelstellingen worden vertaald naar concrete beleidsindicatoren. Afhankelijk van het thema zullen meetbare indicatoren worden vastgesteld en wordt bepaald hoe vaak er tussentijdse metingen worden uitgevoerd. Voor zover mogelijk wordt aan de voorkant ook al beschreven op welke wijze kan worden ingegrepen, indien het programma niet effectief genoeg blijkt te zijn.

Bijstellen van de visie

Wanneer het doel- en/of effectbereik van de omgevingsvisie onvoldoende is, gaan we over tot bijstelling. Zo kan het zijn dat doelen niet of

nauwelijks worden gerealiseerd of de doelen onvoldoende te handhaven zijn. Ook wordt er de komende periode nieuw nationaal, provinciaal en lokaal beleid ontwikkeld dat om bijstelling van de visie vraagt. Tevens kunnen zich nieuwe maatschappelijke uitdagingen voordoen of geven de visie en de programma's onvoldoende antwoord op de vragen en verwachtingen uit de samenleving. In het bijstellen van de omgevingsvisie wordt de samenleving actief betrokken. De wijze waarop wordt vooraf met de gemeenteraad van Oost Gelre afgestemd. De gemeenteraad stelt uiteindelijk een (herijkte) omgevingsvisie vast. Bij het vaststellen van een omgevingsvisie wordt aangegeven hoe inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding zijn betrokken en wat de resultaten daarvan zijn.

Te verwachten beleid

Voor de komende periode verwachten we in ieder geval de volgende beleidsstukken:

- Nationaal- en Gelders Programma Landelijk Gebied en de bijbehorende regio-arrangementen
- RES Achterhoek 2.0
- Woonvisie Oost Gelre
- Nota Sociaal Domein

Toezicht en handhaving

Tot slot hebben toezicht en handhaving een belangrijke functie binnen het omgevingsbeleid. Dit zijn de middelen om activiteiten en de staat van de fysieke leefomgeving te volgen en waar nodig te waarborgen. In de praktijk komt het erop neer dat wij toezicht zullen uitoefenen op de vergunningen die verleend worden op grond van het omgevingsplan. Ook zullen wij toezien op naleving van de algemene regels die zijn opgenomen in het omgevingsplan en in onze programma's.

6.4 Financiering

De Omgevingswet verplicht overheden om de kosten voor werken, werkzaamheden en maatregelen proportioneel te verhalen op de initiatiefnemers die profijt hebben van de aanleg van openbare voorzieningen in het ontwikkelde gebied. De Omgevingswet biedt daarbij een wettelijke grondslag voor een anterieure overeenkomst tussen de gemeente en een initiatiefnemer.

Naast het verhalen van de kosten voor het opstellen van het bestemmingsplan, de gemeentelijke organisatiekosten en de kosten van grondexploitatie (riool, verkeer e.d.), verhaalt de gemeente Oost Gelre de gebiedseigen bijdrage en de bijdrage voor bovenwijkse voorzieningen wanneer dat aan de orde is. De kostensoortenlijst, zoals opgenomen in het Besluit ruimtelijke ordening ([zie bijlage 2](#)), vormt het uitgangspunt voor de te verhalen gemeentelijke kosten voor werken en maatregelen binnen de grenzen van het betreffende plangebied.

Hiernaast vragen we in Oost Gelre een **'bijdrage ruimtelijke ontwikkeling'** (artikel 6.24 Wro) voor verschillende gebieden en activiteiten. Deze bijdrage voor ruimtelijke ontwikkelingen is voor gemeentelijke investeringen, die gericht zijn op het versterken of in stand houden van maatschappelijk belangrijke functies, zoals voorzieningen, natuur, recreatie, waterberging en infrastructuur. Deze investeringen zijn doorgaans niet langs de lat van profijt, toerekenbaarheid, proportionaliteit (bovenwijkse voorzieningen) of evenwichtige verdeling (bovenplanse kosten) te leggen, maar zijn

wel van toegevoegde waarde voor iedereen op het grondgebied van de gemeente Oost Gelre.

Hoe we in Oost Gelre omgaan met de financiële bijdrage aan zogenaamde 'ruimtelijke ontwikkelingen' werken we uit in een **Nota Kostenverhaal**. De komende periode gaan we deze opstellen. De Nota Kostenverhaal is een nadere uitwerking van onze Nota Grondbeleid. Met de Nota Kostenverhaal worden uitgangspunten vastgelegd over de wijze waarop de kosten verhaald worden op initiatiefnemers van bouwplannen. De Nota is een onderdeel van het gemeentelijk omgevingsbeleid. Het maakt deel uit van het geheel van visies, kaders en beleid over de fysieke leefomgeving, zoals bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening (Wro). De Nota Kostenverhaal zal de status van programma krijgen, eveneens een kerninstrument onder de Omgevingswet. De Omgevingswet bepaalt dat zowel een omgevingsvisie als een programma de juridische basis kunnen vormen voor kostenverhaal. Zolang de Nota Kostenverhaal niet gereed is, vormt deze Omgevingsvisie Oost Gelre en onze Nota Grondbeleid de juridische basis. Artikel 8.21 Omgevingsbesluit (Ob) wijst de categorieën ontwikkelingen aan. Alleen voor deze categorieën ontwikkelingen voor verbetering van de fysieke leefomgeving kan in het omgevingsplan een financiële bijdrage worden gevraagd.

De volgende ontwikkelingen zijn aangewezen:

- aanpassing van de inrichting van het landelijk gebied voor verbetering van de landschappelijke waarden, bijvoorbeeld een fonds voor verwijderen van VAB's;
- aanleg of verandering van aangewezen gebieden voor de bescherming van de natuur. Of voor het herstel van dier- en plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen, bijvoorbeeld een Groenfonds;
- aanleg van infrastructuur voor verkeers- en openbaar vervoersnetwerken van gemeentelijk of regionaal belang, bijvoorbeeld de aanleg van een rondweg Lichtenvoorde Zuid;
- aanleg van recreatievoorzieningen die onderdeel zijn van de gemeentelijke of regionale groenstructuur;
- ontwikkelingen om een evenwichtige samenstelling van de woningvoorraad te bereiken;
- stedelijke herstructurering.

Bijlagen

Bijlage 1

Omgevingsvisie en Omgevingswet

Met de nieuwe Omgevingswet worden vier belangrijke verbeteringen nagestreefd:

1. **Inzichtelijk omgevingsrecht:** door de bundeling van wetgeving zijn er minder regels nodig en kunnen deze duidelijker opgeschreven worden. Het omgevingsrecht (alle wet- en regelgeving met betrekking tot de fysieke leefomgeving) is hiermee inzichtelijk, voorspelbaar en makkelijk in gebruik.
2. **De leefomgeving centraal:** de fysieke leefomgeving staat centraal in de Omgevingswet en wordt in samenhang bekeken in besluitvorming en regelgeving.
3. **Ruimte voor lokaal maatwerk:** de Omgevingswet biedt meer afwegingsruimte om doelen voor de leefomgeving te bereiken. Met de wet wordt een versterkte positie van decentrale overheden nagestreefd. Daarbij geldt dat gemeenten bevoegd zijn om regels op te stellen, tenzij er een overkoepelend belang is.
4. **Snellere en betere besluitvorming:** onder de Omgevingswet gaat besluitvorming beter en sneller. Dit vraagt om een integrale en samenhangende besluitvorming van overheden, burgers en bedrijven.

De omgevingsvisie is een van de instrumenten uit de Omgevingswet. De Omgevingswet verplicht elke gemeente één omgevingsvisie op

te stellen voor het gehele eigen grondgebied. Na inwerkingtreding van de wet is dit formeel een omgevingsvisie. Tot de inwerkingtreding heeft deze omgevingsvisie echter juridisch gezien de status van structuurvisie in de zin van artikel 2.1 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro). De omgevingsvisie gaat over veel verschillende beleidsdomeinen en sectoren, en heeft dus een bredere invalshoek op de leefomgeving dan bijvoorbeeld voormalige structuurvisies.

Ook de Rijksoverheid en de provincie Gelderland stelden een omgevingsvisie op. [De Nationale Omgevingsvisie \(NOVI\)](#) is de langetermijnvisie op de toekomstige inrichting en ontwikkeling van de leefomgeving van Nederland. Hierin staat het versterken van de omgevingskwaliteit centraal. Dit betekent dat natuur, gezondheid, milieu en duurzaamheid een centrale rol krijgen in nieuwe plannen. [De Provinciale Omgevingsvisie \(POVI\)](#) 'Gaaf Gelderland' is de langetermijnvisie voor de gehele provincie Gelderland. Het creëren van een leefomgeving waar inwoners, ondernemers en bezoekers, prettig kunnen wonen, werken, studeren en ontspannen staat hierin centraal. De provincie zet in op een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland. Ook het nationale, provinciale en regionale beleid diende als input voor deze omgevingsvisie.

De belangrijkste verandering die de Omgevingswet beoogt, is een andere manier van werken en

de houding die daarbij wordt aangenomen. De omgevingsvisie nodigt daarbij vooral uit, is flexibel en niet in beton gegoten. We behouden de ruimte om ook richting te blijven geven aan nieuwe onvoorziene ontwikkelingen. De visie werkt meer vanuit uitnodigende doelen – o.a. geïnspireerd door de Sustainable Development Goals (SDG's) – dan vanuit normen en regels. Deze ambities worden vervolgens geconcretiseerd in uitvoeringsprogramma's.

Bijlage 2 Kostenlijst besluit ruimtelijke ordening

Artikel 6.2.3

Tot de kosten, bedoeld in artikel 6.13, eerste lid, onder c, ten eerste, van de wet, worden, voor zover deze redelijkerwijs zijn toe te rekenen aan de inbrengwaarde van de gronden, gerekend de ramingen van:

- a. de **waarde van de gronden** in het exploitatiegebied;
- b. de **waarde van de opstallen** die in verband met de exploitatie van de gronden moeten worden gesloopt;
- c. de **kosten van het vrijmaken van de gronden** in het exploitatiegebied van persoonlijke rechten en lasten, eigendom, bezit of beperkt recht en zakelijke lasten;
- d. de **kosten van sloop, verwijdering en verplaatsing** van opstallen, obstakels, funderingen, kabels en leidingen in het exploitatiegebied.

Artikel 6.2.4

Tot de kosten, bedoeld in artikel 6.13, eerste lid, onder c, ten tweede, van de wet, worden gerekend de ramingen van:

- a. de kosten van het **verrichten van onderzoek**, waaronder in ieder geval begrepen grondmechanisch en milieukundig bodemonderzoek, akoestisch onderzoek, ander milieukundig onderzoek, archeologisch en cultuurhistorisch onderzoek;
- b. de kosten van **bodemsanering, het dempen van oppervlaktewateren, het verrichten van grondwerken, met inbegrip van het egaliseren, ophogen en afgraven**;

- c. de kosten van de **aanleg van voorzieningen** in een exploitatiegebied;
- d. de kosten van **maatregelen, plannen, besluiten en rechtshandelingen** met betrekking tot gronden, opstallen, activiteiten en rechten in het exploitatiegebied, waaronder mede begrepen het beperken van milieuhygiënische contouren en externe veiligheidscontouren;
- e. de in artikel 6.2.3 en de onder a tot en met d en g tot en met n bedoelde **kosten met betrekking tot gronden buiten het exploitatiegebied, waaronder** mede begrepen de kosten van de noodzakelijke compensatie van in het exploitatiegebied verloren gegane natuurwaarden, groenvoorzieningen en watervoorzieningen;
- f. de in artikel 6.2.3 en de onder a tot en met d bedoelde kosten, voor zover deze **noodzakelijk** zijn in verband met **het in exploitatie brengen van gronden die in de naaste toekomst voor bebouwing in aanmerking komen**;
- g. de kosten van **voorbereiding en toezicht op de uitvoering**, verband houdende met de aanleg van de voorzieningen en werken, bedoeld onder a tot en met f, en in artikel 6.2.3, onder c en d;
- h. de kosten van **het opstellen van gemeentelijke ruimtelijke plannen** ten behoeve van het exploitatiegebied;
- i. de kosten van het **opzetten en begeleiden van gemeentelijke ontwerpcompetities en prijsvragen** voor het stedenbouwkundig ontwerp van de locatie, en de kosten van vergoedingen voor deelname aan de prijsvraag;

- j. de kosten van andere door **het gemeentelijk apparaat** of in opdracht van de gemeente te verrichten werkzaamheden, voor zover deze werkzaamheden rechtstreeks verband houden met de in dit besluit bedoelde voorzieningen, werken, maatregelen en werkzaamheden;
- k. de kosten van **tijdelijk beheer van de door of vanwege de gemeente verworven gronden**, verminderd met de uit het tijdelijk beheer te verwachten opbrengsten;
- l. de kosten van **tegemoetkoming van schade**, bedoeld in artikel 6.1 van de wet;
- m. niet-terugvorderbare **BTW**, niet-gecompenseerde compensabele BTW, of andere niet-terugvorderbare belastingen, over de kostenelementen, genoemd onder a tot en met l;
- n. **rente** van geïnvesteerde kapitalen en overige lasten, verminderd met renteopbrengsten.

Artikel 6.2.5

Tot de voorzieningen, bedoeld in artikel 6.2.4, onder c, worden gerekend:

- a. nutsvoorzieningen met bijbehorende werken en bouwwerken, voor zover de aanlegkosten bij of door de gemeente in rekening worden gebracht en niet via de verbruikstarieven kunnen worden gedekt;
- b. riolering met inbegrip van bijbehorende werken en bouwwerken;
- c. wegen, ongebouwde openbare parkeergelegenheden, pleinen, trottoirs, voet- en rijwielpaden, waterpartijen, watergangen, voorzieningen ten behoeve van de waterhuishouding, bruggen, tunnels, duikers, kades,

steigers, en andere rechtstreeks met de aanleg van deze voorzieningen verband houdende werken en bouwwerken;

d. infrastructuur voor openbaar

vervoervoorzieningen met bijbehorende werken en bouwwerken, voor zover de aanlegkosten bij of door de gemeente in rekening worden gebracht en niet via de gebruikstarieven kunnen worden gedekt;

e. groenvoorzieningen, waaronder begrepen openbare parken, plantsoenen, speelplaatsen, trapvelden en speelweiden, natuurvoorzieningen en openbare niet-commerciële sportvoorzieningen;

f. openbare verlichting en brandkranen met aansluitingen;

g. straatmeubilair, speeltoestellen, sierende elementen, kunstobjecten en afrasteringen in de openbare ruimte;

h. gebouwde parkeervoorzieningen, voor zover deze leiden tot optimalisering van het grondgebruik en verbetering van de kwaliteit van de openbare ruimte, openbaar toegankelijk zijn en voornamelijk worden gebruikt door bewoners en gebruikers van het exploitatiegebied, voor zover de aanlegkosten bij of door de gemeente in rekening worden gebracht en niet via de gebruikstarieven kunnen worden gedekt;

i. uit een oogpunt van milieuhygiëne, archeologie of volksgezondheid noodzakelijke voorzieningen.

